

ଭାଗବତ

bhAgabata - 2

୨

ଭାଗବତ - ୨

Odia Spiritual Books #1005_2

Version:- 1.0_010108

Publisher:- www.odia.org

Price:- Priceless

Not for any business use

ଶ୍ରୀମଦ୍ଭାଗବତ

ଦ୍ଵିତୀୟ ସ୍କନ୍ଧ

ପ୍ରଥମ ଅଧ୍ୟାୟ

ସୁତ ଉବାଚ

ହରି-ଚରଣ ଚିନ୍ତି ଧ୍ୟାନେ | କୋମଳ-ଗଭୀର-ବଚନେ || ୧
 ରୋମପୁଲକ ନିଜଦେହୀ | ଶୁକ କହନ୍ତି ରାଜା ଚାହିଁ || ୨

ଶୁକ ଉବାଚ

ହେ ପରାକ୍ଷିତ ନୃପବର | ଗରିଷ୍ଠ ପ୍ରଶ୍ନ ଏ ତୋହର || ୩
 ପଚାରୁ ଜୀବଲୋକ ହିତେ | ଯେ ପ୍ରଶ୍ନ ଅଛି ତୋର ଚିତ୍ତେ || ୪
 ଏ ଆତ୍ମଜ୍ଞାନୀଙ୍କର ସାର | ସଂସାରେ ଜନଉପକାର || ୫
 ଶ୍ଵେତବ୍ୟ ପ୍ରଶ୍ନ ଅଛି ଯେତେ | ଆଗମ ନିଗମ ଭକତେ || ୬
 ସହସ୍ର ସହସ୍ର ପ୍ରକାରେ | ଯେ ପ୍ରଶ୍ନ ଅଛି ଏ ସଂସାରେ || ୭
 ସଂସାର କରିବାର ଆଶେ | ଯେତେ ଅଛନ୍ତି ଗୃହବାସେ || ୮
 ଇନ୍ଦ୍ରିୟବଶେ ଗୃହେ ଥାଇ | ଆତ୍ମାର ହିତେ ଜ୍ଞାନ ନାହିଁ || ୯
 ଆୟୁଷ କ୍ଷୟ ନ ଜାଣନ୍ତି | ବିଷୟ ଅର୍ଥ ନିତ୍ୟେ ଚିନ୍ତି || ୧୦
 ନିଶା ହରଇ ଅର୍ଦ୍ଧବେଳ | ନିଦ୍ରା ବା ବଧୂ ସଙ୍ଗେ ମେଳ || ୧୧
 ଦିବସେ ଅର୍ଥ ଚିନ୍ତାକୁଳ | କୁରୁମ୍ଭୟୋଷଣେ ବିକଳ || ୧୨
 ସୁତ-କଳତ୍ର ଦେହ ପାଇ | ଆନନ୍ଦେ ତାଙ୍କ ମଧ୍ୟେ ଥାଇ || ୧୩
 ବିଷ୍ଣୁର ମାୟା ସତ୍ୟ ଚିନ୍ତି | ନିକଟେ ମୃତ୍ୟୁ ନ ଦେଖନ୍ତି || ୧୪
 ମରଣ ଦେଖୁଥାନ୍ତି ତୋଳେ | ଅଜ୍ଞାନେ ଭ୍ରମେ ସୁଖଭୋଳେ || ୧୫
 ଏଣୁ ସଂସାର ପ୍ରାଣୀଙ୍କର | ଆତ୍ମାର ଗତି ଅଗୋଚର || ୧୬
 ଏଣୁ ସଂସାର ଭାବ ତେଜି | ଆତ୍ମାର ଗତି ଚିତ୍ତେ ହେଜି || ୧୭

ଯେ ହରି ସର୍ବଘଟେ ପୂରେ | ନିର୍ଲେପ ବାହ୍ୟ-ଅଭ୍ୟନ୍ତରେ || ୧୮
 ତାର ମହିମା ଶୁଣି କର୍ଣ୍ଣେ | ନାମକୁ ଉଚ୍ଚାରି ବଦନେ || ୧୯
 ସ୍ଵରଣ କର ହୃଦଗତେ | ଯେବେ ଅଭୟ-ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଚିତ୍ତେ || ୨୦
 ଏକଥା ସାଂଖ୍ୟଯୋଗେ ଜାଣି | ସ୍ଵଧର୍ମନିଷ୍ଠା ପରିମାଣି || ୨୧
 ଜନ୍ମର ଲାଭ ଏ ପ୍ରମାଣ | ଅନ୍ତେ ସ୍ଵରଣ ନାରାୟଣ || ୨୨
 ପୂର୍ବେ ନିର୍ମଳ-ମୁନି ଯେତେ | ତତ୍ତ୍ଵ ବିଚାରି ବେଦମତେ || ୨୩
 ବିଧି ନିଷେଧ ଦୂର କରି | କୃଷ୍ଣର ଭାବ ହୃଦେ ଧରି || ୨୪
 କୃଷ୍ଣର ଗୁଣ ଅନୁକ୍ଷଣେ | ଗୁଣନ୍ତି ଶୁଣନ୍ତି ଶ୍ରବଣେ || ୨୫
 ଏ ଭାଗବତ ଧର୍ମବାଣୀ | ବ୍ରହ୍ମସମାଜେ ପରିମାଣି || ୨୬
 ଦ୍ଵାପରଯୁଗ ଅନ୍ତଃକାଳେ | ମୁଁ ଯେ ଅନେକ ଶିଷ୍ୟମେଳେ || ୨୭
 ମୋର ଜନକ ବ୍ୟାସମୁନି | ତାହାଙ୍କ ଶିକ୍ଷା ଶିରେ ଘେନି || ୨୮
 ନିର୍ଗୁଣ ମାର୍ଗେ ଦୃଢ଼ଚିତ୍ତ | ବିଷ୍ଣୁର ଭାବ ହେଲା ଜାତ || ୨୯
 ନିଶ୍ଚଳ ଯୋଗେ ମନ ଥୋଇ | ଯେବା ଅଭ୍ୟାସ କଲି ମୁହିଁ || ୩୦
 କହିବି ତୋର ଆଗେ ତାହା | ଶୁଣ ପରାକ୍ଷ ପୁଣ୍ୟଦେହୀ || ୩୧
 ଏ ଭାଗବତ ବାଣୀ କର୍ଣ୍ଣେ | ଯେ ଶୁଣେ ଶ୍ରଦ୍ଧା ଅବଧାନେ || ୩୨
 ମୁକୁନ୍ଦପାଦେ ତାଙ୍କ ମନ | ନିଶ୍ଚଳେ ରହେ ଅନୁକ୍ଷଣ || ୩୩
 ମୋକ୍ଷ ଇଚ୍ଛିଲା ପ୍ରାଣୀଙ୍କର | ହରିକୀର୍ତ୍ତନ ଅଟେ ଫଳ || ୩୪
 ତାକୁ ନ ଲାଗେ ଯମଭୟେ | ନିର୍ଭୟପଥେ ଚିତ୍ତ ରହେ || ୩୫
 ଯୋଗ ଅଭ୍ୟାସେ ଯୋଗୀଜନେ | ଦୀର୍ଘେ ଜୀବନ୍ତି ଯୋଗଧାନେ || ୩୬
 ଯେବେ ସେ କୃଷ୍ଣନାମ ମୁଖେ | କହନ୍ତି ଏକକୁ ଆରକେ || ୩୭
 ଦିନ ବଞ୍ଚନ୍ତି କୃଷ୍ଣ-ଗାଇ | ଅନ୍ତରେ ତାର ପଦ ଧାନ୍ତି || ୩୮
 ଯେ ହରି ନ ବୋଲେ ବଦନେ | କି ପ୍ରୟୋଜନ ଯୋଗଧାନେ || ୩୯
 କାଳ ନିଶ୍ଚୟ ନାହିଁ ତହିଁ | ହେ ନୃପ ଶୁଣ ମନଦେଇ || ୪୦
 ମୁହୂର୍ତ୍ତମାତ୍ରେ କୃଷ୍ଣବାଣୀ | ଯେ ଶୁଣେ ଯେବା ମୁଖେ ଭାଣି || ୪୧
 ସେ ପ୍ରାଣୀ ଆତ୍ମାକୁ ଉଦ୍ଧରେ | କି ଭାବ ବହୁ ସମ୍ଭବରେ || ୪୨
 ଖଦ୍ଵାଳ ନାମେ ରାଜା ଥିଲା | ସ୍ଵର୍ଗେ ଦେବଙ୍କୁ ହିତ କଲା || ୪୩
 ରିପୁ ସଂହାରି ଦେବପାଶେ | ମିଳିଲା ଭକତି-ବିଶ୍ଵାସେ || ୪୪

ଦେବେ ବୋଇଲେ ମାଗ ବର । ଶୁଣି ବୋଇଲା ନୃପବର ॥ ୪୪
 ଆୟୁଷ ଅଛଇ ମୋ କେତେ । ଦେବେ କହିଲେ ଶାସ୍ତ୍ରମତେ ॥ ୪୬
 ମୁହୂର୍ତ୍ତେ ଅଛି ତୋ ଜୀବନ । ତାଶୁଣି ସନ୍ତୋଷ ରାଜନ ॥ ୪୭
 ତକ୍ଷଣେ ଆସି ମହାତଳେ । ଭାବିଲା ଅକିଞ୍ଚନ ମେଳେ ॥ ୪୮
 ମୁହୂର୍ତ୍ତେ ନାମ ଉଚ୍ଚାରିଲା । ଅନ୍ତେ ସେ ଗୋବିନ୍ଦେ ପଶିଲା ॥ ୪୯
 ଏବେ ସପତଦିନ ଯାଏ । ଜୀବନ ଥିବ ତୋର ଦେହେ ॥ ୫୦
 ଏବେ ହରିଙ୍କି ଆଶ୍ରେକର । କର୍ଣ୍ଣେ ଶୁଣ ମୁଖେ ଉଚ୍ଚାର ॥ ୫୧
 ଯେ ଅନ୍ତଃକାଳେ କୃଷ୍ଣବାଣୀ । ମୁଖେ ଉଚ୍ଚାରେ କର୍ଣ୍ଣେ ଶୁଣି ॥ ୫୨
 ତାହାର ମୃତ୍ୟୁଭୟ ନୋହେ । ଦାରାତନୟ ନିଜ ଦେହେ ॥ ୫୩
 ଯେତେ ବିଷୟ ଆତ୍ମାଭେଦି । ଅସଙ୍ଗଶସ୍ତେ ତାହା ଛେଦି ॥ ୫୪
 ବେଗେ ସେ ପଶେ କୃଷ୍ଣଭାବେ । ଶୁଣ କହିବା ତୋତେ ଏବେ ॥ ୫୫
 ଯେ ପ୍ରାଣୀ ଅନ୍ତଃକାଳ ଜାଣି । ଆତ୍ମାର ହିତ ମନେ ଶୁଣି ॥ ୫୬
 ଘରୁ ବାହାର ହୋଇ ଜ୍ଞାନେ । ତପଆଚରେ ଘୋରବନେ ॥ ୫୭
 ସୁହାନ ସାରି ତୀର୍ଥଜଳେ । ଆସନେ ବସିବ ନିଶ୍ଚଳେ ॥ ୫୮
 ଏକାନ୍ତେ ଯେ ବିଧି ଆସନେ । ପ୍ରଥମ-ଆଶ୍ରମ ଲକ୍ଷଣେ ॥ ୫୯
 ଅଭ୍ୟାସ କରି ଶୁଦ୍ଧମନେ । ତ୍ରିବୃତ-ବ୍ରହ୍ମ ସୁମରଣେ ॥ ୬୦
 ପ୍ରାଣ ପବନ ଯୋଗେ ରୁଦ୍ଧି । ଚଞ୍ଚଳ ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ନିରୋଧି ॥ ୬୧
 ବୁଦ୍ଧି-ସାରଥୀ ଆଶ୍ରେ କରି । ବିଷୟ-ସମୂହ ସଂହରି ॥ ୬୨
 କର୍ମେ ଚଞ୍ଚଳମନ ବଳେ । ନିରୋପି କୃଷ୍ଣ-ପାଦତଳେ ॥ ୬୩
 ତାର ଶରୀର ଅବୟବେ । ଚିତ୍ତବ ଏକେ ଏକେ ଭାବେ ॥ ୬୪
 ମନକୁ ନିର୍ବିଷୟ କରି । ସକଳଚିନ୍ତା ପରିହରି ॥ ୬୫
 ମନ ପ୍ରସନ୍ନ ଯେତେବେଳେ । ଜ୍ଞାନ-ପ୍ରସରେ ସୁନିଶ୍ଚଳେ ॥ ୬୬
 ସ୍ୱଭାବେ ମନ ଦୁଃସପଣେ । ଆବୃତ ରଜ ତମୋ ଗୁଣେ ॥ ୬୭
 ଏଣୁ ଧାରଣା ଆଶ୍ରେ କରି । ମନର ମଳ ଅପହରି ॥ ୬୮
 ଏମନ୍ତ ଯୋଗର ଧାରଣା । ଯୋଗୀଙ୍କ ଭକତି ଲକ୍ଷଣ ॥ ୬୯
 ଯେ ଭକ୍ତି-ଧାରଣାର ବଳେ । ଯୋଗପ୍ରାପତ ଅଳ୍ପକାଳେ ॥ ୭୦
 ବିଷୟ ଦେଖଇ ମଙ୍ଗଳ । କୃଷ୍ଣେ କରଇ ସର୍ବମେଳ ॥ ୭୧
 ଏମନ୍ତ ଶୁକ ମୁଖୁ ଶୁଣି । ବୋଲେ ପାଣ୍ଡବ-ତୃତୀମଣି ॥ ୭୨

ରାଜା ଉବାଚ

ଧାରଣା-ଯୋଗ ଚିତ୍ତେ ଧରି । ଯେମନ୍ତେ ତରେ ବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ॥ ୭୩
 ଯେମନ୍ତ ଧାରଣା ନିଶ୍ଚଳ । ବେଗେ ହରଇ ମନୁ ମଳ ॥ ୭୪
 ଏ ଯୋଗଧାରଣା ସ୍ୱଭାବ । ଯେ ଶାସ୍ତ୍ରମାର୍ଗେ ଅନୁଭବ ॥ ୭୫
 ଗୁରୁ ବଚନେ କିବା ଜାଣି । ଯୋଗଧାରଣା ପରିମାଣି ॥ ୭୬
 ଯେଣେ ଅଭ୍ୟାସ ପ୍ରାଣୀକରେ । ଯେମନ୍ତେ ମନୁ ମଳ ହରେ ॥ ୭୭
 କହି ପବିତ୍ର ମୋତେ କର । ନିର୍ମଳ ହେଉ ମୋ ଶରୀର ॥ ୭୮
 ଏମନ୍ତ ରାଜା ପ୍ରଶ୍ନ ଶୁଣି । ଶୁକ କହନ୍ତି ମନେ ଗୁଣି ॥ ୭୯

ଶୁକ ଉବାଚ

ଜିତ ଆସନ ଜିତ ପ୍ରାଣ । ଜିତ ବିଷୟ ଇନ୍ଦ୍ରିଗଣ ॥ ୮୦
 ସ୍ଥୁଳ ଶରୀରେ ବୁଦ୍ଧିବଳେ । ମନକୁ ସ୍ଥାପିବ ନିଶ୍ଚଳେ ॥ ୮୧
 ବିଶେଷେ ଗୋବିନ୍ଦ ଶରୀର । ଅତ୍ୟନ୍ତ ସ୍ଥୁଳ ସ୍ଥୁଳତର ॥ ୮୨
 ଯହିଁ ସଂସାର ପରମାଣ । ଭୂତ-ଭବିଷ୍ୟ-ବର୍ତ୍ତମାନ ॥ ୮୩
 ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ବସେ ଯାର ଦେହି । ସପ୍ତାବରଣେ ଯୁକ୍ତ ହୋଇ ॥ ୮୪
 ବିରାଜ-ପୁରୁଷ ଏ ମଧ୍ୟେ । ବସେ ଧାରଣା ଅନୁବାଦେ ॥ ୮୫
 ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ-ପୁର । ପ୍ରମାଣ ଯାହାର ଶରୀର ॥ ୮୬
 ଶୁଣ କହିବା ଅଧର୍ତ୍ତକ୍ଷ୍ଣ । ବିରାଟରୂପ ଥାଇ ମଧ୍ୟେ ॥ ୮୭
 ପାତାଳ ବୋଲି ପାଦମୂଳ । ପାର୍ଶ୍ୱ ପାଦଗ୍ର ରସାତଳ ॥ ୮୮
 ଚରଣ ଗୁଳଫେ ମହାତଳ । ଜଂଘୟୁଗଳ ତଳାତଳ ॥ ୮୯
 ସୁତଳ ବୋଲି ଜାନୁୟୁଗେ । ବିତଳାତଳ ଉରୁଭାଗେ ॥ ୯୦
 ଜଘନଦେଶ ମହାତଳ । ନାଭିମଣ୍ଡଳ ନଭସ୍ଥଳ ॥ ୯୧
 ସ୍ୱଳୋକ ହୃଦୟରେ ବସେ । ଜ୍ୟୋତିଷମୂହ ପରକାଶେ ॥ ୯୨
 କଣ୍ଠ ଆଶ୍ରିତ ମହର୍ତ୍ତକ । ବଦନେ ବଶେ ଜନଲୋକ ॥ ୯୩
 ଲଲାଟେ ତପଲୋକ ବସେ । ସତ୍ୟ କଞ୍ଚିତ ଶିରଦେଶେ ॥ ୯୪
 ବାସବ ଆଦି ଦିଗପାଳ । ଯାହାର ଭୁଜ ସୁବିଶାଳ ॥ ୯୫

କର୍ଣ୍ଣ ଯାହାର ଅଷ୍ଟଦିଶା | ଅଶ୍ୱିନୀକୁମାରେ ଯା ନାସା || ୯୬
 ଲୁଳତା ଅଗ୍ନି ଯା ବଦନ | ନୟନ ଗୋଲୋକ ଗମନ || ୯୭
 ତପନ ଯାର ଚକ୍ଷୁବେନି | ଉଦୟ ଅସ୍ତ ପକ୍ଷୁ ବେନି || ୯୮
 ଯାର ଭ୍ରୂଭଙ୍ଗ ବ୍ରହ୍ମପଦ | ସଲିଳ ତାଲୁ ରସଜିହ୍ୱ || ୯୯
 ସକଳ ବେଦ ବ୍ରହ୍ମରକ୍ଷୁ | ବିକଟ ଦନ୍ତ ଯମପଦ || ୧୦୦
 ଯାହାର ତୁଣ୍ଡେ ସ୍ନେହକଳା | ଅଧରକ୍ଷ୍ମରେ ଦନ୍ତମାଳା || ୧୦୧
 ଜନଉନ୍ମାଦ ଯାର ହାସ | ଯେ ବିଷ୍ଣୁମାୟାର ପ୍ରକାଶ || ୧୦୨
 ସଂସାର ଯାହାର କଟାକ୍ଷ | ଏ ଜୀବ ଲଭେ ଯା ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ || ୧୦୩
 ଉପର ଓଷ୍ଠେ ଲଜ୍ଜା ବସେ | ଲୋଭ ବସଇ ଅଧୋଦେଶେ || ୧୦୪
 ଧର୍ମ ବସଇ ସ୍ତନଯୁଗେ | ଅଧର୍ମପଥ ପୃଷ୍ଠଭାଗେ || ୧୦୫
 ଅଣ୍ଡେ ବସଇ ପ୍ରଜାପତି | ମିତ୍ରାବରୁଣ କୋଷେ ସ୍ଥିତି || ୧୦୬
 ଉଦୟ ଯାହାର ଉଦର | ଅସ୍ଥିସମୂହ ମହାଧର || ୧୦୭
 ଶିରାସମୂହ ନଦୀଗଣ | ବୃକ୍ଷଔଷଧି ତନୁରୋମ || ୧୦୮
 ଅନନ୍ତବୀର୍ଯ୍ୟ ଯହିଁ ବସେ | ଶ୍ୱାସପବନ ଅଣତାଣେ || ୧୦୯
 ଯାହାର ଗତି ଜାଣ କାଳ | ଜୀବ ସଂସାର ଯାର ଖେଳ || ୧୧୦
 ଜୀମୁତଗଣ ଯାର କେଶ | ସନ୍ଧ୍ୟା ଯାହାର ନିଜବାସ || ୧୧୧
 ପ୍ରକୃତି ହୃଦୟ ଯାହାର | ଯାହାର ମନ ନିଶାକର || ୧୧୨
 ହେ କୁରୁଶ୍ରେଷ୍ଠ ପରାକ୍ଷିତ | ଈଶ୍ୱର ସର୍ବ କୋଷଭୃତ || ୧୧୩
 ବିଜ୍ଞାନଶକ୍ତି ଯା ମହିମା | ଅନ୍ତଃକରଣ ରୁଦ୍ରସୀମା || ୧୧୪
 କଲଭ ଅଶ୍ୱ ଅଶ୍ୱତର | ନଖସମୂହ କରିବର || ୧୧୫
 ଯେ ପଶୁ ମୃଗାଦି ବିଶେଷେ | ସର୍ବ କଞ୍ଚିତ ଶ୍ରେଣୀଦେଶେ || ୧୧୬
 ପକ୍ଷିଏ ଯାର ବ୍ୟାକରଣ | ବୁଦ୍ଧି ବିଷୟ ମନୁଗଣ || ୧୧୭
 ଯାର ନିବାସ ନରଦେହ | ଯହିଁ କଞ୍ଚିତ ମାୟାମୋହ || ୧୧୮
 ଗନ୍ଧର୍ବ ବିଦ୍ୟାଧର ଆଦି | ଚାରଣ ଗଣିକା ପ୍ରସିଦ୍ଧି || ୧୧୯
 କିନ୍ନରଗଣ ଯାର ସ୍ୱର | ବୀର୍ଯ୍ୟରେ କଞ୍ଚିତ ଅସ୍ୱର || ୧୨୦
 ବ୍ରାହ୍ମଣ ଯାର ମୁଖୁ ଜାତ | କ୍ଷତ୍ରିୟ ଭୁଜରୁ ସମ୍ପୃତ || ୧୨୧
 ଉରୁରୁ ବୈଶ୍ୟ ଉତପତ୍ତି | ପାଦରୁ ଜନ୍ମ ଶୂଦ୍ରଜାତି || ୧୨୨

ନାନା ପ୍ରକାର ନାମ ବହି | ଅଭୀଷ୍ଟ ଦେବେ ଯାର ଦେହି || ୧୨୩
 ନିଗମ-କର୍ମ-କାଣ୍ଡ ଯେତେ | ଯାହାର କର୍ମ ଏ ଯୁଗତେ || ୧୨୪
 ଏମନ୍ତେ ଈଶ୍ୱରର ଦେହେ | ବସନ୍ତି ଅବୟବ ପ୍ରାୟେ || ୧୨୫
 ଏମନ୍ତେ ଏ ସୁଳ-ଶରୀରେ | ଧାରଣାଯୋଗେ ନିର୍ବିକାରେ || ୧୨୬
 ମନ ନିରୋଳ ଯୋଗବଳେ | ଗୋବିନ୍ଦ-ଚରଣ-କମଳେ || ୧୨୭
 ସର୍ବ ଶରୀରେ ଭଗବାନ | ତା ତହିଁ କେବା ଅଛି ଆନ || ୧୨୮
 ସେ ସର୍ବ-ବୁଦ୍ଧି ଅନୁଭବ | ଜୀବ ପରମ ପଦ୍ମନାଭ || ୧୨୯
 ସତ୍ୟ-ପରମାନନ୍ଦ-ନିଧି | ତାର ଭଜନ ସର୍ବସିଦ୍ଧି || ୧୩୦
 ଜନ୍ମମରଣ ତାର ତହିଁ | କେବା ଗୋଚରେ ତାହା କହିଁ || ୧୩୧
 ଯେ ଅନ୍ୟସଙ୍ଗ ଦାରାସୁତ | ନ କରି ଯେଶୁ ଆତ୍ମପାତ || ୧୩୨
 ସ୍ୱପ୍ନରେ ଜୀବର ଯେମନ୍ତ | ଦେଖଇ ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ବୃତ୍ତାନ୍ତ || ୧୩୩
 ସେ ସର୍ବମିଥ୍ୟା ଜୀବ ସତ୍ୟ | ଏ ଜ୍ଞାନେ ହୁଅଇ ମୁକ୍ତ || ୧୩୪

ସ୍ତୁତ ଉବାଚ

ଏମନ୍ତ କହି ଶୁକମୁନି | ହରଷେ ହରିଭାବ ଘେନି || ୧୩୫
 ଆନନ୍ଦେ ପରାକ୍ଷିତ ମେଳେ | ଯାହା କହିଲେ ଗଙ୍ଗାକୂଳେ || ୧୩୬

ଇତି ଶ୍ରୀମଦ୍ଭାଗବତେ ମହାପୁରାଣେ ପାରମହଂସ୍ୟାଂ ସଂହିତାୟାଂ
 ଦ୍ୱିତୀୟସ୍କନ୍ଧେ ମହାପୁରୁଷସଂସ୍ଥାନ ଅନୁବର୍ଣ୍ଣନେ
 ନାମ ପ୍ରଥମୋଽଧ୍ୟାୟଃ ।

ଦ୍ଵିତୟ ଅଧ୍ୟାୟ

ସୂତ ଉବାଚ

କହନ୍ତି ଶୁକ ମହାତ୍ମନି । ଶୁଣ ରାଜନ-ରୁଡ଼ାମଣି ॥ ୧

ଶୁକ ଉବାଚ

ଏ ଯେତେ କହିଲି ମୁଁ ତୋତେ । ଇଶ୍ଵର ଶରୀର ସମେତେ ॥ ୨
 ଏ ସୁଲଦେହେ ମନ ଧରି । ସୁକୁଦ୍ଧିବଳେ ଯତ୍ନ କରି ॥ ୩
 ସେ ହରି ଅନ୍ତରେ ବାହାରେ । ଆନ କେ ଅଛି ଏ ସଂସାରେ ॥ ୪
 ସେ ସର୍ବକୁଛି ଅନୁଭୂତ । ସ୍ଵପ୍ନ-ଜାଗ୍ରତ ମଧ୍ୟେ ସ୍ଥିତ ॥ ୫
 ସତ୍ୟ-ଆନନ୍ଦ-ଜଳନିଧି । ଭକ୍ତଜନଙ୍କ ସର୍ବସିଦ୍ଧି ॥ ୬
 ଯାହାର ତହିଁ ଏ ଜଗତ । ଆତ୍ମାର ତୁଲେ ଉଦେ ଅସ୍ତ ॥ ୭
 ଏହି ପ୍ରକାରେ ପୂର୍ବକାଳେ । ସେ ଆତ୍ମଯୋନି ଏ ଶୟଳେ ॥ ୮
 ଆତ୍ମ ସ୍ଵରଣେ ବୁଦ୍ଧିବଳେ । ସର୍ଜିଲା ଏ ବିଶ୍ଵ-ମଣ୍ଡଳେ ॥ ୯
 ପୂର୍ବେ ଯେମନ୍ତେ ଥିଲା ବିଧି । ତେହ୍ନେ ଧାରଣା ବଳେ ସାଧି ॥ ୧୦
 ଆତ୍ମାକୁ ପାଳି ପୁଣି ହରେ । ବଶିଜ ଯେହ୍ନେ ବଶିଜାରେ ॥ ୧୧
 ଶବଦ ବ୍ରହ୍ମର ଏ ପଥ । ଯେ ମାର୍ଗେ ଜୀବ ଆତୟାତ ॥ ୧୨
 ପଡ଼ି ଭ୍ରମଇ ଅଧି ଉଦ୍ଧୈ । କିଛି ନ ଲଭେ ଲାଭପଦେ ॥ ୧୩
 ନାନା ଦେବତା ଦୀକ୍ଷା କରେ । ବିଅର୍ଥ-ସୁଖେ ମନ ଧରେ ॥ ୧୪
 ବାସନା-ମାୟାମୟ-ଯାନେ । ନ ବୁଝି ନିରତେ ଭ୍ରମଣେ ॥ ୧୫
 ତାହାଙ୍କ ମଧ୍ୟେ ଯେ ସୁକୁଦ୍ଧି । ଜାଣଇ ବେଗ-ସତ୍ୟ-ବୁଦ୍ଧି ॥ ୧୬
 ବିଚାର କରେ ମାୟାଗ୍ରସ୍ତେ । ମୁହିଁ ଭ୍ରମଇ କିସ ଅର୍ଥେ ॥ ୧୭
 ଶ୍ରମ ଲଭଇ ଆତୟାତେ । ଲାଭ ନ ମିଳେ ମୋର ହସ୍ତେ ॥ ୧୮
 ଏଣୁ ଏ ପଥଶ୍ରମ ତେଜି । ଯେ ପ୍ରାଣୀ ଆତ୍ମାଲାଭ ଖୋଜି ॥ ୧୯
 ପ୍ରୟାସ ଦୂରେ ପରିହରି । ଆତ୍ମାରେ ଆତ୍ମା ବୋଧ କରି ॥ ୨୦
 ଅଳପ ଭୋଗେ ଆତ୍ମା ପୋଷେ । ବର୍ତ୍ତଇ ଅବା ଉପବାସେ ॥ ୨୧
 ଥାଉଁ ଏ ବସୁନ୍ଧରୀ ଅଙ୍କ । ସୁବର୍ଣ୍ଣ ପଲଙ୍କେ କି ସୁଖ ॥ ୨୨
 ସମର୍ଥ-ଭୁଜ ଥାଉଁ ବାମେ । କି ପ୍ରୟୋଜନ ଉପାଧାନେ ॥ ୨୩

ଅଞ୍ଜଳି ଅଛି ଯେବେ ହସ୍ତେ । କି ପ୍ରୟୋଜନ ଅନ୍ୟପାତ୍ରେ ॥ ୨୪
 ଦିଗ-ବକଳ ଯାର ବାସ । ବସନେ ତାର କିବା ଆଶ ॥ ୨୫
 ଲେଙ୍କଡ଼ା ବସ ପଥେ ଦେଖୁ । ତାର ଗ୍ରହଣେ ହୋନ୍ତି ସୁଖୀ ॥ ୨୬
 ଥାଉଁ ସମର୍ଥ ଦୁଇଭୁଜ । କୃତ୍ୟ କିଙ୍କରେ କିସ କାର୍ଯ୍ୟ ॥ ୨୭
 ଆରୋହି ମନ ଯାର ପାଦ । ଗଜତୁରଙ୍ଗେ କିସ ସଧ ॥ ୨୮
 ଫଳ ପୁରିଛି ବୃକ୍ଷେ ବନେ । କି ପ୍ରୟୋଜନ ଭିକ୍ଷାଅନ୍ନେ ॥ ୨୯
 ନିର୍ଝର ନଦୀ କୂପ ସୁଲେ । କି ପ୍ରୟୋଜନ କମଣ୍ଡଳେ ॥ ୩୦
 ପର୍ବତ ଗୁହା ତୃଣେ ବେଦି । ସେ ଥାଉଁ ଗୃହେ କିମ୍ପା ପଡ଼ି ॥ ୩୧
 ଏମନ୍ତ ଭାବେ କୃଷ୍ଣପାଦେ । ଯେ ପ୍ରାଣୀ ରମନ୍ତି ଆନନ୍ଦେ ॥ ୩୨
 ତାହାଙ୍କ ରକ୍ଷଣ ଉପାୟ । କରନ୍ତି ପ୍ରଭୁ ଦେରାୟ ॥ ୩୩
 ସେ କିମ୍ପା ଧନଗର୍ବା ଲୋକେ । କ୍ଷଣେ ଭଜିବେ ଆତ୍ମସୁଖେ ॥ ୩୪
 ଏହି ପ୍ରକାରେ ଆତ୍ମଚିତ୍ତେ । ସିଦ୍ଧି ଲଭନ୍ତି ଅନୁଭୂତେ ॥ ୩୫
 ସେ ପ୍ରାଣୀ ହୋଏ କୃତକୃତ୍ୟ । ତାହାକୁ ପ୍ରସନ୍ନ ଅନନ୍ତ ॥ ୩୬
 ଏଣୁ ନିୟତ ଆତ୍ମା ଯୋଗେ । ଭଜିବ କୃଷ୍ଣ-ପାଦଯୁଗେ ॥ ୩୭
 ମୁଁ ତୋତେ କହିଲି ବିଶ୍ଵାସେ । ଏଣେ ସଂସାର-ହେତୁ ନାଶେ ॥ ୩୮
 ଏ ଭାବ ଅନାଦର କରି । ସଂସାର-ଚିନ୍ତା ଚିତ୍ତେ ଧରି ॥ ୩୯
 ପଶୁଙ୍କ ପ୍ରାୟ ତାଙ୍କ ଗତି । ଏ ମାୟା-ସଂସାରେ ଭ୍ରମନ୍ତି ॥ ୪୦
 ଦେଖ ସଂସାରେ ପ୍ରାଣୀ ଯେତେ । ଯନ୍ତ୍ରିତ ଯମର ଆୟତ୍ତେ ॥ ୪୧
 ବଇତରଣୀ ନାମେ ନଦୀ । ଯାତନା ମଧ୍ୟେ ସେ ପ୍ରସିଦ୍ଧି ॥ ୪୨
 ତହିଁ ପଡ଼ନ୍ତି ଦେଖୁ ଦେଖୁ । ତାଙ୍କ ଜୀବନ କେବା ରଖୁ ॥ ୪୩
 ଅର୍ଜିଲା କର୍ମଫଳ ସେବି । ଅଶେଷ ଦେହେ ତାହା ଭାବି ॥ ୪୪
 ଏବେ ହୋ ଶୁଣ ନୃପମଣି । ଯେଣେ ସଂସାରୁ ତରେ ପ୍ରାଣୀ ॥ ୪୫
 ଏ ଭାବେ ଏ ନର-ଶରୀରେ । ଧାରଣାଯୋଗ ନିର୍ବିକାରେ ॥ ୪୬
 ସ୍ଵଦେହେ ହୃଦୟ ପ୍ରକାଶେ । ସେ ହରି ଘୋରତମ ନାଶେ ॥ ୪୭
 ପ୍ରାଦେଶମାତ୍ର ରୂପ ଧରି । ବିଜୟେ ପ୍ରଭୁ ନରହରି ॥ ୪୮
 ସୁକ୍ଷ୍ମ-ସ୍ଵରୂପ ରୂପ ତାର । ଶୁଣ ସୁମନେ କୁରୁବୀର ॥ ୪୯
 ଶ୍ୟାମସୁନ୍ଦର ଭୁଜଚାରି । ଶଙ୍ଖ-କମଳ-ଗଦା-ଅରୀ ॥ ୫୦
 ଧାରଣା ଯୋଗେ ଏହା ଚିନ୍ତି । ନିଶ୍ଚଳ-ନୟନେ ଦେଖନ୍ତି ॥ ୫୧

ପ୍ରସନ୍ନ ଶ୍ରୀମୁଖ-ମଣ୍ଡଳ | ଲୋଚନ ଅମଳ-କମଳ || ୫୨
କଦମ୍ବ ଜିଞ୍ଜଳକ ସୁରଜେ | ପୀତବସନ ଶୋହେ ଅଜେ || ୫୩
ସୁବର୍ଣ୍ଣ କରୀଚ କୁଣ୍ଡଳ | ସୁନ୍ଦର ଅଳକା କପୋଳ || ୫୪
ଅମୂଲ୍ୟ-ହାର ବକ୍ଷସ୍ତଳେ | ରତ୍ନକେୟୁର ବାହୁମୂଳେ || ୫୫
ହୃଦୟପଦ୍ମ ମଧ୍ୟେ ସ୍ମରି | ଯେ ପାଦଧାୟେ ବ୍ରହ୍ମଚାରୀ || ୫୬
ସେ ପାଦ ଲକ୍ଷ୍ମୀରେ ଚିହିତ | ଦିଶଇ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଶୋଭିତ || ୫୭
ଶ୍ରୀବତ୍ସ କଉସୁଭମଣି | ସୁବର୍ଣ୍ଣସୁତ୍ରେ ସୁଖଞ୍ଜଣି || ୫୮
ଆଜାନୁଲୟେ ବନମାଳେ | ସ୍ନୁବେଷିତ ବକ୍ଷସ୍ତଳେ || ୫୯
ରତ୍ନମେଖଳା କଟୀମାଝେ | ଅଙ୍ଗୁଷ୍ଠେ ମୁଦ୍ରିକା ବିରାଜେ || ୬୦
ଅଙ୍ଗଦ ନୁପୁର କଙ୍କଣ | ବିବିଧ ଅଙ୍ଗ-ଆଭରଣ || ୬୧
ଅମଳପୁଷ୍ପ ଶିରେ ଶୋହେ | ନୀଳକୁନ୍ତଳ ଜନ ମୋହେ || ୬୨
ସୁନ୍ଦର ହୃଷିତ-ବଦନ | ଅଞ୍ଜନ ବିରାଜେ ନୟନ || ୬୩
ଭୃତଙ୍ଗ ଅନୁଗ୍ରହ ମୁଖ | ଭୃକୁଟୀ କୁଟୀଳ ସୁରେଖ || ୬୪
ଅନେକ ଅନୁଗ୍ରହ ଯହିଁ | ସଞ୍ଜିତ ହୋଇଅଛି ରହି || ୬୫
ଏମନ୍ତେ ଈଶ୍ଵରର ଦେହ | ଚିତ୍ତେ ଚିତ୍ତିବ ଚିନ୍ତାମୟ || ୬୬
ଯାବତ ଧାରଣାର ବଳେ | ମନକୁ ରୁହାଇ ନିଶ୍ଚଳେ || ୬୭
ତାବତ ଏକ ଏକ ଅଙ୍ଗେ | ନିତ୍ୟେ ଭାବିବ ବୁଦ୍ଧିଯୋଗେ || ୬୮
ହାସବଦନୁ ପାଦଯାଏ | ଭାବିବ ବିଷ୍ଣୁ ସ୍ଥୁଳଦେହେ || ୬୯
ସ୍ଥାନକୁ ସ୍ଥାନ ଧାନ କରି | ଛାଡ଼ିବ ଅପର ଆବୋରି || ୭୦
ଯାବତ ବୁଦ୍ଧି ଏ ଶରୀରେ | ପରମେ ଭକ୍ତି ନ ବିଚାରେ || ୭୧
ଯାବତ ବିଷ୍ଣୁ ନିଜ ଦେହେ | ନ ଦେଖୁ ତତ୍ତ୍ଵର ଉଦୟେ || ୭୨
ତାବତ ସ୍ଥୁଳ ରୂପ ଚିତ୍ତି | ଚିତ୍ତେ ସ୍ମରିବ ନିତିନିତି || ୭୩
ସୁଖେ ବସିବ ସ୍ଥିରାସନେ | ସ୍ଥୁଳ-ଶରୀର ଯୋଗଧାନେ || ୭୪
ଏମନ୍ତ କରିବ ଧାରଣା | ଯାବତ ନ ଲଭେ ମରଣା || ୭୫
ଏମନ୍ତ ଯୋଗୀ ଏ ଦେହକୁ | ଯେବେ ଲଞ୍ଜିବ ଛାଡ଼ିବାକୁ || ୭୬
ପବିତ୍ର-ପୁଣ୍ୟ-ତୀର୍ଥ-କାଳ | ମନରେ ନ କରି ବିଚାର || ୭୭
ଯୋଗସାଧନେ ପଞ୍ଚପ୍ରାଣ | ସାଧୁବ ସମାଧି ଧାରଣା || ୭୮
ଆସନ ପ୍ରତ୍ୟାହାର ବଳେ | ମନକୁ ସ୍ଥାପିବ ନିଶ୍ଚଳେ || ୭୯

ମନ ସମେତେ ଇନ୍ଦ୍ରିଗଣ | ନିର୍ମଳ ବୁଦ୍ଧିରେ ସଂଯମ || ୮୦
ସେ ବୁଦ୍ଧି କ୍ଷେତ୍ରଜ୍ଞେ ପ୍ରମାଣି | ଆତ୍ମାରେ କ୍ଷେତ୍ରଜ୍ଞକୁ ଜାଣି || ୮୧
ଆତ୍ମାରେ ଆତ୍ମାକୁ ନିରୋଧି | ଏମନ୍ତେ ଯେ ଜନ ସୁବୁଦ୍ଧି || ୮୨
ଆତ୍ମାର ଲାଭ ଲଭେ ହେଲେ | କର୍ମଛାଡ଼ିବ ତେତେବେଳେ || ୮୩
ଏ ଭାବେ ଜୀବର ନିଷ୍ଠାର | କାଳର ନାହିଁ ଅଧିକାର || ୮୪
ଦେବେ ନ ପାରେ ତାରେ ହିଂସା | ତ୍ରିଗୁଣେ ନ ପାରନ୍ତି ପଶି || ୮୫
ଇନ୍ଦ୍ରିୟଗଣେ ଅଗୋଚର | ଯହିଁ ମହତତତ୍ତ୍ଵ ଦୂର || ୮୬
ଦେବେ ନ ପାନ୍ତି ଯାହା ଚିତ୍ତି | ନ ଜାଣୁ ନ ଜାଣୁ ବୋଲନ୍ତି || ୮୭
ଦୁରାତ୍ମାଭାବ ପରିହରି | ସୁହୃଦଭାବ ଚିତ୍ତେ ଧରି || ୮୮
ଯେ ଅଟେ ବୈଷ୍ଣବର ଧାମ | ପରମପଦ ଯାର ନାମ || ୮୯
ସେ ପଦ ହୃଦରେ ଧରନ୍ତି | ସର୍ବତ୍ର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ମନେ ଚିନ୍ତି || ୯୦
ଏ ରୂପେ ସାଧୁ ମୁନିଜନ | ପରମପଦେ କରେ ସ୍ଥାନ || ୯୧
ଯେବେ ନ ପାରେ ଏ ସାଧନେ | ତେବେ ବିଜ୍ଞାନ-ଶାସ୍ତ୍ରଜ୍ଞାନେ || ୯୨
ନାଶଇ ବିଷୟ-ବାସନା | ନାହିଁ ତା ମାୟାର ରଚନା || ୯୩
ଯେବେ ତା ଦେହତ୍ୟାଗେ ମନ | ତେବେ ସାଧୁବ ଦୃଢ଼ାସନ || ୯୪
ବାମଚରଣ ପଛଭର | ତେଣେ ନିରୋଧି ମୂଳାଧାର || ୯୫
ମୂଳପଦନ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ଵେ ତୋଳି | ନାଭିପଦନ ସଙ୍ଗେ ମିଳି || ୯୬
ବେନିପଦନ ପୁଣି ବଳେ | ସ୍ଥାପିବ ହୃଦୟ-କମଳେ || ୯୭
ତହିଁ ତୋଳିବ ତିନିପ୍ରାଣ | କଣ୍ଠେ ଯେ ବସଇ ଉଦାନ || ୯୮
ବ୍ୟାନ-ପଦନ ତାର ତୁଲେ | ଧରି ସ୍ଥାପିବ ତାକୁମୂଳେ || ୯୯
ତହିଁ କୁମ୍ଭକ ସାଧକରି | ପ୍ରାଣକୁ ଭ୍ରମଣଲେ ଭରି || ୧୦୦
ନିରୋଧ କରି ସପ୍ତଦ୍ଵାର | ସ୍ମରଣ କରିବ ଓଁକାର || ୧୦୧
ଯେବେ ଭୋଗରେ ମନ ନାହିଁ | ମୁହୂର୍ତ୍ତଅର୍ଦ୍ଧ ତହିଁ ରହି || ୧୦୨
ନିୟତ ଥାଇ ଯୋଗବନ୍ଧେ | ତେବେ ସ୍ଥାପିବ ବ୍ରହ୍ମରକ୍ଷେ || ୧୦୩
ନିଶ୍ଚଳ-ଯୋଗ ଦୃଢ଼େ ସାଧୁ | ତକ୍ଷଣେ ବ୍ରହ୍ମରକ୍ଷୁ ଭେଦି || ୧୦୪
ପରମପଦେ ତାର ଗତି | ଦେହଇନ୍ଦ୍ରିୟ ପାଶୋରନ୍ତି || ୧୦୫
ହେ ନୃପ ଯେବେ ବ୍ରହ୍ମପଦ | ବୋଲିବ ପ୍ରୟାସ-ଆସୁଦ || ୧୦୬
ଯେ ସିଦ୍ଧିଦେବଙ୍କର ସ୍ଥାନ | ଯେ ଅଷ୍ଟନିଧିରେ ସମ୍ପନ୍ନ || ୧୦୭

ବ୍ରହ୍ମର ବ୍ରହ୍ମଲୋକେ ସ୍ଥିତି | ସେ ସ୍ଥାନ ଭୋଗ ମନେ ଚିନ୍ତି || ୧୦୮
 ଗୁଣ ସମୂହେ ଗୁଣସିଦ୍ଧି | ଯେବା ବାଞ୍ଛଇ ସର୍ବସିଦ୍ଧି || ୧୦୯
 ମନ ଇନ୍ଦ୍ରିୟଗଣ ମେଲେ | ତକ୍ଷଣେ ସେ ଲୋକରେ ମିଲେ || ୧୧୦
 ଯୋଗେଶ୍ଵରଙ୍କ ଏହୁ ଗତି | ପରମପୁରୁଷେ ବୋଲନ୍ତି || ୧୧୧
 ଏମନ୍ତ ତିନିଲୋକ ଜିଣି | ଶୁଣ କହିବା ପରିମାଣି || ୧୧୨
 ଯେ କର୍ମସାଧେ କର୍ମକାଣ୍ଡେ | ସେ କାହିଁ ଯିବ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ଵଦାଣ୍ଡେ || ୧୧୩
 କେବା ଲଭିବ କର୍ମଭାବେ | ସମାଧି-ବିଦ୍ୟା-ତପ-ଯୋଗେ || ୧୧୪
 ଯେ ବ୍ରହ୍ମଲୋକ ମନେ କରେ | ପ୍ରଥମେ ଅଗ୍ନି ଆଶ୍ରେ କରେ || ୧୧୫
 ସୁଷୁମ୍ନାରହେ ବ୍ରହ୍ମପଥେ | ଜ୍ୟୋତି ପ୍ରକାଶେ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ଵଗତେ || ୧୧୬
 ବିଧୂତ-କଳ୍ପ-ଶରୀର | ସେ ଚକ୍ରେ ସ୍ଥିତ ଶିଶୁମାର || ୧୧୭
 ସେ ଶିଶୁମାର ଚକ୍ରସାର | ସେ ଚକ୍ର ତଳେ ଧ୍ରୁବପୁର || ୧୧୮
 ବିଶ୍ଵର ନାଭି ସେ ବୋଲାଇ | ଆତ୍ମା ସ୍ଵରୂପେ ତହିଁ ଯାଇ || ୧୧୯
 ପ୍ରବେଶ ପରମ-ସ୍ଵରୂପେ | ବ୍ରହ୍ମନିର୍ବାଣ ମହଲୋକେ || ୧୨୦
 କଳ୍ପଆୟୁଷ ଦେବଗଣେ | ଯହିଁ ରମନ୍ତି ଅନୁକ୍ଷଣେ || ୧୨୧
 ସେ ପୁଣି କଳ୍ପକାଳେ | ଅନନ୍ତ-ନିଃଶ୍ଵାସ-ଅନଳେ || ୧୨୨
 ଦହନ ଦେଖୁ ଅନ୍ତରାକ୍ଷେ | ଅନନ୍ତଶୟନେ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷେ || ୧୨୩
 ସିଦ୍ଧେଶ୍ଵରଙ୍କ ସ୍ଥାନେ ପଶେ | ବେଦ ଯା ବ୍ରହ୍ମଲୋକେ ଘୋଷେ || ୧୨୪
 ବେନିପରାଧି ଯହିଁ ଗଣି | ସେ ବ୍ରହ୍ମଲୋକ ପରିମାଣି || ୧୨୫
 ସଂସାରକର୍ତ୍ତା ଯେ ବୋଲନ୍ତି | ସେ ବ୍ରହ୍ମା ବ୍ରହ୍ମଲୋକେ ସ୍ଥିତି || ୧୨୬
 ସେ ପୁରେ ନାହିଁ ଦୁଃଖଶୋକ | ଜରା-ମରଣ-ଉଦବେଗ || ୧୨୭
 ଚିତ୍ତଅନର୍ଥହେତୁ ନାହିଁ | ଜନ୍ମମରଣ ଭୟ କାହିଁ || ୧୨୮
 କେତେ ହେଁ କାଳେ ସେ ଭୁବନେ | ଥାଇ ଚିନ୍ତଇ ଅବଧାନେ || ୧୨୯
 ଲିଙ୍ଗ-ଶରୀରେ ପୃଥ୍ଵୀରେ | ନିର୍ଭୟେ ସେ ସ୍ଥଳେ ବିହରେ || ୧୩୦
 ପୃଥ୍ଵୀ ରୂପେ ଜଳେ ଯାଇ | ଯେ ଇଷ୍ଠଭୋଗ ତା ଭୁଞ୍ଜଇ || ୧୩୧
 ଅନଳ ମଧ୍ୟେ ତହିଁ ସ୍ଥିତି | ଜ୍ୟୋତିସ୍ଵରୂପ ପ୍ରାଣ ଚିନ୍ତି || ୧୩୨
 ପବନେ କରଇ ସଞ୍ଚାର | ଧରଇ ପବନ ଶରୀର || ୧୩୩
 ସେ ବାୟୁ କାଳେ ନଭେ ପୁରେ | ସେ ନଭେ ଲିଙ୍ଗରୂପ ଧରେ || ୧୩୪
 ଗନ୍ଧ କଳ୍ପଇ ଘ୍ରାଣମାତ୍ରେ | ରସକୁ ରସନାସମେତେ || ୧୩୫

ଦୃଷ୍ଟିରେ ରୂପକୁ ସଂହରେ | ପବନ ବଶେ ଚର୍ମପରେ || ୧୩୬
 ଆକାଶଗୁଣ କର୍ଣ୍ଣେ ଭରି | ଏ ରୂପେ ପ୍ରାଣ ସୂକ୍ଷ୍ମେ ଭରି || ୧୩୭
 ବୁଦ୍ଧି-ଇନ୍ଦ୍ରିୟ-ଭାବ ଏଣେ | ପଞ୍ଚତନ୍ମାତ୍ରେ ପରିମାଣେ || ୧୩୮
 ଏ ଅହଙ୍କାର ତିନିଗୁଣ | ବୁଦ୍ଧି-ଇନ୍ଦ୍ରିୟ-ଦିବ୍ୟଜ୍ଞାନ || ୧୩୯
 ପଞ୍ଚବିକାର ପଞ୍ଚଦେବା | ମନ ସମେତେ କରି ସେବା || ୧୪୦
 ଏ ପଞ୍ଚଦେବତା ସମେତେ | ସୁକ୍ଷ୍ମ ସ୍ଵରୂପେ ମହତ୍ତ୍ଵେ || ୧୪୧
 ତେ ତତ୍ତ୍ଵଗୁଣର ସଂସ୍ଥାନ | ପ୍ରଧାନ ଦେହେ ହୋଏ ଲୀନ || ୧୪୨
 ସେ ନିତ୍ୟ-ଶାନ୍ତି-ସନାତନେ | ଆତ୍ମା-ନିରୋଧେ ଆତ୍ମଜ୍ଞାନେ || ୧୪୩
 ପ୍ରବେଶ କରେ ବିଦ୍ୟମାନେ | ବିଜ୍ଞାନ-ଆନନ୍ଦ-ଚେତନେ || ୧୪୪
 ଆନନ୍ଦଜ୍ଞାନ ରସଭୋଳେ | ଶାନ୍ତି ଲଭଇ ସୁନିଶ୍ଚଳେ || ୧୪୫
 ଏମନ୍ତେ ଧାରଣାନୁଭାବେ | ନିଶ୍ଚେ ପଶଇ ବାସୁଦେବେ || ୧୪୬
 ଅନ୍ତେ ଲଭଇ ଯେଉଁ ଗତି | ତାହାକୁ ବୋଲି ଭାଗବତୀ || ୧୪୭
 ଯହିଁ ପଶିଲେ ଆତ୍ମାମନ | ନ ଲଭେ ପୁନରାଗମନ || ୧୪୮
 ଶୁଣ ହେନୃପ ପରାକ୍ଷିତ | ଯେଶୁ ପୁଞ୍ଜିଲୁ ଭାଗବତ || ୧୪୯
 ତେଣୁ କହିଲି ଶୁଚିଯୋଗେ | ତୋର ସମାପେ ଅନୁରାଗେ || ୧୫୦
 ଦଇବେ କାଳ ଅବସାନ | ଏବେ କହିବା ଦିବ୍ୟଜ୍ଞାନ || ୧୫୧
 ବ୍ରହ୍ମର ତପେ ହୋଇ ତୋଷ | ବିଷ୍ଣୁ ଯେ ଦେଲେ ଉପଦେଶ || ୧୫୨
 ଯେ ସଦେହ୍ୟାମୁକ୍ତି କ୍ରମମୁକ୍ତି | ସ୍ଵଭାବସିଦ୍ଧ ବେନିଗତି || ୧୫୩
 ସେ ପଥ କହିବି ମୁଁ ତୋତେ | ଏବେ ତୁ ଶୁଣ ଏକଚିତ୍ତେ || ୧୫୪
 ସଂସାରେ ସଞ୍ଚରନ୍ତି ଯେତେ | ତାଙ୍କ ତାରଣେ ପଥ ଯେତେ || ୧୫୫
 ଏହିଟି ଜାଣ ଶିବପଥ | ତା ତହିଁ ଭକ୍ତିଯୋଗ ଜାତ || ୧୫୬
 ଯେ କଥା ଶୁଣି ପ୍ରିୟଭାବେ | ଭକତି ଲଭେ ବାସୁଦେବେ || ୧୫୭
 ବ୍ରହ୍ମର ତପକଷ୍ଟେ ହରି | ଯାହା କହିଲେ ଦୟାକରି || ୧୫୮
 ସେ ବ୍ରହ୍ମା ବ୍ରହ୍ମବେଦସାର | ସକଳ ବୁଝି ତିନିବାର || ୧୫୯
 ଯେ ଭକ୍ତି ଜୀବ-ସୁଖପଥ | ଏ ଭାବେ ହେଲା ଆତ୍ମେ ରତ || ୧୬୦
 ସେ ହରି ସର୍ବଭୂତ ମଧ୍ୟେ | ନିତ୍ୟ ବିହରେ ଆତ୍ମାପଦେ || ୧୬୧
 ବୁଦ୍ଧି ଲକ୍ଷଣେ ଅନୁମାନେ | ନିଶ୍ଚଳଯୋଗୀ ଯୋଗଧ୍ୟାନେ || ୧୬୨
 କେ ଅବା କରିବ ଗୋଚର | ଜଗତ ବାହ୍ୟ-ଅଭ୍ୟନ୍ତର || ୧୬୩

ଏ ଘେନି ସର୍ବ ଆତ୍ମାଭାବେ | ସର୍ବଦା କାଳେ ସର୍ବଠାବେ || ୧୨୪
 ହରିଙ୍କି ଶୁଚିପଥେ ଶୁଣ | ମୁଖେ ନିରତେ ନାମ ଭଣ || ୧୨୫
 ସେ ହରିକଥାମୃତରସ | ଯେ କରେ ଶୁଚିପଥେ ଗ୍ରାସ || ୧୨୬
 ବିଷୟ-ବିଦୁଷିତ-ଚିତ୍ତ | ପବିତ୍ର କରେ ଅନ୍ତର୍ଗତ || ୧୨୭
 ଗୋବିନ୍ଦ-ଚରଣ-କମଳେ | ପଶଇ ଭକ୍ତିଯୋଗବଳେ || ୧୨୮
 ଏ ଭାଗବତ ରସ ଯେତେ | ସୁଜନେ ପିବ ଶୁଚିପଥେ || ୧୨୯
 ବିଷୟାରସରେ ନ ରସ | କହଇ ଜଗନ୍ନାଥ ଦାସ || ୧୩୦

ଇତି ଶ୍ରୀମଦ୍ଭାଗବତେ ମହାପୁରାଣେ ପାରମହଂସ୍ୟାଂ ସଂହିତାୟାଂ
 ଦ୍ଵିତୀୟସ୍କନ୍ଧେ ପୁରୁଷସଂସ୍ଥାବର୍ଣ୍ଣନଂ ନାମ
 ଦ୍ଵିତୀୟୋଽଧ୍ୟାୟଃ ।

ତୃତୀୟ ଅଧ୍ୟାୟ

ସୁତ ଉବାଚ

ଶୁକ କହନ୍ତି ଶୁଣ୍ଠିରେ | ପ୍ରସନ୍ନେ ନୃପତି ଅଗ୍ରତେ || ୧

ଶୁକ ଉବାଚ

ଶୁଣ ପରୀକ୍ଷ ପୁଣ୍ୟଦେହା | ତୁ ମୋତେ ପଚାରିଲୁ ଯାହା || ୨
 ମନୁଷ୍ୟ ମଧ୍ୟେ ସାଧୁପ୍ରାଣୀ | ମରଣକାଳେ ଯାହା ଜାଣି || ୩
 ଏବେ କହିବି ଜ୍ଞାନସାର | ଭକତଜନଙ୍କ ବେଭାର || ୪
 ବ୍ରହ୍ମତେଜକୁ ଯାର ଇଚ୍ଛା | ବ୍ରହ୍ମଭଜନେ ହୋଇ ବାଞ୍ଛା || ୫
 ଇନ୍ଦ୍ରିୟସୁଖେ ଯାର ଭାବ | ସେ ନର ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ପୂଜିବ || ୬
 ପୁତ୍ରକାମରେ ଯାର ମତି | ସେ ଜନ ପୂଜେ ପ୍ରଜାପତି || ୭

ଶ୍ରୀକାମୀ ପ୍ରାଣୀ ଦେବୀଭଜେ | ତେଜସ୍ଵୀ ପୂଜେ ଗ୍ରହରାଜେ || ୮
 ବସୁଙ୍କୁ ପୂଜେ ବସୁକାମୀ | ଦୃଢ଼ଭକତିଭାବ ଘେନି || ୯
 ବୀର୍ଯ୍ୟରେ ହୋଏ ଯାର ମତି | ସେ ଭଜେ ପଶୁଙ୍କରପତି || ୧୦
 ଅନ୍ନାଦିକାମେ ଯାର ଚିନ୍ତା | ସେବେ ଅଦିତି ଦେବମାତା || ୧୧
 ଦେବଙ୍କୁ ପୂଜେ ସ୍ଵର୍ଗକାମୀ | ବିଶ୍ଵଦେବାଙ୍କୁ ରାଜ୍ୟସ୍ଵାମୀ || ୧୨
 ସାଧୁଙ୍କୁ ପୂଜି ପ୍ରଜାହିତେ | ଆୟୁଷକାମେ ଅଶ୍ଵିସୁତେ || ୧୩
 ଯେ ପ୍ରାଣୀ ତୁଷ୍ଟ-ପୁଷ୍ଟିକାମୀ | ସର୍ବଲକ୍ଷଣେ ପୂଜେ ଭୂମି || ୧୪
 ପ୍ରତିଷ୍ଠାକାମେ ଯେବେ ଇଚ୍ଛେ | ସେ ପୂଜେ ଭୂମି-ଅନ୍ତରୀକ୍ଷେ || ୧୫
 ସୁନ୍ଦରରୂପେ ଯାର ଭାବ | ସେ ନର ପୂଜନ୍ତି ଗନ୍ଧର୍ବ || ୧୬
 ଯେ ନର ଇଚ୍ଛେ ଦିବ୍ୟନାରୀ | ଭାବେ ଉର୍ବଶୀ ପୂଜାକରି || ୧୭
 ସକଳ-ଆଧିପତ୍ୟ-ଚିନ୍ତା | ଯେ କରେ ସେ ପୂଜେ ବିଧାତା || ୧୮
 ଯଶ ଇଚ୍ଛଇ ଯେହୁ ନର | ଯଜ୍ଞେ ପୂଜିବ ଯଜ୍ଞେଶ୍ଵର || ୧୯
 ଧନଭଣ୍ଡାର ଯେ ଇଚ୍ଛନ୍ତି | ବରୁଣ-ଚରଣେ ପୂଜନ୍ତି || ୨୦
 ଇଶ୍ଵରପୂଜେ ବିଦ୍ୟାଅର୍ଥୀ | ଦମ୍ପତିକାମେ ଉପାସତୀ || ୨୧
 ଧର୍ମାର୍ଥୀ ବିଷ୍ଣୁର ଚରଣେ | ସନ୍ତାନଅର୍ଥେ ପିତୃଗଣେ || ୨୨
 ଯକ୍ଷକୁ ପୂଜେ ରକ୍ଷାକାମେ | ବଳାର୍ଥୀ ପୂଜେ ପ୍ରଭଞ୍ଜନେ || ୨୩
 ସକଳରାଜ୍ୟେ ରାଜାପଣେ | ସେ ଆଶେ ପୂଜେ ମନୁଗଣେ || ୨୪
 ଶତ୍ରୁମାରଣେ ଯାର ଇଚ୍ଛା | ରାକ୍ଷସ-ଭଜନେ ତା ବାଞ୍ଛା || ୨୫
 ସୋମକୁ ପୂଜେ କାମକାମୀ | ଅକାମୀ ଆତ୍ମାରାମେ ରମି || ୨୬
 ଅକାମେ ଅବା ସର୍ବକାମେ | ଯେ ଅବା ଭଜେ ମୋକ୍ଷକାମେ || ୨୭
 ପରମପୁରୁଷ ଚରଣେ | ଯେବା ସେବନ୍ତି ଦାସପଣେ || ୨୮
 ଏ ଭାବେ ତାହାଙ୍କ ଜୀବନ | ଜନ୍ମମରଣେ ଧନ୍ୟ ଧନ୍ୟ || ୨୯
 ପରମପଦ ସେ ଲଭନ୍ତି | କୃଷ୍ଣଚରଣେ ନିତ୍ୟେ ଚିନ୍ତି || ୩୦
 ହରିଭକତଜନ ସଙ୍ଗେ | ତରଇ ଏ ଭବତରଙ୍ଗେ || ୩୧
 ଜ୍ଞାନ ପ୍ରସରେ ଭକ୍ତିବଳେ | ତ୍ରିଗୁଣ ହରଇ ନିଶ୍ଚଳେ || ୩୨
 ଆତ୍ମା ପ୍ରସନ୍ନ ସୁବିବେକେ | ଗୁଣେ ଅସଙ୍ଗ ବେନିଲୋକେ || ୩୩
 କୈବଲ୍ୟ-ସମ୍ମତ ଏ ପଥ | ଏ ଭକ୍ତି ଯୋଗୀଙ୍କର ମତ || ୩୪
 କେବା ନିବୃତ୍ତ ହରିଭାବେ | ଆତ୍ମାର କଇବଲ୍ୟ-ଲାଭେ || ୩୫

ଶୈଳନକ ସୁତମୁଖ ଚାହିଁ । ପୁଣି ପୁଛଇ ଭାବବହି ॥୩୬

ଶୈଳନକ ଉବାଚ

ଏମନ୍ତ ଶୁକ ମୁଖୁ ଶୁଣି । ସେ କୁରୁବୀର ରୁଡ଼ାମଣି ॥୩୭

ପୁଣି ସେ ଅଭିମନ୍ୟୁ ବଳା । ଆନ-ପ୍ରଶନ କିବା କଲା ॥୩୮

ସେ ହରିକଥା ଆମ୍ଭଆଗେ । ହେ ସୁତ କହ ସଭାଯୋଗେ ॥୩୯

ସେ କଥା ତୁମ୍ଭ ମୁଖୁ ଶୁଣି । ତରିବୁ ଭବ-ତରଙ୍ଗିଣୀ ॥୪୦

ତୁମ୍ଭର ଅଛି ଯେବେ ସ୍ନେହ । ସଦୟଚିତ୍ତେ ମୁନି କହ ॥୪୧

ଯେ ହରିକଥା ସଭାମଧ୍ୟେ । ଭକତେ କହନ୍ତି ଆନନ୍ଦେ ॥୪୨

ସେ ପଶୁବଂଶେ ମହାରଥ । ସ୍ୱଭାବେ କୃଷ୍ଣଅଂଶେ ଜାତ ॥୪୩

ବାଳକ-କ୍ରୀଡ଼ା-ରସଖେଳେ । ଯେ ପୂଜେ କୃଷ୍ଣ-ପାଦମୂଳେ ॥୪୪

ବ୍ୟାସକୁମାର ସଭୁଗୁଣ । ସ୍ୱଭାବେ ବିଷ୍ଣୁ-ପାରାୟଣ ॥୪୫

ପରମାନନ୍ଦ ଗୁଣଗାଥା । ସତସଙ୍ଗମେ ଯେ ବକତା ॥୪୬

ଜୀବନ ବହି ଏ ଜଗତେ । ହରିକଥାରେ ନିତ୍ୟେ ନିତ୍ୟେ ॥୪୭

ନ କରେ ଜୀବନ ସଫଳ । ବ୍ୟର୍ଥ ତାହାର ଆତ୍ମୁର୍ବଳ ॥୪୮

ଏ ରବି ଉଦେ ଅସ୍ତକାଳେ । ଜନ୍ମଜୀବନ ଘେନି ଚଳେ ॥୪୯

ଯେ ହରିଭାବେ ଥାନ୍ତି ଜଡ଼ି । ତାଙ୍କ ଜୀବନ ଦୂରେ ଏଡ଼ି ॥୫୦

ଏ ତରୁଗଣେ ଏ ସଂସାରେ । ଜୀବନ୍ତି ଅଜ୍ଞାନ ପ୍ରକାରେ ॥୫୧

ଲୌହକାରଙ୍କ ଗୃହେ ଭାତି । ଶ୍ୱାସ ଛାଡ଼ନ୍ତେ ନ ଜୀବତି ॥୫୨

ଗ୍ରାମ-କାନନେ ପଶୁଗଣ । କି ନ ଭକ୍ଷନ୍ତି ଜଳତୃଣ ॥୫୩

ମୁତ୍ରପୁରୀଷ ଉତ୍ସର୍ଗନ୍ତି । ଅଜ୍ଞାନସୁଖେ ସେ ଜୀବନ୍ତି ॥୫୪

ଶ୍ୱାନ ଶୁକର ଉଷ୍ଣଖର । ଏହାଙ୍କ ସମାନ ସେ ନର ॥୫୫

କୃଷ୍ଣର ନାମ ଉଚ୍ଚାରଣ । ନ ଶୁଣେ ଯାହାର ଶ୍ରବଣ ॥୫୬

ତାହାର ଶ୍ରୁତିଯୁଗ କାନ୍ଦେ । ବିବରେ ଦିଶନ୍ତି ଯେମନ୍ତେ ॥୫୭

ତୁଣ୍ଡର ମଧ୍ୟେ ଜିହ୍ୱା ବହି । ଯେ ହରିନାମ ନ ଭଜଇ ॥୫୮

ଦକ୍ଷିଣ ବାଣୀ ବୋଲି ତାରେ । ଯେ ହରିନାମ ନ ଉଚ୍ଚାରଇ ॥୫୯

ଯାର ଉତ୍ତମ-ଅଙ୍ଗସାଜେ । ସୁବର୍ଣ୍ଣ-ମୁକୁଟ ବିରାଜେ ॥୬୦

ପାଟବସନେ ବାନ୍ଧି ଚୁଲ । ଶ୍ରବଣେ ମକର-କୁଣ୍ଡଳ ॥୬୧

ସେ ଯେବେ ହରିଙ୍କି ନ ନମେ । ସେ ମୁଣ୍ଡ ଭାରବହି ଶ୍ରମେ ॥୬୨

ସେ ବା ସୁନ୍ଦର ବେନିଭୁଜେ । କାଞ୍ଚନ କଙ୍କଣ ବିରାଜେ ॥୬୩

କୃଷ୍ଣର କାର୍ଯ୍ୟ ଯେବେ ନୋହେ । ଶୁଶାନ-ଅସ୍ଥି ପ୍ରାୟ ହୋଏ ॥୬୪

ଲୋଚନବେନି ଥାଉଁ ମୁଖେ । ଯେ ହରିମୂର୍ତ୍ତି ନ ଦେଖେ ॥୬୫

ମୟୂରପୁଚ୍ଛ ବୋଲି ତାରେ । ସେ ଅନ୍ଧ ସଂସାର-ସାଗରେ ॥୬୬

ଚରଣଯୁଗ ବହି ନରେ । ଯେବେ ନ ଯାନ୍ତି ବିଷ୍ଣୁପୁରେ ॥୬୭

ତାହାକୁ ବୋଲି ବୃକ୍ଷଦୁଇ । ସେ ଯେହ୍ନେ ପାଦେ ନ ଚଳଇ ॥୬୮

କୃଷ୍ଣର ଭକତଚରଣୁ । ଶିରେ ନ ଲାଗେ ଯାର ରେଣୁ ॥୬୯

ପବିତ୍ର ନୋହେ ତା ଶରୀର । ଜୀର୍ଣ୍ଣା ଶବର ଆକାର ॥୭୦

ତୁଳସୀଦଳ କୃଷ୍ଣଦେହେ । ଶୁଦ୍ଧ-ସୌରଭ-ଗନ୍ଧ ବହେ ॥୭୧

ସେ ଗନ୍ଧ ଯାର ନାସାଦ୍ୱାର । ନ ଲଭେ ଶବ ତା ଶରୀର ॥୭୨

ଗୋବିନ୍ଦନାମ ଯାରହୃଦେ । ନ ପଶେ ପୁଲକ ଆନନ୍ଦେ ॥୭୩

କି ଅବା ପଶିଲେ ହୃଦରେ । ନୟନୁ ଅଶ୍ରୁ ତା ନ ଝରେ ॥୭୪

ତାର ହୃଦୟ ଅଶ୍ଳୁସାର । ବହଇ ଲୋହମୟ ଭାର ॥୭୫

ହେ ସୁତ ଶୁଣ କୃଷ୍ଣଗୁଣ । ଶୁଣାଅ ଆତ୍ମର ଶ୍ରବଣ ॥୭୬

ଯେ ସାଧୁପ୍ରଶ୍ନ ପରୀକ୍ଷିତ । ପୁଚ୍ଛିଲା ଶୁକଙ୍କ ଅଗ୍ରତ ॥୭୭

ହରଷେ ବ୍ୟାସଙ୍କ କୁମର । ଆତ୍ମଜ୍ଞାନୀଙ୍କ ମଧ୍ୟେ ସାର ॥୭୮

ଆନନ୍ଦେ ମୁନିଗଣମେଳେ । ଯାହା କହିଲେ ଗଙ୍ଗାକୁଳେ ॥୭୯

ସେ ଆତ୍ମମନ ଅନୁକୁଳ । କହି ସଂସାରୁ କର ପାର ॥୮୦

ସେ ହରି-ଚରଣ-ପଙ୍କଜେ । ବ୍ରାହ୍ମଣ-ଜଗନ୍ନାଥ ଭଜେ ॥୮୧

ଇତି ଶ୍ରୀମଦ୍ଭାଗବତେ ମହାପୁରାଣେ ପାରମହଂସ୍ୟାଂ ସଂହିତାୟାଂ
ଦ୍ୱିତୀୟସ୍କନ୍ଧେ ତୃତୀୟୋଽଧ୍ୟାୟଃ ।

ଚତୁର୍ଥ ଅଧ୍ୟାୟ

ସୂତକ ଉବାଚ

ଏମନ୍ତ ଶୁକବାକ୍ୟ ଶୁଣି | ଆତ୍ମାର ତତ୍ତ୍ୱ ମନେ ଗୁଣି || ୧
 କୃଷ୍ଣବିଷୟେ ଦୃଢ଼ମନ | କଷ୍ଟିଲା ଉତ୍ତରା-ନନ୍ଦନ || ୨
 ଆତ୍ମା-କଳତ୍ର-ସୁତ-ଗୃହେ | ପଶୁ-ଦ୍ରବିଶ-ବନ୍ଧୁସ୍ନେହେ || ୩
 ରାଜ୍ୟ-ସମ୍ପଦ ଯେତେ ଆଶ | ହୃଦୁ ଛାଡ଼ିଲା ସ୍ନେହପାଶ || ୪
 ତୁମ୍ଭେ ଯା ପଚାରିଲ ମୋତେ | ଏ କଥା ରାଜା ଦୃଢ଼ଚିତ୍ତେ || ୫
 କୃଷ୍ଣାନୁଭାବ ଶୁଣିବାରେ | ଶ୍ରୀକାବଳିଲା ନିବିକାରେ || ୬
 ଆତ୍ମନିଧନ ମନେ ସ୍ମରି | ବେଦବଚନ ଦୃଢ଼କରି || ୭
 କୃଷ୍ଣବିଷୟେ ଦୃଢ଼ଚିତ୍ତ | ନିଶ୍ଚୟ କରି ପରୀକ୍ଷିତ || ୮
 ଆତ୍ମଦୁଃଖ ହେଲେ ଦେହେ | ପୁଣି ପୁଛଇ ଅତି ସ୍ନେହେ || ୯

ରାଜା ଉବାଚ

ହେ ଶୁକ ତୁମ୍ଭର ବଚନ | କୃଷ୍ଣର ଯେତେ ଗୁଣକର୍ମ || ୧୦
 ଯାହା ଶୁଣନ୍ତେ ପାପହରେ | ପବିତ୍ର ବାହ୍ୟ-ଅଭ୍ୟନ୍ତରେ || ୧୧
 ଶୁଣି ଅଜ୍ଞାନ ମୋର ଗଲା | ତୁମ୍ଭ ପ୍ରସାଦ ଯେଣୁ ହେଲା || ୧୨
 ସେ କଥା କହ ମୁନି ମୋତେ | ଯେମନ୍ତେ ଧରି ଦୃଢ଼ଚିତ୍ତେ || ୧୩
 ସେ ହରି ଆତ୍ମମାୟାବଳେ | ସୃଷ୍ଟି ସଞ୍ଚଳ ଏ ଶୟଳେ || ୧୪
 ବିଷ୍ଣୁର ସର୍ଜିଲା ସଂସାର | ଅନ୍ୟଦେବଙ୍କୁ ଅଗୋଚର || ୧୫
 ସେ କଥା ଜାଣିବାର ପାଇଁ | ଭୋ ମୁନି ପୁଣି ମୁଁ ପୁଛଇ || ୧୬
 ସେ ବହୁ ଶକ୍ତିମନ୍ତ ହରି | ପରମ-ପୁରୁଷ-ମୁରାରି || ୧୭
 ଯେମନ୍ତେ ପାଳି ପୁଣି ପରେ | ଯେ କାଳେ ଯେବା ଶକ୍ତିଧରେ || ୧୮
 ଆତ୍ମାକୁ ଆତ୍ମା କରି ଖେଳା | କୁହୁକମତେ ବିଷ୍ଣୁଲୀଳା || ୧୯
 ସୃଜଇ ପାଳଇ ସଂହରେ | ମାୟା-ତ୍ରିଗୁଣରୂପ ଧରେ || ୨୦
 ଯେମନ୍ତେ ବ୍ରହ୍ମା-ବିଷ୍ଣୁ-ହର | କ୍ରୀଡ଼ନ କରେ ଦାମୋଦର || ୨୧
 ବିବିଧରୂପ ଏ ଜଗତେ | ଯେମନ୍ତେ କରେ କ୍ରୀଡ଼ାଅର୍ପେ || ୨୨
 ଅଦ୍ଭୁତକର୍ମ ଏ ତାହାର | କେ କରିପାରିବ ଗୋଚର || ୨୩

ଏକଇ ପୁରୁଷ ଅନନ୍ତ | ପ୍ରକୃତିମତେ ବହୁମତ || ୨୪
 ଆଦିପୁରୁଷ ରୂପ ଧରି | ଯେମନ୍ତେ କ୍ରମେ ନରହରି || ୨୫
 କାର୍ଯ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଏ ସଂସାରେ | କଲେ କହିବା ମୁନିବରେ || ୨୬
 ଯେ ଶବ୍ଦ ବ୍ରହ୍ମରେ ବିଚାର | ବ୍ରହ୍ମାନୁଭବରେ ଗୋଚର || ୨୭
 ଏକ ଅନେକ ରୂପ ଧରେ | ଅଶେଷଜନ୍ମ କର୍ମ କରେ || ୨୮
 ଏଣୁ ଶ୍ରବଣେ ଇଚ୍ଛା ମୋର | କହ ହେ ବ୍ୟାସଙ୍କ କୁମର || ୨୯
 ହେ ମହାମୁନି ଭାଗବତ | ଶ୍ରବଣେ ପିଆଅ ଅମୃତ || ୩୦

ସୂତ ଉବାଚ

ଏମନ୍ତ ପରୀକ୍ଷିତ କଥା | ପୁରୁଷୋତ୍ତମ-ଗୁଣଗାଥା || ୩୧
 ଶୁଣି ସାନନ୍ଦ ବ୍ୟାସସୁତ | କୃଷ୍ଣଚରଣେ ଦେଇ ଚିତ୍ତ || ୩୨
 ସେ ପରୀକ୍ଷିତେ ପ୍ରତିବାଣୀ | କହିବା ଅର୍ଥେ ମୁନିମଣି || ୩୩
 ଧ୍ୟାନେ ସେ ଚିନ୍ତି ନାରାୟଣ | ବୋଲିଲେ ପରୀକ୍ଷିତ ଶୁଣ || ୩୪
 ନମସ୍ତେ ପରମ-ପୁରୁଷ | ଅନନ୍ତଘଟେ ଯା ପ୍ରକାଶ || ୩୫
 ଲୀଳାବିହାରେ ସୃଷ୍ଟିକରେ | ପାଳଇ ପୁଣି ସେ ସଂହରେ || ୩୬
 ହେଲେ ଏ ତିନିଶକ୍ତି ଧରେ | ଜନ୍ତୁର ଅନ୍ତରେ ବିହରେ || ୩୭
 ତେଣୁ ତା ମାର୍ଗ ଉପଲକ୍ଷ୍ୟ | କରିବ କାହାର ବା ଶକ୍ୟ || ୩୮
 ନମସ୍ତେ ଜଗତଜୀବନ | ସାଧୁଙ୍କ ବୃଜ୍ଜିନ-ଦହନ || ୩୯
 ଅସାଧୁ-ଦମନ ବେଭାର | ଅଶ୍ୱଳଜନ୍ତୁ ରୂପ ତୋର || ୪୦
 ପରମହଂସଙ୍କ ଆଶ୍ରମେ | ଯେ ବ୍ୟବସ୍ଥିତ ପ୍ରାଣୀମାନେ || ୪୧
 ତାହାଙ୍କ ଆତ୍ମତତ୍ତ୍ୱଦାତା | ନିରତେ ତୋର ପାଦେ ଚିନ୍ତା || ୪୨
 ନମସ୍ତେ ସାତ୍ତ୍ୱବସ୍ତଳ | କୁଯୋଗୀଗଣେ ଅଗୋଚରେ || ୪୩
 ସମେ ପ୍ରକାଶ ସର୍ବଠାରେ | ଜନ୍ତୁଙ୍କ ବାହ୍ୟ-ଅଭ୍ୟନ୍ତରେ || ୪୪
 ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟେ ପରମ-କାରଣ | ଯେ ନିତ୍ୟେ ସ୍ୱଧ୍ୟାନ-ଧାରଣ || ୪୫
 ଯା ନାମ ଶ୍ରବଣ-କୀର୍ତ୍ତନ | ଯା ରୂପ ଦେଖଣ ନନ୍ଦନ || ୪୬
 ନମିଲେ ଯାହାର ଚରଣ | ସ୍ମରଣ ପୂଜା ସମର୍ପଣ || ୪୭
 ଜନ୍ତୁଙ୍କ କଲ୍ମଷ ନାଶକ | ଯେ ସର୍ବମଙ୍ଗଳ ବୋଲାଇ || ୪୮
 ଯେହରି ଶରଣ-ସୋଦର | ତାହାଙ୍କୁ ମୋର ନମସ୍କାର || ୪୯

ପଣ୍ଡିତଜନ ଯାର ପାଦେ | ସେବା ସମାଧି ଅପ୍ରମାଣେ || ୫୦
 ଆତ୍ମାର କଳ୍ପକ୍ଷ ନାଶନ୍ତି | ଜନ୍ମମରଣେ ନତରନ୍ତି || ୫୧
 ଆତ୍ମାର ଶ୍ରମ କରି ଶାନ୍ତି | ଅନ୍ତେ ଲଭନ୍ତି ବ୍ରହ୍ମଗତି || ୫୨
 ସର୍ବମଙ୍ଗଳ ଦାମୋଦର | ତାହାଙ୍କୁ ମୋର ନମସ୍କାର || ୫୩
 ଯେ ପ୍ରାଣୀ ତପ-ଦାନ କରେ | ଯଶ ସମାଧି ଏ ସଂସାରେ || ୫୪
 ସୁବୁଦ୍ଧିପଣେ ମନ୍ତ୍ରସାଧୁ | ମଙ୍ଗଳକର୍ମକୁ ଆରାଧୁ || ୫୫
 ଏଣୁ ଅର୍ଜୁନ ଯେତେ ଫଳ | ତୋତେ ନ ସମର୍ପି ନିଶ୍ଚଳ || ୫୬
 ସୁଭଦ୍ରାଶ୍ରୀ ନାମ ଯାର | ତାହାଙ୍କୁ ମୋର ନମସ୍କାର || ୫୭
 କିରାତ ହୁଣ ଆନ୍ତ୍ର ଯେତେ | ପୁଲିନ୍ଦ ଚଣ୍ଡାଳ ସମେତେ || ୫୮
 ଆତ୍ମାର କଳ୍ପ ଯେ ଯବନ | ଏ ଆଦି ଯେତେ ଅନ୍ତ୍ୟଜନ || ୫୯
 ଦୁଷ୍ଟତକର୍ମ ଯେ କରନ୍ତି | ଯା ପାଦ ଆଶ୍ରିତେ ତରନ୍ତି || ୬୦
 ସର୍ବ-ପ୍ରଭବଶୀଳ ଯେହି | ତା ପାଦପଦ୍ମେ ମୁଁ ନମଇଁ || ୬୧
 ଯେ ହରି ଜଗତ-ଜୀବନ | ଆତ୍ମଜ୍ଞାନୀଙ୍କ ଆତ୍ମଧନ || ୬୨
 ଏ ତିନିବେଦ ଯାର ଦେହ | ଯେ ଧର୍ମମୟ ତପୋମୟ || ୬୩
 ନିର୍ମଳତପେ ଯୋଗୀଜନେ | ବ୍ରହ୍ମାଣଙ୍କର ଅନୁମାନେ || ୬୪
 ନାନାପ୍ରକାରେ ଧ୍ୟାନେ ଚିନ୍ତି | ଯା ରୂପ କେହି ନ ଦେଖନ୍ତି || ୬୫
 ଯେ ଲକ୍ଷ୍ମୀପତି ଯଜ୍ଞପତି | ଯେ ପ୍ରଜାପତି ଜ୍ଞାନପତି || ୬୬
 ଯେ ଲୋକପତି ଧରାପତି | ଯାଦବବଂଶ-ପତି-ଗତି || ୬୭
 ସାଧବଗଣେ ଯାହା ଚିନ୍ତି | ସେ ହେଉ ମୋର ମନେ ସ୍ଥିତି || ୬୮
 ଯାର ଚରଣ-ଧ୍ୟାନବଳେ | ନିଶ୍ଚଳ-ସମାଧିର ଜଳେ || ୬୯
 ବୁଦ୍ଧି କି ପ୍ରକାଳନ କରି | ଯାହା ଚିନ୍ତନ୍ତି ବ୍ରହ୍ମଚାରୀ || ୭୦
 ସଗୁଣ-ନିର୍ଗୁଣ ବିଚାରେ | କହନ୍ତି ଯଥା ଅନୁସାରେ || ୭୧
 ସେହରି ମୋର ହୃଦଗତେ | ପ୍ରକାଶ ହେଉ ଅବିରତେ || ୭୨
 ଯାହାର ଆଜ୍ଞା ପରମାଣେ | ଭାରତୀ ଆସି ତତକ୍ଷଣେ || ୭୩
 ପ୍ରକାଶି କଳ୍ପ ଆଦିକାଳେ | ବ୍ରହ୍ମାର ହୃଦୟ-କମଳେ || ୭୪
 ସୃଷ୍ଟି-ବିଷୟ ଜ୍ଞାନ ଦେଲା | ମୁଖେ ଗାୟତ୍ରୀ ଉଚ୍ଚାରିଲା || ୭୫
 ନମସ୍ତେ ବ୍ୟାସରୂପ ହରି | ହୃଦୟେ ବସ କୃପା କରି || ୭୬
 ମହତ ଆଦି ପଞ୍ଚଭୂତେ | ଜନ୍ତୁ ଭିଆଇ ଏ ଜଗତେ || ୭୭

ଜନ୍ତୁଙ୍କ ହୃଦୟ-କମଳେ | ଯାର ଆସନ ସୁଖଭୋଳେ || ୭୮
 ଗୁଣସମୂହ ସୁଖେ ଭୁଞ୍ଜେ | ଷୋଡ଼ଶଆତ୍ମାରୁପେ ରାଜେ || ୭୯
 ସେ ହରି ବସୁ ମୋର ହୃଦେ | ବାକ୍ୟ ଆବୋରି ପଦେପଦେ || ୮୦
 ନମଇଁ ବ୍ୟାସମୁନିବର | କୃଷ୍ଣେ ଅକୁଣ୍ଠବୁଦ୍ଧି ଯାର || ୮୧
 ଯା ମୁଖପଦ୍ମ ଜ୍ଞାନରସେ | ମୁନିଏ ପିବନ୍ତି ହରଷେ || ୮୨
 ଯେ ହରିକଥା ପୂର୍ବକାଳେ | ନାରଦରଷି ମୁନିମେଳେ || ୮୩
 ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କୁ ପଚାରିଲେ ଯେତେ | ପ୍ରସନ୍ନେ କହିବି ମୁଁ ତୋତେ || ୮୪
 ଏ ବାଣୀ ଶୁଣି ସୁଖଭୋଳେ | ପ୍ରାଣୀ ନିସ୍ତରେ ଭବଜଳେ || ୮୫
 କହଇ ଦାସ ଜଗନ୍ନାଥ | ଦ୍ଵିତୀୟସ୍କନ୍ଧେ ଭାଗବତ || ୮୬

ଇତି ଶ୍ରୀମଦ୍ଭାଗବତେ ମହାପୁରାଣେ ପାରମହଂସ୍ୟାଂ ସଂହିତାୟାଂ
 ଦ୍ଵିତୀୟସ୍କନ୍ଧେ ଚତୁର୍ଥୋଽଧ୍ୟାୟଃ ।

ପଞ୍ଚମ ଅଧ୍ୟାୟ

ଆନନ୍ଦ ଚିତ୍ତେ ସେ ନାରଦ | ପୁଞ୍ଜଇ ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କର ପାଦ || ୧
 ନାରଦ ଉବାଚ
 ଭୋ ଦେବଦେବ ନମସ୍ତୁତେ | ଭୂତଭାବନ ତୁ ଜଗତେ || ୨
 ସୃଷ୍ଟିର ଅଗ୍ରେ ତୋର ଦେହୀ | ତୋ ଭାବ ନ ଜାଣନ୍ତି କେହି || ୩
 ଆତ୍ମାର ତତ୍ତ୍ଵ ତୁମ୍ଭେ ଜାଣି | ଯେ ବେଦ-ପୁରାଣେ ପ୍ରମାଣ || ୪
 ଯେ ରୂପ ଯହିଁ ତୋର ବାସ | ଯହୁଁ ଏ ଜଗତ ପ୍ରକାଶ || ୫
 ଯାହାର ଆଶ୍ରେ ଏ ବର୍ତ୍ତଇ | ପ୍ରକାଶି ଯହିଁ ଲୀନ ହୋଇ || ୬
 ଭୂତ-ଭବିଷ୍ୟ-ବର୍ତ୍ତମାନ | ତୁମ୍ଭ ଗୋଚରେ ଦିବ୍ୟଜ୍ଞାନ || ୭

ହସ୍ତେ ଅର୍ଦ୍ଧଲୀଳା ପ୍ରାୟେ । ତୁମ୍ଭ ଗୋଚରେ ଜ୍ଞାନ ରହେ ॥ ୮
 ଯେଣୁ ତୁମ୍ଭର ଜ୍ଞାନ ସ୍ଫୁରେ । ଯେବା ତୁମ୍ଭକୁ ହୃଦେ ଧରେ ॥ ୯
 ଯାହାର ବଶ ତୁ ବୋଲାଇ । ବର୍ତ୍ତୁ ତୁ ଯାର ଆତ୍ମା ବହି ॥ ୧୦
 ଭୂତେ ସଞ୍ଚି ଭୂତ କରୁ । ଯାହାର ମାୟାରେ ବିହରୁ ॥ ୧୧
 ଏ ଭୂତଗଣଙ୍କୁ ଯେ ପାଳେ । ଅପରାଧବା ଆତ୍ମା ତୁଲେ ॥ ୧୨
 ଆତ୍ମାର ଶକ୍ତିବଳେ ଭାବି । ଅକ୍ଳେଶେ ଯଥା ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱନାଭି ॥ ୧୩
 ଏ ସୃଷ୍ଟିକର୍ମ ଅଗୋଚର । କି ନାମ ଗୁଣରୂପ ଆର ॥ ୧୪
 ପର ଅପର ଯେ ମଧ୍ୟମ । ଯେ ଅବା ଅଛି ସୁଲସୁଲ ॥ ୧୫
 ଜାଣେ ମୁଁ ନାହିଁ ତୋ ବାହାରେ । ଅନ୍ୟ ବା କେ ଅଛି ସଂସାରେ ॥ ୧୬
 ତୁମ୍ଭେ ଯେ ଘୋରତପ କର । ଆତ୍ମା ସମାଧିବଳେ ଧର ॥ ୧୭
 ତେଣୁ ମୋହିତ ମୋର ମନ । ତୁମ୍ଭ ଉପରେ କେବା ଅନ୍ୟ ॥ ୧୮
 ଏ ମାୟା ସୃଜିଲା କେମନ୍ତେ । ଏଣୁ ସଂଶୟ ମୋର ଚିତ୍ତେ ॥ ୧୯
 ତୁମ୍ଭେ ସର୍ବଜ୍ଞ ସର୍ବେଶ୍ୱର । ମୋର ସଂଶୟ କର ଦୂର ॥ ୨୦
 ଭକତଭାବେ ପଚାରଇ । ସ୍ୱଭାବେ ପୁତ୍ର ମୁଁ ଅଟଇ ॥ ୨୧
 ଯେମନ୍ତେ ମୋର ଚିତ୍ତେ ସ୍ଫୁରେ । ଏ ବିଶ୍ୱ ସମାଧି-ଗୋଚରେ ॥ ୨୨
 ଏଣୁ ନାରଦବାକ୍ୟ ଶୁଣି । ହରଷେ କହେ ପଦ୍ମଯୋନି ॥ ୨୩

ବ୍ରହ୍ମା ଉବାଚ

ଧନ୍ୟ ନାରଦ ମୁନିବର । ସାଧୁ ପ୍ରସାଦ ଏ ତୋହର ॥ ୨୪
 ତୁ ଯେ ପଚାରୁ ଜନହିତେ । ଏ ବ୍ରହ୍ମଭାଗ ଭାଗବତେ ॥ ୨୫
 ବିଷ୍ଣୁ ମହିମା ଦରଶନେ । ପୁଞ୍ଜିଲୁ ବିନୟବଚନେ ॥ ୨୬
 ତୁ ଯାହା ପଚାରିଲୁ ମୋତେ । ମିଥ୍ୟା ନୁହଇ ଏ ଉଚିତେ ॥ ୨୭
 ଯେଣୁ ଈଶ୍ୱର ପ୍ରାୟ କେହାଲ । ଏ ସୃଷ୍ଟି ମୋହର ଅଟଇ ॥ ୨୮
 ପରମେଶ୍ୱର ଜ୍ଞାନ ଯେଣୁ । ନାହିଁ ତୋହର ଭ୍ରାନ୍ତି ତେଣୁ ॥ ୨୯
 ବିଷ୍ଣୁର ଆଜ୍ଞା ଘେନି ମାଥେ । ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ସୃଜିଲି ଯେମନ୍ତେ ॥ ୩୦
 ଯେମନ୍ତେ ଅର୍କ-ଅଗ୍ନି-ଶଶୀ । ଗ୍ରହ-ନକ୍ଷତ୍ର-ତାରା-ରାଶି ॥ ୩୧
 ତୋ ଆଦି ସବୁ ଛଡ଼ି ଯେତେ । ଯେ ବିଷ୍ଣୁମାୟା ବଳଗ୍ରସ୍ତେ ॥ ୩୨
 ବୋଲନ୍ତି ମୋତେ ବିଶ୍ୱଗୁରୁ । ଯାର ମହିମା ମହାମେରୁ ॥ ୩୩

ତାହା କହିବି ତୋ ସମୀପେ । ବିଷ୍ଣୁର ଆଜ୍ଞାବଳ ଦର୍ପେ ॥ ୩୪
 ଯେ ହରି ଜଗତ-ଈଶ୍ୱର । ତାହାକୁ ମୋର ନମସ୍କାର ॥ ୩୫
 ଯାହାର ଇଚ୍ଛାମାର୍ଗେ ସ୍ଥିତି । ଲାଜେ ଶକ୍ତିତ ଭଗବତୀ ॥ ୩୬
 ସେ ମାୟାବଶେ ଏ ଜଗତ । ଅଜ୍ଞାନ ମଦେ ବିମୋହିତ ॥ ୩୭
 ମୁହିଁ ମୋହର ଏ ଶରୀର । ଦାରା ସମ୍ପଦ ବନ୍ଧୁ ମୋର ॥ ୩୮
 ଅଜ୍ଞାନଜନଙ୍କ ଏ ଭାବ । ସର୍ବସମ୍ପଦ ପଦ୍ମନାଭ ॥ ୩୯
 ଏ ଦ୍ରବ୍ୟ-କାଳ-କର୍ମ-ଜୀବ । ଜୀବର ଯେ ଅବା ସ୍ୱଭାବ ॥ ୪୦
 ଯେତେ ଦେଖଇ ଭିନ୍ନେ ଭିନ୍ନେ । କୃଷ୍ଣହୁଁ କେବା ଅଛି ଅନ୍ୟେ ॥ ୪୧
 ବେଦବଚନ ଦେବଗଣ । ଏ ସର୍ବଲୋକ ଯଜ୍ଞଦାନ ॥ ୪୨
 ତପସ୍ୟା-ଯୋଗ-ଜ୍ଞାନ-ଗତି । ସର୍ବସମ୍ପଦ ଦାଶରଥୀ ॥ ୪୩
 ଯେ ହରି ସର୍ବଦେହେ ଦେହୀ । ସର୍ବ ଦେଖଇ ହୃଦେ ରହି ॥ ୪୪
 ତାର ଶରୀରୁ ମୁହିଁ ଜାତ । ତା ତେଜେ ସର୍ଜଇ ଜଗତ ॥ ୪୫
 ସ୍ୱଭାବେ ନିର୍ଗୁଣ-ମୁରାରି । ସୃଷ୍ଟି ସଞ୍ଚଇ ଗୁଣ ଧରି ॥ ୪୬
 ନିର୍ଗୁଣ-ପୁରୁଷ-ଈଶ୍ୱର । ତା ମାୟାବଳେ ଏ ସଂସାର ॥ ୪୭
 ସର୍ଗ-ପାଳନ-ତିରୋଧାନେ । ଗୁଣକୁ ଧରେ ଭିନ୍ନେ ଭିନ୍ନେ ॥ ୪୮
 କାର୍ଯ୍ୟ-କାରଣ-କର୍ତ୍ତା-ଅର୍ଥେ । ଦ୍ରବ୍ୟ-ଜ୍ଞାନ-କ୍ରିୟା ସମେତେ ॥ ୪୯
 ଗୁଣେ ରହନ୍ତି ଆଶ୍ରେ କରି । ନିର୍ଗୁଣ-ପୁରୁଷ ଆବୋରି ॥ ୫୦
 ଏ ତିନିଗୁଣ ଲିଙ୍ଗଗତେ । ମଧ୍ୟେ ବର୍ତ୍ତଇ ଅଲକ୍ଷିତେ ॥ ୫୧
 ମୋ ଆଦି ସର୍ବଜନଙ୍କର । ଆତ୍ମାସ୍ୱରୂପ ସେ ଈଶ୍ୱର ॥ ୫୨
 ମାୟା-ଈଶ୍ୱର ମାୟାବଳେ । ସର୍ଜେ ସ୍ୱଭାବ କର୍ମକାଳେ ॥ ୫୩
 ଆପଣା ଇଚ୍ଛାବଳେ କରି । ବିବିଧ-ଶରୀରକୁ ଧରି ॥ ୫୪
 ସେ କାଳ-ଗୁଣ ବ୍ୟତିକରେ । ସୃଜଇ ପାଳଇ ସଂହରେ ॥ ୫୫
 ତାର ସ୍ୱଭାବ କର୍ମ ଯୋଗେ । ମହତ ଉପୁଜିଲା ଆଗେ ॥ ୫୬
 ମହତ ବିକାରୁ ତକ୍ଷଣେ । ତ୍ରିଗୁଣ-ଲିଙ୍ଗ ଆବରଣେ ॥ ୫୭
 ତମପ୍ରଧାନ ଅତିରେକେ । ସେ ଦ୍ରବ୍ୟଜ୍ଞାନ କ୍ରିୟାତୁଳକେ ॥ ୫୮
 ସ୍ୱଭାବେ ଶକ୍ତି ମହାଘୋର । ତମଅଧିକ ଅହଙ୍କାର ॥ ୫୯
 ସେ ଅହଙ୍କାର ନାମ ହୋଇ । ସେ ତିନି ପ୍ରକାର ଭଜଇ ॥ ୬୦
 ଗୁଣ ପ୍ରକାଶ ତିନିତିନି । ବିକାର-ତମ-ତେଜ ଘେନି ॥ ୬୧

ଯେ ଶକ୍ତି-ଦ୍ରବ୍ୟ-କ୍ରିୟା-ଜ୍ଞାନ | ଏ ଭାବେ ଭେଦ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ || ୬୨
 ସେ ଅହଙ୍କାରେ ଭୂତ ଆଦି | ତାମସ-ଶକ୍ତି ତହିଁ ଭେଦି || ୬୩
 ଶବଦ-ଗୁଣ-ମାତ୍ରା ସଞ୍ଚେ | ନଭପ୍ରକାଶେ ଅନ୍ତରୀକ୍ଷେ || ୬୪
 ଶବଦ-ଗୁଣ ସେ ପ୍ରଧାନ | ଦୃଶ୍ୟଦର୍ଶକ ଭେଦସ୍ଥାନ || ୬୫
 ଶବଦ-ଗୁଣ ନଭୁ ହୋଇ | ଚତୁର୍ଥମାତ୍ରା ସଙ୍ଗେ ଲଇ || ୬୬
 ନଭବିକାରୁ ବାୟୁ ଜାତ | ସ୍ଵରଶ ଶବ୍ଦଗୁଣେ ସ୍ଥିତ || ୬୭
 ସ୍ଵରଶଗୁଣ ତା ପ୍ରବଳ | ଯେ ପ୍ରାଣସହ ଓଜ-ବଳ || ୬୮
 ପବନବିକାରୁ ତକ୍ଷଣେ | ସ୍ଵଭାବକାଳ କର୍ମଗୁଣେ || ୬୯
 ସ୍ଵରଶଗୁଣ ତହିଁ ଥାଇ | ତୃତୀୟମାତ୍ରା ଭାବ ବହି || ୭୦
 ଶବଦ-ସ୍ଵର୍ଣ୍ଣ-ରୂପ ତାର | ପ୍ରଚକ୍ଷତେଜ ମହାଘୋର || ୭୧
 ତେଜବିକାରୁ ସେ ଉଦକ | ଯାର ସ୍ଵଭାବ ରସାତ୍ମକ || ୭୨
 ଶବ୍ଦ-ସ୍ଵରଶ-ରୂପ ତିନି | ଏ ତିନିରସ ସଙ୍ଗେ ଘେନି || ୭୩
 ଆପବିକାରୁ ମହାଜାତ | ସେ ପଞ୍ଚମାତ୍ରା ଗୁଣେ ଯୁତ || ୭୪
 ସତ୍ତ୍ଵ-ବିକାରତହିଁ ମନ | ଯେ ରୂପେ ପ୍ରକାଶେ ଗଗନ || ୭୫
 ମନର ସଙ୍ଗେ ଦେବବଳ | ଦଶଇନ୍ଦ୍ରିୟ ରକ୍ଷପାଳ || ୭୬
 ଦିଗ-ବାତାକ-ଜଳପତି | ଅଶ୍ଵିନୀ-ବହ୍ନି-ସୁରପତି || ୭୭
 ଉପେନ୍ଦ୍ର-ମିତ୍ର-ପ୍ରଜାପତି | ଏ ରୂପେ ଦଶ ଉତପତି || ୭୮
 ତୈଜସବିକାରୁ ତକ୍ଷଣେ | ଜନ୍ମିଲେ ଦଶଇନ୍ଦ୍ରିଗଣେ || ୭୯
 ଯେ ଜ୍ଞାନ କ୍ରିୟା ବୁଦ୍ଧି ପ୍ରାଣ | ତୈଜସଶକ୍ତି ଏ ପ୍ରମାଣ || ୮୦
 ଶୁଦ୍ଧିଯୁଗଳ ଚର୍ମ ଦ୍ଵାଣ | ନୟନ ଜିହ୍ଵା ପଞ୍ଚଜ୍ଞାନ || ୮୧
 ବଚନ ପାଣି ଅଂଗୁଳିବେନି | ଉପସ୍ଥ ମୂଳାଧାର ଘେନି || ୮୨
 ଏ କର୍ମ ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ପ୍ରକାର | ଦଶଦେବଙ୍କ ଅଧିକାର || ୮୩
 ଭୂତ ଇନ୍ଦ୍ରିୟ-ଗଣ ମନ | ମହତ ଆଦି ତିନିଗୁଣ || ୮୪
 ଯେଣୁ ନେହିଲେ ଏକମନ | ଏ ତେଣୁ ନ ପାଇଲେ ସ୍ଥାନ || ୮୫
 ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ହେତୁ ଏ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷେ | ସୂକ୍ଷ୍ମେ ରହିଲେ ଅନ୍ତରୀକ୍ଷେ || ୮୬
 ସ୍ଥାନ ନ ପାଇ ଅନ୍ୟୋଅନ୍ୟ | ସ୍ଵକିତେ ରହିଲେ ଗଗନେ || ୮୭
 କେତେହେଁ କାଳ ଶୂନ୍ୟେ ରହି | ଶବଦେ ବିଷ୍ଣୁଆଜ୍ଞା ପାଇ || ୮୮
 ଏ ମହାଭୂତେ ସୂକ୍ଷ୍ମଭୂତେ | ଘଟିତ ଅନ୍ୟୋଅନ୍ୟ ଯୁତେ || ୮୯

ସୁବର୍ଣ୍ଣ-ଅଣ୍ଡ ଉପୁଜିଲା | ତକ୍ଷଣେ ଉଦକେ ପଡ଼ିଲା || ୯୦
 ଅନେକ ସହସ୍ର ବରଷେ | ସେ ଅଣ୍ଡ ମହାଜଳେ ଭାସେ || ୯୧
 ସେ ଅଣ୍ଡ ମଧ୍ୟେ ଜୀବ ଜାତ | କାଳ କର୍ମ ସ୍ଵଭାବେ ସ୍ଥିତ || ୯୨
 ଜୀବ ସ୍ଵଭାବେ ଅଚେତନ | ଚେତନା ଦେଲେ ଭଗବାନ || ୯୩
 ସେ ସର୍ବଗୁଣ ସର୍ବସିଦ୍ଧି | କେତେହେଁ କାଳେ ଅଣ୍ଡଭେଦି || ୯୪
 ପୁରୁଷେ ହୋଇଲା ବାହାର | ଏବେ ହୋ ଶୁଣ ମୁନିବର || ୯୫
 ସହସ୍ର-ଉରୁ-ଅଂଗୁ-ବକ୍ଷ | ସହସ୍ରନୟନ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ || ୯୬
 ସହସ୍ରେ ଶିର ସସ୍ରଭୁଜ | ଆନନ ଅପ୍ରମିତ ତେଜ || ୯୭
 ତାହାର ଦେହ ଶୂନ୍ୟେ ଦେଖୁ | ଲୋକର ସ୍ଥିତି ଉପଲକ୍ଷି || ୯୮
 ଦ୍ଵିସପ୍ତଲୋକ ତାର ଅଙ୍ଗେ | କଞ୍ଚିତ ଅଧ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ଵ ଭାଗେ || ୯୯
 ମୁଖୁ କଞ୍ଚିତ ବ୍ରହ୍ମକୁଳ | କ୍ଷତ୍ରିୟଜାତ ବାହୁମୂଳ || ୧୦୦
 ଉରୁ ଯୁଗଳୁ ବୈଶ୍ୟଗଣେ | ଶୂଦ୍ର ଉପୁଜିଲା ଚରଣେ || ୧୦୧
 ଭୂଲୋକ କଟୀଭାଗେ ସ୍ଥିତ | ନାଭିରୁ ଭୁବଲୋକ ଜାତ || ୧୦୨
 ହୃଦରେ ସ୍ଵର୍ଣ୍ଣଲୋକ ମିଳେ | ମହତଲୋକ ଉରସ୍ଥଳେ || ୧୦୩
 ଜନଲୋକ ଯେ ଗ୍ରୀବାତଟେ | ତପ ବସଇ ବେନିଓଷେ || ୧୦୪
 ମୂର୍ଦ୍ଧନି ମଧ୍ୟେ ସତ୍ୟଲୋକ | ଯେ ବ୍ରହ୍ମ-ସନାତନ-କଞ୍ଚ || ୧୦୫
 ସପ୍ତପାତଳ ଅଧୋଭାଗେ | ଶୁଣ କହିବା ପ୍ରତିଅଙ୍ଗେ || ୧୦୬
 ଅତଳ ବସେ କଟୀଦେଶେ | ଉରୁରେ ବିତଳ ପ୍ରକାଶେ || ୧୦୭
 ସୁତଳ ବସେ ଜାନୁମୂଳ | ଜଂଘର ମୂଳେ ତଳାତଳ || ୧୦୮
 ଯେ ମହାତଳ ଗୁଳ୍ଫଦେଶେ | ପାଦାଗ୍ରେ ରସାତଳ ବସେ || ୧୦୯
 ପାତାଳ ପାଦତଳେ ରହେ | ଏଣୁ ଭୁବନ ବିଶ୍ଵଦେହେ || ୧୧୦
 ଯେ ଭୂଲୋକ ପାଦେ ବସେ | ନାଭିରେ ଭୁବ ଯେ ପ୍ରକାଶେ || ୧୧୧
 ସ୍ଵଲୋକ କଞ୍ଚିତ ମୂର୍ଦ୍ଧନି | ବିଶ୍ଵଦେହେ ବା ବିଶ୍ଵମାନି || ୧୧୨
 ନାରଦ ଆଗେ ବେଦବର | ଯାହା କହିଲେ ବେଦସାର || ୧୧୩
 ସୁଜନଜନଙ୍କ ଶ୍ରବଣେ | ବ୍ରାହ୍ମଣ ଜଗନ୍ନାଥ ଭଣେ || ୧୧୪

ଇତି ଶ୍ରୀମଦ୍ଭାଗବତେ ମହାପୁରାଣେ ପାରମହଂସ୍ୟାଂ ସଂହିତାୟାଂ

ଦ୍ଵିତୀୟସ୍କନ୍ଧେ ପଞ୍ଚମୋଽଧ୍ୟାୟଃ ।

ଷଷ୍ଠ ଅଧ୍ୟାୟ

ବ୍ରହ୍ମା ଉବାଚ

ଶୁଣ ନାରଦ ମହାରଷି । ବିରାଜରୂପେ ବ୍ରହ୍ମରାଶି ॥ ୧
 ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ମଧ୍ୟେ ପ୍ରବେଶିଲା । ଯେ ଅଙ୍ଗୁ ଯେବା ପ୍ରକାଶିଲା ॥ ୨
 ତାହା କହିବା ତୋତେ ଭଲେ । ଇନ୍ଦ୍ରିୟଅର୍ଥେ ଇନ୍ଦ୍ରିତୁଲେ ॥ ୩
 ବଚନ ବହିମୁଖେ ବସେ । ଯେଣେ ତା ଶବଦ ପ୍ରକାଶେ ॥ ୪
 ସପତଚକ୍ର ଧାତୁ ଯେତେ । ଦେହରେ ବସେ ତା ବାହ୍ୟାନ୍ତେ ॥ ୫
 ରସନା ଷଡ଼ରସେ ରସେ । ଜଳାଧିପତି ଯହିଁ ବସେ ॥ ୬
 ସେ ଦେବ-ପିତୃ ନରଙ୍କର । ଅନ୍ତର ସ୍ଥାନ ସେ ଆବର ॥ ୭
 ପ୍ରାଣସହିତ ଦଶପ୍ରାଣ । ସୁଗନ୍ଧ ଦୁର୍ଗନ୍ଧ ଆଗ୍ରାଣ ॥ ୮
 ନାସାବିବରେ ଆଶ୍ରେ କଲେ । ଅଶ୍ୱିନୀକୁମାରଙ୍କ ତୁଲେ ॥ ୯
 ଚକ୍ଷୁଇନ୍ଦ୍ରିୟ ରୂପ ଅର୍ଥେ । ସୂର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରକାଶ ଦୃଷ୍ଟିପଥେ ॥ ୧୦
 ଶବଦଅର୍ଥେ କର୍ଣ୍ଣବେନି । ଦିଗବସଲ ତୀର୍ଥ ଘେନି ॥ ୧୧
 ସେ ଦେବଦେହେ ଚର୍ମଦେଶେ । ସ୍ପରଶ ପବନ ପ୍ରକାଶେ ॥ ୧୨
 ଯେ ସର୍ବଯଜ୍ଞବସ୍ତୁ ସାର । ସର୍ବସୌଭାଗ୍ୟର ବେଭାର ॥ ୧୩
 ଚର୍ମ ଉପରେ ରୋମ ଭେଦି । ସେବୃକ୍ଷ ଯେଣେ ଯଜ୍ଞ ସାଧୁ ॥ ୧୪
 କେଶ ପ୍ରକାଶ ମୁଣ୍ଡେ ଦାଡ଼ି । ଯେ ପାଦେ କରେ ନଖ ଜଡ଼ି ॥ ୧୫
 ସେ ତିନି ମଧ୍ୟେ ତିନିଦେବା । ପାଷାଣ ଲୌହ ମେଘପ୍ରଭା ॥ ୧୬
 ବାସବଆଦି ଦିଗପାଳେ । ବସନ୍ତି ତାର ଭୁଜମୂଳେ ॥ ୧୭
 ତାର ବିକ୍ରମେ ଲୋକତିନି । ଭୁଲୋକ-ଭୁବ-ସ୍ୱର୍ଗ ଘେନି ॥ ୧୮
 ଯେ ସର୍ବ-କୁଶଳ-କାରଣ । ସକଳ-ଭୟ-ନିବାରଣ ॥ ୧୯
 ସେ ହରି ଚରଣକମଳ । ସକଳ-କାମବର-ସ୍ଥଳ ॥ ୨୦
 ଯେ ସର୍ଗ ଶୁକ୍ରଘ ନରସ । ଯା ମେତ୍ରେ ପ୍ରଜାପତି ବାସ ॥ ୨୧
 ମନ ଇନ୍ଦ୍ରିୟରସେ ରସେ । ଜନନେ ପ୍ରଜାପତି ବସେ ॥ ୨୨
 ସନ୍ତାନ ଅର୍ଥେ ସେ କଚ୍ଛିତ । ସମ୍ପୋଗ କାମେଶ ନିବୃତ୍ତ ॥ ୨୩
 ମଳ ଉତ୍ତର୍ଗ ମଳଦ୍ୱାରେ । ଯମ ବସଇ ଅଧିକାରେ ॥ ୨୪

ନାଡ଼ୀ ସମୂହେ ନଦାନଦେ । ଗିରି ସମୂହେ ଅସ୍ଥିଭେଦେ ॥ ୨୫
 ପାୟୁ ନରକ ଯମକ୍ଷେତ୍ର । ତା ମଳତ୍ୟାଗସ୍ଥାନ ମିତ୍ର ॥ ୨୬
 ହିଂସା ଅଲକ୍ଷ୍ମୀ ମୃତ୍ୟୁ ତହିଁ । ନିୟତ ବସତି କରଇ ॥ ୨୭
 ସେ ଜୀବଦେହେ ପୃଷ୍ଠଦେଶେ । ଅଧର୍ମ ସଙ୍ଗେ ତମ ବସେ ॥ ୨୮
 ସପତସିନ୍ଧୁ ଗର୍ଭେ ରହି । ଭୋଜନେ ତୁଷ୍ଟିପୁଷ୍ଟି ବହି ॥ ୨୯
 ଉଦରେ ମୃତ୍ୟୁ ହୃଦଦେଶେ । ସର୍ବବ୍ୟାପକ ମନ ବସେ ॥ ୩୦
 ବିରାଟଆତ୍ମା ଦେହ ମଧ୍ୟେ । ବସଇ ସକଳ ସମ୍ପଦେ ॥ ୩୧
 ଧର୍ମ ସଙ୍ଗେ ପଦ୍ମଯୋନି । ତୋ ସଙ୍ଗେ କୁମାରଙ୍କୁ ଘେନି ॥ ୩୨
 ବିଜ୍ଞାନ-ସତ୍ତ୍ୱ ରୁଦ୍ର ସଙ୍ଗେ । ସର୍ବେ ଆଶ୍ରିତ ଆତ୍ମାଅଙ୍ଗେ ॥ ୩୩
 ବ୍ରହ୍ମା ନାରଦ ଭବ ଆଦି । ମୁନିଏ ଯେତେ ବେଦବାଦୀ ॥ ୩୪
 ସୁର ଅସୁର ନର ନାଗ । ଯେ ସରୀସୃପ ଖଗ ମୃଗ ॥ ୩୫
 ଗନ୍ଧର୍ବ ଅପ୍ସରା ଯକ୍ଷ । ଭୃତ ଭରଗ ପଶୁ ରକ୍ଷ ॥ ୩୬
 ପିତର ସିଦ୍ଧ ବିଦ୍ୟାଧର । ଚାରଣ ଗୁହ୍ୟକ କିନ୍ଦର ॥ ୩୭
 ବୃକ୍ଷ ଔଷଧି ଲତା ଯେତେ । ବିବିଧଜୀବଙ୍କ ସମେତେ ॥ ୩୮
 ଯେ ଜଳ ସ୍ଥଳ ଅନ୍ତରୀକ୍ଷେ । ଗ୍ରହ ଆଦିତ୍ୟ କେତୁରକ୍ଷେ ॥ ୩୯
 ତାରା ସମୂହ ତେଜେ ଝଳି । ଜାମୁତ ପ୍ରକାଶେ ବିଭୁଳି ॥ ୪୦
 ତା ତନ୍ମୁ ଏ ସର୍ବ କାରଣ । ଭୃତ ଭବିଷ୍ୟ ବର୍ତ୍ତମାନ ॥ ୪୧
 ଏ ରୂପେ ଏ ବିଶ୍ୱ-ସଂସାର । ପ୍ରକାଶେ ଯାହାର ଶରୀର ॥ ୪୨
 ବିତସ୍ତ୍ରୀମାତ୍ର ମଧ୍ୟେ ରହେ । ଏକ ଅନେକ ଜନ୍ମ ଦେହେ ॥ ୪୩
 ଭିତରେ ରହେ ପ୍ରାଣ ତେଜେ । ପ୍ରକାଶେ ଅନ୍ତର ବାହିଯେ ॥ ୪୪
 ଅବ୍ୟୟ ଅମୃତ ଈଶ୍ୱର । ଜନ୍ମ-ମରଣ ଆରପାର ॥ ୪୫
 ତାହାର ଏମନ୍ତ ମହିମା । ଏଣୁ ଦୁସ୍ତର ଗୁଣସୀମା ॥ ୪୬
 ପାଦେ ଅଶେଷ ଭୃତ ବସେ । ଅମୃତାଭୟ କ୍ଷେମକୋଷେ ॥ ୪୭
 ତ୍ରିଲୋକ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱେ ତିନିଲୋକ । ବହେ ଅଭୟ କ୍ଷେମ ସୁଖ ॥ ୪୮
 ଯେ ପ୍ରଜାଶ୍ରମେ ଧର୍ମ ଚିନ୍ତେ । ତ୍ରିଲୋକେ ଭ୍ରମେ ଗତାଗତେ ॥ ୪୯
 ଯେ ଆନ ଆଶ୍ରମେ ରମନ୍ତି । ତ୍ରିଲୋକ୍ୟ ବାହ୍ୟେ ତାଙ୍କ ସ୍ଥିତି ॥ ୫୦
 ଜୀବର ଏହି ବେନିଗତି । ବିଦ୍ୟା ଅବିଦ୍ୟା ଭାବେ ହୋନ୍ତି ॥ ୫୧
 ଯେ ଶୁଚିମାର୍ଗେଣ ଉତ୍ତରେ । ଦକ୍ଷିଣେ ପୁରୁଷ ସଞ୍ଚରେ ॥ ୫୨

ଭୋଗାପବର୍ଗର ସାଧନ । ଜୀବର ଏ ବେନି ଅୟନ ॥ ୪୩
 ଯାହାର ଅଂଶ ମାୟାମୟ । ଭୂତ-ଇନ୍ଦ୍ରିୟ-ଗୁଣାଶ୍ରୟ ॥ ୪୪
 ବିରାଟ ରୂପେ ଜାତ ହୁଏ । କିରଣ ଯେହ୍ନେ ସୂର୍ଯ୍ୟଦେହେ ॥ ୪୫
 ଯାହାର ନାଭିପଦ୍ମଜାତ । ମୁଁ ବ୍ରହ୍ମା ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡର ନାଥ ॥ ୪୬
 ଯଜ୍ଞସମ୍ଭାର ନ ଜାଣଇ । ଯାବତ ତାର ଦେହେ ଥାଇ ॥ ୪୭
 ତାର ଶରୀରେ ଯଜ୍ଞବିଧି । ଆଗମ-ନିଗମ ପ୍ରସିଦ୍ଧି ॥ ୪୮
 ପଶୁ ଇନ୍ଦ୍ରନ କୁଣ୍ଡ ଆଦି । ଯେମନ୍ତେ ଯେ ଅବା ସମ୍ପାଦି ॥ ୪୯
 ଯଜନ ଦେବ ପିତୃ ତୋଷେ । ଯେ କାଳ ଯେବା ପୁଣ୍ୟଦେଶେ ॥ ୫୦
 ଯେତେ ପାତ୍ରରେ ଯଜ୍ଞ କରି । ମନ୍ତ୍ର ଔଷଧି ଆଦିକରି ॥ ୫୧
 ସ୍ନେହରସ ଯେ ଲୌହ ଆଦି । ମୃତ୍ତିକା ଜଳ ଯେ ସମ୍ପାଦି ॥ ୫୨
 ରକ ଯଜ୍ଞଃ ଯେ ସାମ ତିନି । ଚତୁରହୋତ୍ର କର୍ମ ଘେନି ॥ ୫୩
 ଯେ ନାମଧେୟ ଯେବା ମନ୍ତ୍ର । ଯେବା ଦକ୍ଷିଣା ଯେବା ବ୍ରତ ॥ ୫୪
 ଦେବତା ଅନୁକ୍ରମ କଳ୍ପ । ଯେ ତନ୍ତ୍ର ଯେ ଅବା ସଙ୍କଳ୍ପ ॥ ୫୫
 ଯେ ଗତି ଯଜ୍ଞ ଯେବା ମତି । ଯେ ସମର୍ପଣ ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତି ॥ ୫୬
 ଯଜ୍ଞସମ୍ଭାର ତା ଶରୀରେ । ଲଭିଲି ଜନ ଉପକାରେ ॥ ୫୭
 ତାର ବିଭୂତି ତାର ଅଙ୍ଗେ । ଯଜ୍ଞ ଆରୋଧି ହବିର୍ଭାଗେ ॥ ୫୮
 ପୂଜିଲି ପୁରୁଷ-ପୁରାଣ । ତେଣୁ ମୁଁ ସଂସାର-କାରଣ ॥ ୫୯
 ସକଳ ଯଜ୍ଞଭାଗେ ଚିନ୍ତି । ମୋ ଅନ୍ତେ ନବପ୍ରଜାପତି ॥ ୬୦
 ଯଜ୍ଞପୁରୁଷ ସ୍ତୁତି କୁଣ୍ଡେ । ଯେମନ୍ତ ବିଧି କର୍ମକାଣ୍ଡେ ॥ ୬୧
 ପୂଜିଲେ ତାହାର ଚରଣେ । ଯେ ବିଧି ମନ୍ତ୍ର-ଉଚ୍ଚାରଣେ ॥ ୬୨
 ଏହି ପ୍ରକାରେ ସର୍ବରକ୍ଷି । ପିତୃ ଦେବତା ମନୁ ବସି ॥ ୬୩
 ଦାନବ ମାନବ ସହିତେ । ଯଜ୍ଞେ ପୂଜିଲେ ବେଦମନ୍ତ୍ରେ ॥ ୬୪
 ସେ ହରି ଅଙ୍ଗେ ଏ ଜଗତ । ଯଜ୍ଞ ପୂଜନେ ସମାହିତ ॥ ୬୫
 ଯେ ସ୍ୱୟଂ ନିର୍ଗୁଣ ଅନନ୍ତ । ମାୟା ଗୃହୀତ ଗୁଣବନ୍ତ ॥ ୬୬
 ଯଜ୍ଞେ ତାହାକୁ ପୂଜା କରି । ମୁଁ ଏ ସଂସାରେ ଅଧିକାରୀ ॥ ୬୭
 ତାହା ଆଜ୍ଞା ଶିରେ ବହି । ମୁଁ ଏ ସଂସାର ସରଜଳ ॥ ୬୮
 ପାଳଇ ବିଷ୍ଣୁ ରୂପ ଧରି । ଶଙ୍କର ରୂପେଣ ସଂହରି ॥ ୬୯
 ସୃଷ୍ଟିପାଳନ ସଂହାରଣ । ଏ ଆଦି ବିକାର ତ୍ରିଗୁଣ ॥ ୭୦

ସେ ମାୟାଧର ନରହରି । ଖେଳଇ ସୃଷ୍ଟିଲୀଳା କରି ॥ ୭୧
 ତୁ ଯାହା ପୁଚ୍ଛୁଲୁ ପ୍ରସ୍ତାବେ । ସଂକ୍ଷେପି କହିଲି ମୁଁ ଏବେ ॥ ୭୨
 ସତ ଅସତ ରୂପ ଯେତେ । ମାୟା କଳ୍ପିତ ଏ ଜଗତେ ॥ ୭୩
 ଏ ସର୍ବରୂପ ନାରାୟଣ । ଅନାଦି-ପରମ-କାରଣ ॥ ୭୪
 ମୋର ବଚନ ହେ ନାରଦ । କେବେ ହେଁ ନୁହଇ ଅସଦ ॥ ୭୫
 ମୋହର ମନ ସତ୍ୟେ ସ୍ଥିତି । ସ୍ୱଭାବେ ନୁହେ ମିଥ୍ୟାଗତି ॥ ୭୬
 ଏ ମୋର ଇନ୍ଦ୍ରିଗଣ କେବେ । ନ ଯାନ୍ତି ଅସତ୍ୟ ଅମାର୍ଗେ ॥ ୭୭
 ଯେଣୁ ମୋ ହୃଦେ ନାରାୟଣ । ଉକ୍ତଶ୍ରୀଭାବେ ସୁମରଣ ॥ ୭୮
 ତପ ସମାଧି ମୋର ସ୍ଥିତି । ମୁଁ ପ୍ରଜାପତିଙ୍କର ପତି ॥ ୭୯
 ଯୋଗେ ନିପୁଣ ସମାହିତ । ଯେଣୁ ମୁଁ ଆତ୍ମତନ୍ତ୍ରେ ଜାତ ॥ ୮୦
 ତେବେ ହେଁ ନ ଜାଣିଲି ତାକୁ । ଆନ କେ ଅଛି ଜାଣିବାକୁ ॥ ୮୧
 ତାର ଚରଣେ ନମସ୍କାର । ଯା ଭାବେ ତୁଟଇ ସଂସାର ॥ ୮୨
 ଶୁଭ ମଙ୍ଗଳ ସ୍ୱସ୍ତ୍ୟୟନ । ଆନନ୍ଦମୂଳ ମାୟାଧାମ ॥ ୮୩
 ବ୍ରହ୍ମାଦି ଦେବେ ଅଗୋଚର । ଅକ୍ଷୁଣ୍ଣ-ମହିମା ଯାହାର ॥ ୮୪
 ଆତ୍ମାରେ ଆତ୍ମମାୟା କରେ । ଲୀଳାରେ ବିହରେ ସଂସାରେ ॥ ୮୫
 ସ୍ୱମାୟା ସେହି ନ ଜାଣଇ । କେ ଅବା ଅପରେ ଜାଣଇ ॥ ୮୬
 ଦୃଶ୍ୟ ଅଦୃଶ୍ୟ ସର୍ବବ୍ୟାପୀ । ଗଗନ ଯେହ୍ନେ ବିଶ୍ୱରୂପୀ ॥ ୮୭
 ମୁଁ ଯାର ଗତି ନ ଜାଣଇ । ତୁ କାହିଁ ପ୍ରବେଶିବୁ ତହିଁ ॥ ୮୮
 ଭାବ ନ ପାରେ ଯାକୁ ଚିନ୍ତି । ଦେବେ ଜାଣିବେ କାହିଁ ଗତି ॥ ୮୯
 ତାର ମାୟାରେ ମୋହି ହୋଇ । ତା ରୂପ କେହି ନ ଜାଣଇ ॥ ୯୦
 ଆତ୍ମାର ସମ ଆମ୍ଭେ ଜାଣୁ । କେ ତାର ରୂପ ପରିମାଣୁ ॥ ୯୧
 ଯା ଅବତାର କର୍ମମାନ । ମୋ ଆଦି କରନ୍ତି ଗାୟନ ॥ ୯୨
 ତତ୍ତ୍ୱେ ଜାଣିବୁ ଆମ୍ଭେ କାହିଁ । ଯାହାର ଆଦିଅନ୍ତ ନାହିଁ ॥ ୯୩
 ଯାର ଚରଣେ ଆମ୍ଭେ ନମୁ । ଯା ମାୟାରୂପ ବଳେ ଭ୍ରମୁ ॥ ୯୪
 ସେ ଆଦିପୁରୁଷ ମୁରାରି । କଳ୍ପ-କଳ୍ପକେ ସୃଷ୍ଟି କରି ॥ ୯୫
 ଆତ୍ମାରେ ଆତ୍ମାରୂପେ ମିଳେ । ଆତ୍ମାକୁ ଆପେ ହରେ ପାଳେ ॥ ୯୬
 କେବଳ ଶୁଦ୍ଧ-ଜ୍ଞାନମୟେ । ସତ୍ୟସ୍ୱରୂପ ସର୍ବଦେହେ ॥ ୯୭
 ଅନାଦି ଅନନ୍ତ ନିର୍ଗୁଣ । ନିତ୍ୟ ଅବ୍ୟୟ ନାରାୟଣ ॥ ୯୮

ଶୁଣ ନାରଦ ମନ ଦେଇ । ଯେମନ୍ତେ ତାହାକୁ ଜାଣଇ ॥୧୦୯
 ପ୍ରଶାନ୍ତ-ଆତ୍ମା ମୁନିଗଣେ । ନିର୍ମଳ-ଅନ୍ତରକରଣେ ॥୧୧୦
 ସମାଧି ଯୋଗବଳେ ଚିନ୍ତି । ଆତ୍ମାରେ ଆତ୍ମାକୁ ଦେଖନ୍ତି ॥୧୧୧
 ଅସତ୍ୟ ତର୍କ ଯେବେ ଥାଇ । ତେବେ ତା ଭାବ ନ ଜାଣଇ ॥୧୧୨
 ପରମ-ପୁରୁଷ ମୁରାରି । ଆଦ୍ୟାବତାର ତନୁ ଧରି ॥୧୧୩
 କାଳ ସ୍ୱଭାବ ସଙ୍ଗେ ମନ । ଯେ ନିତ୍ୟ ଶୁଦ୍ଧ ଚଇତନ ॥୧୧୪
 ଦ୍ରବ୍ୟ ବିକାର ତିନିଗୁଣ । ଦେବ ସମେତେ ଇନ୍ଦ୍ରିଗଣ ॥୧୧୫
 ବିରାଟ ରୂପେ ମହା ମାଝେ । ସ୍ତ୍ରୀବର ଆଦି ଦେହେ ବିଜେ ॥୧୧୬
 ବ୍ରହ୍ମା ଶଙ୍କର ଯଜ୍ଞପତି । ଦକ୍ଷାଦି ଯେତେ ପ୍ରଜାପତି ॥୧୧୭
 ତୁ ଆଦି ସନକ ସହିତେ । ସ୍ୱର୍ଗେ ଦେବତା ଛନ୍ତି ଯେତେ ॥୧୧୮
 ଗରୁଡ଼ ଆଦି ଖଗପାଳେ । ଭୂଲୋକ ସପତ-ପାତାଳେ ॥୧୧୯
 ଗନ୍ଧର୍ବ ବିଦ୍ୟାଧରଗଣ । ଯେ ଯକ୍ଷ କିନ୍ନର ଚାରଣ ॥୧୨୦
 ରାକ୍ଷସ ସରାସୂପ ନାଗେ । ବାସୁକି ଆଦି ମହୋରଗେ ॥୧୨୧
 ରକ୍ଷିକ ମଧ୍ୟେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଯେତେ । ଯେ ପିତୃଗଣଙ୍କ ସମେତେ ॥୧୨୨
 ଦୈତ୍ୟ ଦାନବ ସିଦ୍ଧକୁଳ । ପ୍ରେତ ପିଶାଚ ଭୃତବଳ ॥୧୨୩
 କୁଷ୍ମାଣ୍ଡ ଜଳଜୀବ ଯେତେ । କି ଅବା ପଶୁପକ୍ଷୀ ଯେତେ ॥୧୨୪
 ଯେ ଆନେ ଛନ୍ତି ଯହିଁ ଯେତେ । ତେଜ ବିକ୍ରମ ବଳ ଯୁତେ ॥୧୨୫
 କମଳା ଆଦି ଅଷ୍ଟନିଧି । ଯେ ଗୁଣେ ଯେ ଅବା ପ୍ରସିଦ୍ଧି ॥୧୨୬
 ପ୍ରଧାନ ଗୁଣ ଯେବା ଭୂତେ । ଜଗତ ମଧ୍ୟେ ଛନ୍ତି ଯେତେ ॥୧୨୭
 ଏ ସର୍ବ ପରତତ୍ତ୍ୱ ଯେହି । ତାହାର ବିଭୂତି ଅଟଇ ॥୧୨୮
 ଏ ସର୍ବସାର ତା ଶରୀର । ଯେ ବିଷ୍ଣୁଲୀଳା ଅବତାର ॥୧୨୯
 ଏ ଲୀଳାକଥା ଗୀତସ୍ତରେ । ପଶଇ ଯାର କର୍ଣ୍ଣଦ୍ୱାରେ ॥୧୩୦
 ସର୍ବ-ଦୁରିତ-ତମ ନାଶେ । ଯେବା ବଦନେ ନିତ୍ୟ ଘୋଷେ ॥୧୩୧
 ଶୁଣ ନାରଦ ମନଦେଇ । ଲୀଳାନୁକ୍ରମେ କହିବଇଁ ॥୧୩୨
 ଅମୃତ କୃଷ୍ଣଲୀଳା-ରସ । ଶୁଚିଯୁଗଳେ କର ଗ୍ରାସ ॥୧୩୩
 ତାହାଙ୍କ ଚରଣେ ବିଶ୍ୱାସ । କହଇ ଜଗନ୍ନାଥ ଦାସ ॥୧୩୪

ଇତି ଶ୍ରୀମଦ୍ଭାଗବତେ ମହାପୁରାଣେ ପାରମହଂସ୍ୟାଂ ସଂହିତାୟାଂ
 ଦ୍ୱିତୀୟସ୍କନ୍ଧେ ଷଷ୍ଠୋଽଧ୍ୟାୟଃ ।

ସପ୍ତମ ଅଧ୍ୟାୟକ

ବ୍ରହ୍ମା ଉବାଚ

ଶୁଣ ନାରଦ ମୁନିବର । ଭବିଷ୍ୟ ଲୀଳା ଅବତାର ॥ ୧
 ଅଶେଷଜନଙ୍କର ହିତେ । ଶୁଣ କହିବା ତୋ ଅଗ୍ରତେ ॥ ୨
 ପଦ୍ମକନ୍ଧର ଅନ୍ତେ ହରି । ଶୁକରରୂପେ ଅବତରି ॥ ୩
 ସେ ସର୍ବ ଯଜ୍ଞମୟ ଗାତ୍ରେ । ଧରଣୀ ଉଦ୍ଧରିବା ଅର୍ଥେ ॥ ୪
 ଆଦିଅସୁର ଅବତାର । ପ୍ରଚଣ୍ଡ ହିରଣ୍ୟାକ୍ଷ ବୀର ॥ ୫
 ତାହାକୁ ମହାର୍ଣ୍ଣବ-ଜଳେ । ଦନ୍ତେ ବିଦାରିଲେ ପାତାଳେ ॥ ୬
 ବଜ୍ଜେ ଯେସନେ ବଜ୍ରଧର । ହେଲେ ବିଦାରେ ମହାଧର ॥ ୭
 ସେ ପୁଣି ରୁଚିରକ୍ଷି ଘରେ । ଜନ୍ମିଲେ ଆକୃତି ଉଦରେ ॥ ୮
 ସେ ଯଜ୍ଞରୂପ ନରହରି । ଦକ୍ଷିଣା ଗର୍ଭେ ବିଜେକରି ॥ ୯
 ସର୍ବଦେବଙ୍କୁ ଜାତ କଲେ । ତ୍ରେଲୋକ୍ୟ-ଭୟ ନିବାରିଲେ ॥ ୧୦
 ମନୁ ଯେ ବ୍ରହ୍ମାର ନନ୍ଦନ । ହରଷେ ଦେଲେ ହରି ନାମ ॥ ୧୧
 କର୍ଦ୍ଦମରକ୍ଷି ଗୃହେ ପୁର୍ବେ । ଜନ୍ମିଲେ ଦେବହୃଦି ଗର୍ଭେ ॥ ୧୨
 ତାଙ୍କ ସଙ୍ଗେତେ ନବନାରୀ । ଜନ୍ମିଲେ ଦିବ୍ୟରୂପ ଧରି ॥ ୧୩
 ସେ ଜନ୍ମେ ଜନନୀର ଦୁଃଖ । ଦେଖୁ ସଦୟ ପଦ୍ମମୁଖ ॥ ୧୪
 ଆତ୍ମାର ଗତି ମାତାଆଗେ । କହିଲେ ତତ୍ତ୍ୱ-ଅନୁରାଗେ ॥ ୧୫
 ସେ ତତ୍ତ୍ୱେ ଆତ୍ମା-ଗୁଣ-ଦୋଷ । ସେ ଦେବହୃଦି କଲେ ନାଶ ॥ ୧୬
 ତାହାଙ୍କୁ ମାୟାରୁ ଉଦ୍ଧରି । କପିଳରୂପେ ତପ କରି ॥ ୧୭
 ଅତ୍ରିର ତପ ଦେଖୁ ତୋଷେ । ତକ୍ଷଣେ ମିଳି ତାର ପାଶେ ॥ ୧୮
 ବୋଇଲେ ତୋତେ ଦେଲି ବର । ହୋଇବି ତୋହର କୁମର ॥ ୧୯
 ଦତ୍ତ-ବଚନେ ଦତ୍ତ ନାମ । ସୁନ୍ଦରେ ସମ ନୋହେ କାମ ॥ ୨୦
 ଧରଣୀ ପର୍ଯ୍ୟଟନ କଲେ । ଅନେକ ତପ ଆଚରିଲେ ॥ ୨୧
 ହୈହୟ ଯଦୁ ଆଦି ରାଜା । ଯାର ଚରଣେ କରି ପୂଜା ॥ ୨୨
 ଯୋଗ-ସମାଧି ସମାଦିଲେ । ଜନ୍ମ-ମରଣୁ ନିସ୍ତରିଲେ ॥ ୨୩
 ସୃଷ୍ଟି-ସୃଜନେ ମନ କରି । ଆଦ୍ୟେ ମୁଁ ତପ ଯେ ଆଚରି ॥ ୨୪
 ତପର ବଳେ ଭଗବାନ । ଜାତ ହୋଇଲେ ଚତୁଃସନ ॥ ୨୫
 ଯେ ଯୋଗ ପୂର୍ବକାଳେ ଥିଲା । କଳ୍ପ-ପ୍ରଳୟେ ନାଶ ଗଲା ॥ ୨୬

ତାହା ଉଦ୍ଧରି ଯୋଗବଳେ | ଧର୍ମ ରଖିଲେ ମହାତଳେ || ୨୭
 ଦକ୍ଷକୁମାରୀ ଗର୍ଭେ ହରି | ଧର୍ମର ବୀର୍ଯ୍ୟେ ଅବତରି || ୨୮
 ସେ ଦକ୍ଷକନ୍ୟା ମୂର୍ତ୍ତି ନାମ | ସର୍ବସୁନ୍ଦର ଅନୁପମ || ୨୯
 ତାର ଉଦରୁ ପୂର୍ବକଣ୍ଠେ | ଜନ୍ମିଲେ ନାରାୟଣ ରୂପେ || ୩୦
 ନର ସ୍ୱରୂପ ନର ନାମ | ସର୍ବସୁନ୍ଦର ପୁଣ୍ୟଧାମ || ୩୧
 ନିଶ୍ଚଳ ତପ ଯୋଗଧାନେ | ବସିଲେ ବଦରିକାଶ୍ରମେ || ୩୨
 ଅତି ଦୁଃସହ ତପ ଘୋରେ | ଇନ୍ଦ୍ର କମ୍ପିଲା ସ୍ୱର୍ଗପୁରେ || ୩୩
 ତକ୍ଷଣେ ଅପସରା ଗଣେ | ମିଳିଲେ ବଦରିକା ବନେ || ୩୪
 ଦିବ୍ୟ ସୁବେଶେ ନାନାରଙ୍ଗେ | ଆସି ମିଳିଲେ ତପଭଙ୍ଗେ || ୩୫
 ତୋଳେ ଉର୍ବଶୀ ରୂପ ଦେଖି | ଲାଜେ ହୋଇଲେ ଅଧୋମୁଖୀ || ୩୬
 କୋପନୟନେ ମୁନିଜନ | କାମକୁ କରନ୍ତି ଦହନ || ୩୭
 କୋପକୁ ନ ପାରନ୍ତି ଦହି | କୋପ ପ୍ରବେଶ ଯହିଁ ନାହିଁ || ୩୮
 କାହିଁ କରିବେ ତପ ନାଶ | ବାହୁଡ଼ି ହୋଇଲେ ନିରାଶ || ୩୯
 ଉତ୍ତାନପାଦ ରାଜା କୋଳେ | ଧ୍ରୁବବାଳକ ରସଭୋଳେ || ୪୦
 ବସିବ ବୋଲି ବିଚାରିଲା | ମାତା-ସପତ୍ନୀ ଝିଙ୍ଗାସିଲା || ୪୧
 ସେ ନିଜ ଜନନୀ ବଚନେ | ଅରଣ୍ୟେ ଗଲା ଦୁଃଖମନେ || ୪୨
 ଅତି କଠୋର ତପ କଲା | ତାକୁ ଯେ ଧ୍ରୁବପଦ ଦେଲା || ୪୩
 ମୁନିଏ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱେ ତଳେ ଥାଇ | ଧ୍ରୁବ ତପସ୍ୟାଫଳ ଚାହିଁ || ୪୪
 ସ୍ତୁତି କରନ୍ତି ତାର ତପେ | ଜନନୀ ଦେଖି ତା ସମୀପେ || ୪୫
 ବେଶ ଯେ ସତ୍ୟମୁଗେ ରାଜା | ଅଧର୍ମେ ପାଳେ ଜନପ୍ରଜା || ୪୬
 ହରିଙ୍କି ନ ସ୍ଥାପନ୍ତେ ଭଲେ | ବ୍ରାହ୍ମଣେ ଶାପେ ନାଶ କଲେ || ୪୭
 ରାଜା-ମାରଣେ ଅରାଜକେ | ପ୍ରଜା ଦୁଃଖୁତ ଅତିରେକେ || ୪୮
 ତା ଦେଖି ଦ୍ୱିଜେ ସ୍ତୁତି କରି | ତକ୍ଷଣେ ପୃଥ୍ୱୁରୂପ ଧରି || ୪୯
 ହରି ଜନ୍ମିଲେ ରାଜକୁଳେ | ଭୂମିକି ଦୁହିଁ ବାହୁବଳେ || ୫୦
 ପ୍ରଜାଙ୍କୁ ଶସ୍ୟବାଜ ଦେଲେ | ଅନ୍ନସଙ୍କଟୁ ଉଦ୍ଧରିଲେ || ୫୧
 ନାଭିର ବୀର୍ଯ୍ୟେ ସେ ରକ୍ଷଭ | ସୁଦେବୀ ଉଦରେ ସମ୍ଭବ || ୫୨
 କପଟେ ଜଡ଼ରୂପ ଧରି | ସକଳ ଯୋଗ ସାଧ କରି || ୫୩

ପରମହଂସ ମୁନିଗଣେ | ନମନ୍ତି ଯାହାର ଚରଣେ || ୫୪
 ସେ ସ୍ୱଚ୍ଛ ଶାନ୍ତ ଅନୁଗତ | ଅଶେଷସଙ୍ଗରୁ ବିମୁକ୍ତ || ୫୫
 ପୁଣି ମୋହର ଯଜ୍ଞକାଳେ | ମନ୍ତ୍ରେ ଉପୁଜିଲା ଅନଳେ || ୫୬
 ନର-ଶରୀର ଅଶ୍ୱଶିର | ସୁବର୍ଣ୍ଣବର୍ଣ୍ଣ ଜଟାଭାର || ୫୭
 ସକଳ ବେଦ ଯଜ୍ଞମୟ | ଅଖିଳ-ଆତ୍ମା ନିଜ ଦେହ || ୫୮
 ତାର ନିଃଶ୍ୱାସୁ ବେଦ ତିନି | ଜନ୍ମିଲେ କର୍ମକାଣ୍ଡ ଘେନି || ୫୯
 ଯୁଗାନ୍ତକାଳେ ମହାଜଳେ | ରାଜାର ତର୍ପଣର କାଳେ || ୬୦
 ରାଜା ତାରଣେ ଦଇତାରି | ମିଳିଲେ ମହ୍ୟରୂପ ଧରି || ୬୧
 ଯୁଗ-ବିପ୍ଳବେ ବେଦରାଶି | ଥିଲା ଯେ ମହାଜଳେ ପଶି || ୬୨
 ସେ ବେଦ ସଲିଳୁ ଉଦ୍ଧରି | ମନୁକୁ ଦେଲେ ନରହରି || ୬୩
 ବାସବ-ସମ୍ପଦ ଉଦ୍ଧାରେ | କ୍ଷୀରସମୁଦ୍ର ମନ୍ତ୍ରିବାରେ || ୬୪
 ମିଳି ସକଳ ଦେବାସୁର | ସମୁଦ୍ରେ ସ୍ଥାପିଲେ ମନ୍ଦର || ୬୫
 ଅଗାଧଜଳେ ମଧୁହାରୀ | ମିଳିଲେ କୁର୍ମରୂପ ଧରି || ୬୬
 ପୃଷ୍ଠେ ବହିଲେ ଗିରିବର | ମନ୍ତ୍ରନ କଲେ ଦେବାସୁର || ୬୭
 ଗିରି-ଘର୍ଷଣ କଣ୍ଠୁ-ସୁଖେ | ନିଦ୍ରାନୟନ ଅଧୋମୁଖେ || ୬୮
 ଦେବଙ୍କ ଭୟ ନାଶିବାରେ | ସେ ନରସିଂହ ରୂପ ଧରେ || ୬୯
 ଭ୍ରମାଇ ଭୁକୁଟୀ-କୁଟୀଳ | ଦନ୍ତ-ଶ୍ରୀମୁଖ ବିକରାଳ || ୭୦
 ଗଦା ବୁଲାଇ ଅତି ବେଗେ | ଦୈତ୍ୟ ମିଳିଲା ଆସି ଆଗେ || ୭୧
 ତକ୍ଷଣେ ଉରୁ ମଧ୍ୟେ ଧରି | ନଖାଗ୍ରେ ହିରଣ୍ୟ ବିଦାରି || ୭୨
 ମହାଦୈତ୍ୟକୁ ସଂହାରିଲେ | ସଂସାର ସଙ୍କଟୁ ତାରିଲେ || ୭୩
 ଅଗାଧ-ସରୋବର ମଧ୍ୟେ | କୁମ୍ଭୀର ଗଜରାଜ ପାଦେ || ୭୪
 ଧଇଲା ଅତି ଦୃଢ଼ବଳେ | ହସ୍ତୀର ଚରଣ ନିଶ୍ଚଳେ || ୭୫
 ଚଳି ନ ପାରି ଯୁଥପତି | ଆରତେ ସୁମରେ ଶ୍ରୀପତି || ୭୬
 ହସ୍ତେ କମଳ ଉଜ୍ଜେ ତୋଳି | ନୟନୁ ଅଶ୍ରୁଜଳ ଗଳି || ୭୭
 ଆଦିପୁରୁଷ ଲୋକନାଥ | ତୀର୍ଥ-ପବିତ୍ର ତୋ ଚରିତ || ୭୮
 ଶ୍ରବଣ-ମଙ୍ଗଳ ତୋ ନାମ | ପୁଣ୍ୟପୁରୁଷ ଗୁଣଧାମ || ୭୯
 ସେ ହରି ସ୍ତୁତି ଶୁଣି କର୍ଣ୍ଣେ | ଗଜବିକଳ ଯୋଗଧାନେ || ୮୦

ମରଣକାଳେ ସୁମରିଲା । ବିଷୁର ସମାଧି ଭାଜିଲା ॥୮୧
 ତାର ମହିମା ଅପ୍ରମେୟ । ନିମିତ୍ତେ ବହେ ନାନାଦେହ ॥୮୨
 ଦକ୍ଷିଣଭୁଜେ ଚକ୍ର ଧରି । ଗରୁଡ଼-ସୁକ୍ଷେ ବିଜେ କରି ॥୮୩
 ଚକ୍ର ପ୍ରହାରେ ନକ୍ର ମାରି । ହସ୍ତାର ହସ୍ତ ହସ୍ତେ ଧରି ॥୮୪
 ଜଳୁ ଉଦ୍ଧରି ନାରାୟଣ । ଅନ୍ତର ହୋଇଲେ ତକ୍ଷଣ ॥୮୫
 ଅଦିତି-ପୁତ୍ରଙ୍କର ସାନ । ଗୁଣରେ ଜ୍ୟେଷ୍ଠ ସେ ବାମନ ॥୮୬
 ତ୍ରିପାଦେ ତିନିଲୋକ ଜିଣି । ସେ ଅଧିପତି ନାମ ଭଣି ॥୮୭
 ଯେ ଧର୍ମମାର୍ଗେ ନିତ୍ୟେ ଥାନ୍ତି । ଯାଚନ୍ତା ବିନା ତା ସମ୍ପତ୍ତି ॥୮୮
 ଈଶ୍ଵର ଆଦିତନୁ ଧରି । କେହି ନ ପାରେ ତାହା ହରି ॥୮୯
 ସେ ବଳି ଦୃଢ଼ ସତ୍ୟ ମନେ । କୃଷ୍ଣଚରଣ ଆରାଧନେ ॥୯୦
 ମନ୍ତ୍ରୀର ବୋଲ ନ ଶୁଣିଲା । ତ୍ରିପାଦ-ଭୃମି ଦାନ ଦେଲା ॥୯୧
 ବିଷୁର ପାଦରଜେ ଇଚ୍ଛା । ଇନ୍ଦ୍ରାଦି ପଦେ ନାହିଁ ବାଞ୍ଛା ॥୯୨
 ସର୍ବ-ସମ୍ପଦ ଆତ୍ମା ତୁଲେ । ଅର୍ପିଲା ବିଷୁ-ପାଦମୂଳେ ॥୯୩
 ତୁ ଯେ ନାରଦ ତାର ଅଂଶେ । ଶରୀର ବହୁ ମୋର ବଂଶେ ॥୯୪
 ତୁମ୍ଭଙ୍କୁ ଭକ୍ତି ହଂସରୂପେ । କହିଲା ଭକ୍ତ-ତୋଷ ଅର୍ଥେ ॥୯୫
 ତହିଁ ଲଭିଲୁ ଦିବ୍ୟଜ୍ଞାନ । ଯେ ଯୋଗୀଗଣେ ବିଦ୍ୟମାନ ॥୯୬
 ଯେ ଜ୍ଞାନେ କୃଷ୍ଣର ଚରଣ । ସୁଖେଣ ପଶନ୍ତି ଶରଣ ॥୯୭
 ସେ ମନୁଷ୍ୟରେ ମନୁବଂଶେ । ସ୍ଵତେଜେ ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତୀ ଅଂଶେ ॥୯୮
 ଦୁଷ୍ଟରାଜାଙ୍କୁ ଦଶଦିଗେ । ଜିଣି ସ୍ଥାପିଲା ସାଧୁମାର୍ଗେ ॥୯୯
 ତ୍ରିଲୋକ ପରେ ସତ୍ୟଲୋକେ । କୀର୍ତ୍ତି ବିସ୍ତାରି କଉତୁକେ ॥୧୦୦
 ସେ ଧନୁନ୍ତରୀ ରୂପ ଧରି । ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ମଧ୍ୟେ ଅବତରି ॥୧୦୧
 ହରିଲା ପ୍ରାଣୀଙ୍କର ବ୍ୟାଧି । ଭିଆଇ ମନ୍ତ୍ର-ମଉଷଧି ॥୧୦୨
 ଯଜ୍ଞେ ସ୍ଵଭାଗ ଭୋଗକଲା । ପ୍ରାଣୀଙ୍କି ଆୟୁର୍ବେଦ ଦେଲା ॥୧୦୩
 ବ୍ରାହ୍ମଣବଧ ଦେଖି କୋପେ । ସେ ପୁଣି ପଶୁରାମ ରୂପେ ॥୧୦୪
 ପରଶୁ ଦକ୍ଷଭୁଜେ ଧରି । ଅବନୀ ପର୍ଯ୍ୟଟନ କରି ॥୧୦୫
 କ୍ଷତ୍ରିୟ-ରୁଧିର ଚର୍ଯ୍ୟଣେ । ତୋଷିଲା ନିଜ ପିତୃଗଣେ ॥୧୦୬
 ମୋର ବଚନେ ଦଇତାରି । ଇକ୍ଷ୍ଵାକୁବଂଶେ ଅବତରି ॥୧୦୭

ପିତା ବଚନେ ଗଲା ବନ । ସ୍ଵପତ୍ନୀ ସହିତେ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ॥୧୦୮
 ସୀତା ରାବଣ ନେଲା ହରି । ସେ କୋପେ ତାର ବଂଶ ମାରି ॥୧୦୯
 ବିଭୀଷଣଙ୍କୁ ଲଙ୍କା ଦେଲେ । ଦେବଙ୍କ ଭୟ ନିବାରିଲେ ॥୧୧୦
 ତ୍ରିପୁରବଧେ ଯେହ୍ନେ ହର । ସେ ରୂପେ ତେଜ ରଘୁବୀର ॥୧୧୧
 ସେ ତେଜେ ଉରଗ ମକର । ନକ୍ରସମୂହ ଧରହର ॥୧୧୨
 ଜଳଧି ତାରେ ଭୟକରି । ତାହାର ନିଜରୂପ ଧରି ॥୧୧୩
 ଚରଣେ ଶରଣ ପଶିଲା । ଲଙ୍କାଗମନେ ମାର୍ଗ ଦେଲା ॥୧୧୪
 ଦିଗବିଜୟେ ଲଙ୍କାପତି । ଅଇରାବତ ନାମେ ହସ୍ତୀ ॥୧୧୫
 ତାହାର ସଙ୍ଗେ ବାଦ କରି । ଉରସ୍ଵରଣେ ଦନ୍ତ ଚୁରି ॥୧୧୬
 ଦେଖି ଭାଜିଲା ଗଜଶ୍ରେଷ୍ଠ । ରାବଣ ସଙ୍ଗେ କାହିଁ ହଟ ॥୧୧୭
 ସେହି ରାବଣଦର୍ପ ରଣେ । ଶ୍ରୀରାମ ସଂହାରିଲେ ବାଣେ ॥୧୧୮
 ଭୃମିର ଭାରା ନିବାରଣେ । କ୍ଷୀରସମୁଦ୍ରେ ଦେବଗଣେ ॥୧୧୯
 ଈଶ୍ଵର ସଙ୍ଗେ ଦେବବଳେ । ନମିଲେ ଚରଣକମଳେ ॥୧୨୦
 ଅନେକ ମତେ ସ୍ତୁତି ଭଣି । ବିଷୁ ସନ୍ତୋଷ ତାହାଶୁଣି ॥୧୨୧
 ସନ୍ତୋଷେ ଶୁକ୍ଳକୃଷ୍ଣକେଶ । ଜଂଗୁ ଉପାଡ଼ି ହୃଷୀକେଶ ॥୧୨୨
 ସେ ବେନିରୋମ ମହାତଳେ । ଜନ୍ମି ଅସୁର ସଂହାରିଲେ ॥୧୨୩
 ହରିଲେ ଅବନୀର ଭାର । ମହାମହିମା ଚକ୍ରଧର ॥୧୨୪
 ତିନିଦିବସେ ନାରାୟଣ । ଶୋଷିଲେ ପୁତନାର ପ୍ରାଣ ॥୧୨୫
 ମାସକେ ନନ୍ଦଗୃହେ ହରି । ପାଦେ ଶକଟା ଚୂର କରି ॥୧୨୬
 ଦଧିମନ୍ତନ କାଳେ ଧରି । ରୋଲେ ବାନ୍ଧିଲା ନନ୍ଦନାରୀ ॥୧୨୭
 ସେ ରୋଲ ସଙ୍ଗେ ନନ୍ଦବଳା । ବେନିଅର୍ଜୁନ ମଧ୍ୟଗଲା ॥୧୨୮
 ଅତି ଉତ୍ସର୍ଗ ବେନିବୃକ୍ଷେ । ଉପୁଡ଼ି ପଡ଼ିଲେ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷେ ॥୧୨୯
 ସେ ପୁଣି ଗୋବତ୍ସ ରକ୍ଷଣେ । କାଳିନ୍ଦୀତଟେ ବୃନ୍ଦାବନେ ॥୧୩୦
 ବସା-ବାଳକ ବିଷଜଳେ । ପଶିଲେ ତୃଷ୍ଣାର ବିକଳେ ॥୧୩୧
 ସକଳେ କଲେ ଜଳପାନ । ତକ୍ଷଣେ ହାରିଲେ ଜୀବନ ॥୧୩୨
 ଅଦ୍ଭୁତ ଦେଖି ଭାବଗ୍ରାହୀ । ଅମୃତନୟନେ ଅନାଇ ॥୧୩୩
 ତାହାଙ୍କୁ ଜୀବଦାନ ଦେଲେ । ସେ ଜଳେ ସର୍ପକୁ ଦେଖିଲେ ॥୧୩୪

ଜିହ୍ଵା ଚଞ୍ଚଳ ବିଷ ବଳେ | ବିହାର କାଳିନ୍ଦୀର ଜଳେ || ୧୩୫
 ଦୂରେ ନିବେଶି ନାଗବଳ | ଅମୃତ କଳେ ବିଷଜଳ || ୧୩୬
 ଜହ୍ନୁକୁ କରାଇଲେ ପାନ | ଅଦ୍ଭୁତଗତି ଭଗବାନ || ୧୩୭
 ଅମ୍ବିକାବନେ ଗୋପଜନେ | ଶୟନେ ନିଶିଅର୍ଦ୍ଧମାନେ || ୧୩୮
 ଅଗ୍ନି ବେଡ଼ିଲା ବେଗେ ଆସି | ପ୍ରଳୟାନଳ ପ୍ରାୟ ଦିଶି || ୧୩୯
 ଅନଳ ଦେଖୁ ନନ୍ଦବଳା | ବଦନ ଲୁଚାଅ-ବୋଇଲା || ୧୪୦
 ଡରେ ଲୁଚାଇଲେ ମଦନ | ଗୋବିନ୍ଦ କଲେ ଅଗ୍ନିପାନ || ୧୪୧
 ବାନ୍ଧିବା ପାଇଁ ଡୋର ଆଣି | ଯେତେ ଯୋଖୁଲା ନନ୍ଦରାଣୀ || ୧୪୨
 ବାନ୍ଧି ନ ପାରେ ନନ୍ଦନାରୀ | ମହାମହିମ ନରହରି || ୧୪୩
 ମାତାର କୋଳେ ବସିଥିଲା | ଜ୍ଵଳଣେ ମୁଖ ବିସ୍ଠାରିଲା || ୧୪୪
 ଗୋପୀ ଚାହିଁଲେ ତା ବଦନ | ଉଦରେ ଅଶେଷ-ଭୁବନ || ୧୪୫
 ଐଶ୍ଵର୍ଯ୍ୟଲାଳା ତାର ଦେହୀ | ଦେଖୁ ଶଙ୍କଟମନ ହୋଇ || ୧୪୬
 ବରୁଣପୁରୁ ଦଇତାରି | ନନ୍ଦକୁ ବନ୍ଦୀମୋକ୍ଷ କରି || ୧୪୬
 ବରୁଣପୁରୁ ଯେତେବଳେ | ନନ୍ଦକୁ ଆଣିଲେ ଗୋକୁଳେ || ୧୪୮
 ଗୋପାଳେ ବରୁଣଭୁବନ | ଦେଖୁବେ ବୋଲି କଲେ ମନ || ୧୪୯
 ତାହାକୁ ନିଦ୍ରାକାଳେ ନେଇ | ବରୁଣଭୁବନ ଦେଖାଇ || ୧୫୦
 ପୁଣି ମାୟାରେ ଭଗବାନ | ଦେଖାଇ ଆପଣା ଭୁବନ || ୧୫୧
 ସେ ପୁଣି ବଳଦେବ ସଙ୍ଗେ | ବନେ ଖେଳନ୍ତି ନାନାରଙ୍ଗେ || ୧୫୨
 ବ୍ୟୋମଅସୁର ମାୟା କଳା | ଗୋପାଳପୁଅକୁ ହରିଲା || ୧୫୩
 ଗିରିକ୍ରୋଡ଼ରେ ନେଇ ଥୋଇ | ଦ୍ଵାରରୁକ୍ଷିଲା ଶିଳା ଦେଇ || ୧୫୪
 ତାହା ଜାଣିଲେ ଚକ୍ରପାଣି | ବନ୍ଦୀରୁ ଗୋପସୁତ ଆଣି || ୧୫୫
 ଅସୁରଜୀବନ ହରିଲେ | ପୁଣି ଅଦ୍ଭୁତକର୍ମ କଲେ || ୧୫୬
 ଗୋପାଳେ ନନ୍ଦଗୋପ ମେଲେ | ଇନ୍ଦ୍ର-ଉତ୍ସବ-ଯଜ୍ଞ କାଳେ || ୧୫୭
 ଗୋବିନ୍ଦ ବୋଲେ ଯଜ୍ଞ ଭାଞ୍ଜି | ପର୍ବତ-ଗୋବର୍ଦ୍ଧନ ପୂଜି || ୧୫୮
 ମେଘ-ପବନ ଘେନି ସଙ୍ଗେ | ଇନ୍ଦ୍ର ମିଳିଲା ଗୋପେ ବେଗେ || ୧୫୯
 ଇନ୍ଦ୍ରବରଷେ କୋପ କରି | ପ୍ରଳୟକାଳେ ଯେହ୍ନେ ବାରି || ୧୬୦
 ତା ଦେଖୁ କୃଷ୍ଣ ଦୟାଚିତ୍ରେ | ଗୋରୁଗୋପାଳ ରକ୍ଷାଅର୍ଥେ || ୧୬୧

ସପତ-ବରଷ-କୁମର | ହସ୍ତେ ଉପାଡ଼ି ଗିରିବର || ୧୬୨
 ଛତ୍ର ପରାଏ ବାମକରେ | ତୋଳିଲା ଅଙ୍ଗୁଳି ଅଗ୍ରରେ || ୧୬୩
 ସପତଦିନ ବରଷିଲା | କୃଷ୍ଣର କରେ ଗିରି ଥିଲା || ୧୬୪
 ଭୟେ ଚିନ୍ତିଣ ସୁରରାୟେ | ଶରଣଗଲା କୃଷ୍ଣପାୟେ || ୧୬୫
 ଆସି ସୁରଭୀ ଘେନି ସଙ୍ଗେ | ପୂଜିଲା କୃଷ୍ଣପାଦଯୁଗେ || ୧୬୬
 ଗୋବିନ୍ଦ ନାମ ଦେଇଗଲା | ସତ୍ରୋଷେ ପୁରେ ପ୍ରବେଶିଲା || ୧୬୭
 ପୁଣି ଶରଦରତ୍ନ କାଳେ | ଗୋବିନ୍ଦ ଯୋଗମାୟା ବଳେ || ୧୬୮
 ରାତ୍ରେ ଶଶାଙ୍କରଶ୍ଳିଜାଳେ | ରାସଭସ୍ତବ ଗୋପୀମେଲେ || ୧୬୯
 ମଧୁର-ବେଣୁନାଦ-ଗୀତେ | ମନମୋହିଲେ ବାମା ଯେତେ || ୧୭୦
 ଅନଙ୍ଗମୋହେ ବ୍ରଜନାରୀ | ଗୋବିନ୍ଦ ସଙ୍ଗେ କ୍ରୀଡ଼ା କରି || ୧୭୧
 ଶୁଣି କୃଷ୍ଣର ବେଣୁସ୍ଵନ | ମିଳିଲା କୁବେରନନ୍ଦନ || ୧୭୨
 ଗୋପୀଙ୍କ ହରିବାର ଆଶେ | ଲୁଚି ବସିଲା ବନଦେଶେ || ୧୭୩
 ତାହାକୁ ଧରି ବେଣୁଧର | କରପ୍ରହାରେ ଛେଦିଶିର || ୧୭୪
 ମଣି ହରିଲେ ତାର ଶିରୁ | ଅଶେଷଜନପିତାଗୁରୁ || ୧୭୫
 ପ୍ରଳୟା ଖର ବକାସୁର | କେଶୀ ଧେନୁକା ଷଷ୍ଠାବୀର || ୧୭୬
 ମୁଷ୍ଟିକମଲ୍ଲ କୁବଳୟା | କଂସ ଯବନ ଘୋରମାୟା || ୧୭୭
 ନାରକା ସାଲୁ ପୁଷ୍ପରାଜ | କପି ବଲ୍ଲଭ ଦତ୍ତବକ୍ର || ୧୭୮
 ସପତଷଷ୍ଠ ବିଦୁରଥ | ସମ୍ଭର ରୁକ୍ମିଣୀର ଭ୍ରାତ || ୧୭୯
 କାମୋଜ ମତ୍ସ୍ୟ କୁରୁବୀରେ | ସୃଞ୍ଜୟ କେକୟ ଅପରେ || ୧୮୦
 ଏହାକୁ ସଂଗ୍ରାମେ ନିବାରି | ଭୀମ ଅର୍ଜୁନ ସଙ୍ଗେ କରି || ୧୮୧
 ପରମପଦେ ଦେଲେ ସ୍ଥାନ | ମାୟା-ମନୁଷ୍ୟ-ଭଗବାନ || ୧୮୨
 କଳିପ୍ରବେଶ କାଳବଳେ | ପ୍ରାଣୀଏ ଚେତନା-ଚଞ୍ଚଳେ || ୧୮୩
 ଭାରତୀ ନ ପାରନ୍ତି ଧରି | ଅକ୍ଷୟାୟୁଷ ଦେଖୁ ହରି || ୧୮୪
 ଜନ୍ମିଲେ ବ୍ୟାସ ରୂପ ଧରି | ଅଶେଷ-ଶ୍ରୁତିଶାସ୍ତ୍ର କରି || ୧୮୫
 ବେଦଦ୍ରୁମକୁ ଶାଖା କଲେ | ଏକୁ ଅନେକ ବୁଦ୍ଧିବଳେ || ୧୮୬
 ଅସୁରେ ରହି ବେଦମାର୍ଗେ | ମାୟାଭିମାନେ କଳିଯୁଗେ || ୧୮୭
 ମୟଦଇତର ସଙ୍ଗତେ | ଦୃଶ୍ୟ-ଅଦୃଶ୍ୟ ବେନିପଥେ || ୧୮୮

ସେକଥା ଜାଣି ଜଗନ୍ନାଥେ | ବୁଝାବତାରେ ଜନହିତେ || ୧୮୯
 କପଟ-ମାୟା-ମୋହବଶେ | ପାଷାଣମାର୍ଗ ଉପଦେଶେ || ୧୯୦
 ଅନେକ ଦୁର୍ଗତି ହରିବେ | ସୁଜନଜନଙ୍କୁ ରଖିବେ || ୧୯୧
 ପୁଣି ଏ କଳିଯୁଗ ଅନ୍ତେ | ସୁଧୁଜନଙ୍କ ଗୃହଗତେ || ୧୯୨
 କୃଷ୍ଣ-ସ୍ମରଣ-ଗୁଣଗାଥା | ନୋହିବ ଯେବେ ହରିକଥା || ୧୯୩
 ଦ୍ଵିଜେ ପାଷଣ ଆଚରିବେ | ସେ ପଞ୍ଚଯଜ୍ଞ ନ କରିବେ || ୧୯୪
 ରାଜା ହୋଇବେ ଶୁଦ୍ରଜନେ | ପ୍ରଜା ପାଡ଼ିବେ କର-ଧନେ || ୧୯୫
 ଯେ ସ୍ଵାହା ସ୍ଵଧା ବଷଟ୍‌କାର | ଛାଡ଼ି କରିବେ ଦୁରାଚାର || ୧୯୬
 ଏ କର୍ମ ଦେଖି କଳକୀ ରୂପେ | ଅଶୁ ଆରେହି ମହାକୋପେ || ୧୯୭
 ଖଡ଼୍‌ଗ ଉଭାରି ବେନିହସ୍ତେ | ଶେଷେ ସ୍ଥାପିବେ ଧର୍ମପଥେ || ୧୯୮
 ସର୍ଜନେ ମୁହିଁ ରକ୍ଷି ନବ | ପ୍ରଜାପତିଏ ତପଭାବ || ୧୯୯
 ସ୍ଥିତିରେ ଧର୍ମ ମନୁଗଣ | ଯଜ୍ଞସ୍ଵରୂପ ବିଷ୍ଣୁ ପଣ || ୨୦୦
 ଅମରଗଣ ରାଜାଗଣ | ସଂହାରେ ଅଧର୍ମ କାରଣ || ୨୦୧
 ଯେ ହର ହରେ ତିନିପୁର | ଉରଗ ଆଦି ଯେ ଅସୁର || ୨୦୨
 ଅନନ୍ତ ଶକ୍ତି ଦାମୋଦର | ଏ ସର୍ବ ବିଭୂତି ତାହାର || ୨୦୩
 ଯେଣୁ ସେ ମାୟାରୂପ ଧରେ | କଞ୍ଚକଞ୍ଚାନ୍ତେ ସୃଷ୍ଟି କରେ || ୨୦୪
 ଯେ ବିଷ୍ଣୁ-ନାଭି-ଜାତ-ପାଦ | ଆବୋରି ଭୁବନ ଚଉଦ || ୨୦୫
 ଯା ବେଗେ ପ୍ରକୃତି କମ୍ପିଲା | ନିଜ ବିକ୍ରମେ ଯେ ଧଇଲା || ୨୦୬
 ସେ ବିଷ୍ଣୁ-ମହିମା ସଂସାରେ | କେ ଗଣି ସଂଖ୍ୟା କରିପାରେ || ୨୦୭
 ଯେ କବି ଭୂମି ରେଣୁ ଗଣି | ସେ କି ପାରିବ ପରିମାଣି || ୨୦୮
 ତାହାର ମାୟାବଳ ଗତି | ତା ଅନ୍ତ କେହି ନ ଜାଣନ୍ତି || ୨୦୯
 ତୋର ଅଗ୍ରଜ ମୁନି ଶାନ୍ତ | ସେ କାହିଁ ଜାଣିବେ ତଦନ୍ତ || ୨୧୦
 ବ୍ରହ୍ମା ଶଙ୍କର ନ ପ୍ରମାଣେ | ଅପରେ କେବା ତାହା ଜାଣେ || ୨୧୧
 ବାସୁକି ଅମୃତବଦନେ | ସମର୍ଥ ନୋହେ ଗୁଣଗାନେ || ୨୧୨
 ଯାହାରେ ହରି ଦୟାକରେ | ସେ ଯେବେ ନିଷ୍ଠପଟେ ଧରେ || ୨୧୩
 ଦୁଃସ୍ତର-ମାୟା ସେ ତରନ୍ତି | ଦୁଃଖେ ସଙ୍କଟେ ନ ପଡ଼ନ୍ତି || ୨୧୪
 ଶ୍ଵାନ-ଶୃଗାଳ-ଭକ୍ଷ ଦେହେ | ଏ ମୋର ବୋଲି ଜ୍ଞାନ ନୋହେ || ୨୧୫

ଏବେ ନାରଦ ଶୁଣ ଧୀରେ | ଯେବା ତରିଲେ ମାୟାଘୋରେ || ୨୧୬
 ତା ମାୟା ଚିରେ ଜାଣି ଭଲେ | ଯେ ଏ ସଂସାରୁ ତରିଗଲେ || ୨୧୭
 ମୁହିଁ ଜାଣଇ ମାୟା ତାର | ତୁମ୍ଭେ ସନକାଦି ଶଙ୍କର || ୨୧୮
 ପ୍ରହ୍ଲାଦ ଜାଣେ ଅନ୍ତର୍ଗତେ | ମନୁ ଯେ କୁରୁମ୍ଭ ସହିତେ || ୨୧୯
 ପ୍ରାଚୀନବାହି ରତ୍ନ ଅଙ୍ଗ | ଧ୍ରୁବ ଇକ୍ଷ୍ଵାକୁ ମୁରୁକୁନ୍ଦ || ୨୨୦
 ବିଦେହ ସୌମ୍ୟସୁତ ଗାଧୁ | ରଘୁ ଅମରୀଶ ସୁରୁକ୍ଷି || ୨୨୧
 ଗୟ ନହୁଷ ଆଦି ଯେତେ | ଶୁଣ ନାରଦ କହୁଁ ତୋତେ || ୨୨୨
 ମାନ୍ଧାତାଳକ ଶତଧନୁ | ରକ୍ତିଦେବ ଯେ ଗଙ୍ଗାସୁନୁ || ୨୨୩
 ଅମୂର୍ତ୍ତରୟ ଯେ ସୌଭରି | ଦିଲୀପ ଉତ୍ତଙ୍କ ଯେ ବଳୀ || ୨୨୪
 ଶିବି ଦେବକ ପିପପଲୀଦ | ସାରସ୍ଵତ ସଙ୍ଗେ ଉତ୍ତବ || ୨୨୫
 ଯେ ପରାଶର ଭୃତ୍ଵିଷେଣ | ରାବଣଭ୍ରାତ ହନୁମାନ || ୨୨୬
 ଶୁକ ଯେ ଉପଇନ୍ଦ୍ର ଦତ୍ତ | ବିଦୁର ଆର୍ଷ୍ଠ୍ୟେଣ ପାର୍ଥ || ୨୨୭
 ବ୍ରାହ୍ମଣ ଶୁତଦେବ ତୁଲେ | ବିଷ୍ଣୁମାୟାରୁ ତରିଗଲେ || ୨୨୮
 ହୁଣ ଯବନ ଶୁଦ୍ର ସିରୀ | ଶବର ତୁଲେ ଗଲେ ତରି || ୨୨୯
 କୃଷ୍ଣର ରୂପେ ମନ ଯାର | କିବା କହିବା ଗତି ତାର || ୨୩୦
 ଅଦ୍ଭୁତକର୍ମ ଯେ ତାହାର | ଯେ ଭାବେ ନାହିଁ ପରାପର || ୨୩୧
 ତା ଭକ୍ତିଶିକ୍ଷା ଅଟେ ଯାର | ସେହୁ ତରନ୍ତି ମାୟାଘୋର || ୨୩୨
 ନିତ୍ୟ ପ୍ରଶାନ୍ତ ସେ ନିର୍ଭୟ | ପ୍ରବୋଧ ମାତ୍ର ଯାର ଦେହ || ୨୩୩
 ସେ ଶୁଦ୍ଧ ସର୍ବଘଟେ ସମ | ରୂପ-ଅରୂପ ପରଧାମ || ୨୩୪
 ଶବ୍ଦ ନ ପାରେ ଯାହା କହି | ଅନେକ କ୍ରିୟାଯୋଗ ବହି || ୨୩୫
 ଯାର ସମ୍ମୁଖେ ଭଗବତୀ | ଲାଜେ ପଳାଇ ଶିରପୋତି || ୨୩୬
 ଯେ ବ୍ରହ୍ମଜ୍ଞାନୀ ମୁନିଗଣେ | ଯାହା ସ୍ମରନ୍ତି ଅନୁକ୍ଷଣେ || ୨୩୭
 ନିଜସ୍ଵରୂପ ତାର ଚିନ୍ତି | ପରମପୁରୁଷ ବୋଲାନ୍ତି || ୨୩୮
 ଅଜରାମର ଯେ ବିଶୋକ | ନାହିଁ ଯାହାର ରୂପରେଖ || ୨୩୯
 ଯାହାର ମନ ଦୃଢ଼ଚିତ୍ତେ | କୃଷ୍ଣବିଷୟେ ଅବିରତେ || ୨୪୦
 ଭାବି ଛାଡ଼ଇ ସର୍ବତାପ | ଇନ୍ଦ୍ର ନ ଖୋଲେ ଯେହ୍ନେ କୂପ || ୨୪୧
 ସେ ହରି କଇବଲ୍ୟନାଥ | ଭାବ ସ୍ଵଭାବ ଏ ଜଗତ || ୨୪୨

କରାଏ ସର୍ବଦେହେ ବସି | ଶମାଦି ସ୍ୱଭାବ ପ୍ରକାଶି || ୨୪୩
 ଦେହ-ବିଯୋଗ କାଳେ ଦେହୀ | ଗଗନପ୍ରାୟେ ଶୂନ୍ୟ ରହି || ୨୪୪
 ତେଣେ ତାହାର ସଙ୍ଗ ନାହିଁ | ଜନମ ମୃତ୍ୟୁ ତାର କାହିଁ || ୨୪୫
 ହେ ପୁତ୍ର କହିଲି ମୁଁ ତୋତେ | ହରିମହିମା ଭାବି ଚିତ୍ତେ || ୨୪୬
 ସତ ଅସତ ରୂପ ସେହି | ଅଶେଷ ମାୟାରୂପ ବହି || ୨୪୭
 କରଇ ଆତ୍ମା ଖେଳାଳୀ | ତାର ଚରିତ ଭବଭେଳା || ୨୪୮
 ଏ ଭାଗବତଧର୍ମ ଯେତେ | ଗୋବିନ୍ଦ କହିଥିଲେ ମୋତେ || ୨୪୯
 ଏ ସର୍ବ ସଂଗ୍ରହର ମୂଳ | ଅଶେଷ ଧର୍ମ ଯଜ୍ଞଫଳ || ୨୫୦
 ଲୀଳା ବିସ୍ତାରି କହ ମୁଖେ | ସୁଜନଜନଙ୍କର ସୁଖେ || ୨୫୧
 ଯେମନ୍ତେ ପ୍ରାଣୀଙ୍କର ଚିତ୍ତେ | କୃଷ୍ଣବିଷୟ ଅବିରତେ || ୨୫୨
 ଯେମନ୍ତେ ନାଶେ ଶୋକମୋହ | ଇତି ସଙ୍କଳ୍ପି ତାତ କହ || ୨୫୩
 ବର୍ଣ୍ଣିଲି ଇଶ୍ୱରର ମାୟା | ଯେ ଶୁଣେ ତରେ ତାର କାୟା || ୨୫୪
 ମାୟା ନ ଲାଗେ ତାର ଚିତ୍ତେ | ଯେ ମୁଖେ ଗୁଣେ ଅବିରତେ || ୨୫୫
 ଏମନ୍ତ ଭାଗବତବାଣୀ | ନାରଦ ବ୍ରହ୍ମାମୁଖୁ ଶୁଣି || ୨୫୬
 ମନଆନନ୍ଦେ କୃତକୃତ୍ୟ | କହଇ ଦାସ ଜଗନ୍ନାଥ || ୨୫୭

ଇତି ଶ୍ରୀମଦ୍ଭାଗବତେ ମହାପୁରାଣେ ପାରମହଂସ୍ୟାଂ ସଂହିତାୟାଂ
 ଦ୍ୱିତୀୟସ୍କନ୍ଧେ ବ୍ରହ୍ମାନାରଦସମ୍ବାଦେ
 ସପ୍ତମୋଽଧ୍ୟାୟଃ ।

ଅଷ୍ଟମ ଅଧ୍ୟାୟ

ଶୁକଚରଣେ ଦେଇ ଚିତ୍ତ | ଆନନ୍ଦେ ବୋଲେ ପରୀକ୍ଷିତ || ୧

ପରୀକ୍ଷିତ ଉବାଚ

ନାରଦ ଆଗେ ବ୍ରହ୍ମା ଯେତେ | ବିଷ୍ଣୁମହିମା ଭାଗବତେ || ୨
 କହିଲେ ଜନ ଉପକାରେ | ଯେ କଥା ଶୁଣି ପ୍ରାଣୀ ତରେ || ୩
 ଯେ ସ୍ଥାନେ ଯାହାକୁ ଯେ ଭାବେ | ମୁନି କହିଲେ ହରିଭାବେ || ୪
 ତାହା ଶ୍ରବଣେ ଇଚ୍ଛା ମୋର | ତୁମ୍ଭେ ତତ୍ତ୍ୱଜ୍ଞ ମଧ୍ୟେ ବର || ୫
 ହରିମହିମା ଅଗୋଚର | ଶ୍ରବଣ-ମଙ୍ଗଳ-ଉଚ୍ଚାର || ୬
 ସେ କଥା କହ ମୁନି ମୋତେ | ସେ ହରିଚରଣେ ଯେମନ୍ତେ || ୭
 ନିଶ୍ଚଳେ ମନ କରି ସ୍ଥିର | ଯେମନ୍ତେ ଛାଡ଼ିବି ଶରୀର || ୮
 ଶ୍ରଦ୍ଧାରେ ନିତ୍ୟେ ଯେବା ଶୁଣେ | ଯେ ହରିକଥା ମନେ ଗୁଣେ || ୯
 ମଙ୍ଗଳ-ନାମ-ଉଚ୍ଚାରଣ | ତାର ହୃଦୟେ ତତକ୍ଷଣ || ୧୦
 ଶ୍ରବଣମାର୍ଗେ ହରି ପଶେ | ହୃଦୟପଦ୍ମେ ସ୍ଥିରେ ବସେ || ୧୧
 ସର୍ବ ଦୁରିତ ହେଲେ ନାଶେ | ଶରଦ ଯେହ୍ନେ ବୃଷ୍ଟିଶେଷେ || ୧୨
 ଜଳୁ ହରଇ ମଳରାଶି | ସେ ଯେହ୍ନେ ନିର୍ମଳ ପ୍ରକାଶି || ୧୩
 ନିର୍ମଳ ଆତ୍ମା ତାର ହୋଇ | ସେ କୃଷ୍ଣ-ପାଦମୂଳେ ଥାଇ || ୧୪
 କେବେହେଁ ନୁହଇ ବାହାର | ମାୟା-ଭ୍ରମଣ ହୋଏ ଦୂର || ୧୫
 ପଥକ ପଥଶ୍ରମ ପାଇ | ସେ ଯେହ୍ନେ ନିଜଗୃହେ ଯାଇ || ୧୬
 ଶ୍ରମ ପାଶୋରି ସୁଖେ ରହେ | ଗୃହସମ୍ପଦ-ଭୋଗେ ଦେହେ || ୧୭
 ଅଧାରୁମନ୍ତ-ଆତ୍ମା ହୋଏ | ଧାରୁଚରଣ ଦେହ ବହେ || ୧୮
 ଜାଣୁ ତୁ କହ ଏ କେମନ୍ତେ | କି ବା ଏ କାଳକ୍ରମ ମତେ || ୧୯
 ଯାର ଉଦରୁ ପଦ୍ମ ହୋଇ | ଲୋକ-ସଂସ୍ଥାନ ପ୍ରକାଶଇ || ୨୦
 ଯା ରୂପ ନ ଜାଣନ୍ତି କେହି | ପ୍ରକାଶେ ଅବୟବ-ଦେହୀ || ୨୧
 ସେ ଯେବେ ଅବୟବୀ ହୋଇ | ଜୀବ ଇଶ୍ୱର ଭେଦ କାହିଁ || ୨୨
 ସ୍ୱଭାବେ ତାର ଜନ୍ମ ନାହିଁ | ଆତ୍ମାରୁ ପ୍ରାଣୀଙ୍କି ସୃଜଇ || ୨୩
 ବ୍ରହ୍ମା ଯେ ଭୂତଆତ୍ମା ହୋଏ | ସେ ପୁଣି ଯାର ଅନୁଗ୍ରହେବ || ୨୪
 ନାଭିକମଳୁ ହୋଇ ଜାତ | ତାହାକୁ ଦେଖେ ରୂପବନ୍ତ || ୨୫
 କାଳର ବଳେ ସେ ପୁରୁଷ | କରଇ ସୃଷ୍ଟି-ସ୍ଥିତି-ନାଶ || ୨୬
 ସକଳଭୂତେ ଯାର ବାସ | ସେ ଯେଉଁ ରୂପେଣ ପ୍ରକାଶ || ୨୭

ଏ ଲୋକ ଲୋକପାଳ ସଙ୍ଗେ । ସର୍ବକଳ୍ପିତ ତାର ଅଙ୍ଗେ ॥ ୨୮
 ଏ ଯେତେ ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ ପୁର । କଳ୍ପନା କରି ଅଙ୍ଗ ତାର ॥ ୨୯
 ଏ ଭାବେ ଶୁଣିଲି ଯେ ମୁହିଁ । ଏବେ ତୁମ୍ଭକୁ ପଚାରଇ ॥ ୩୦
 କଳ୍ପ-ବିକଳ୍ପ ଯଥାକାଳେ । ସେ ବ୍ରହ୍ମ କରେ ଅବହେଳେ ॥ ୩୧
 ସୃଷ୍ଟି-ପାଳଣ-ସଂହାରଣ । ଭୂତ-ଭବିଷ୍ୟ-ବର୍ତ୍ତମାନ ॥ ୩୨
 କାଳର ଠାରୁ ଏ ଯେମନ୍ତେ । ଆୟୁ ପ୍ରମାଣ କାର କେତେ ॥ ୩୩
 କାଳର ଯେବା ଅନୁଗତି । ଅଳ୍ପ ବହୁତ ସଂଖ୍ୟା ସ୍ଥିତି ॥ ୩୪
 କର୍ମର ଗତି ଅବା ଯେତେ । ଯେ ହେତୁ ପ୍ରକାଶ ଯେମନ୍ତେ ॥ ୩୫
 ଗୁଣଙ୍କ ପରିଣାମେ କେବା । ଦେବାଦି-ରୂପ ଇଚ୍ଛେ ଯେବା ॥ ୩୬
 କି କର୍ମ କରି ଯହିଁ ତହିଁ । କି ଭାବେ ଜୀବ ତା ଭୁଞ୍ଜଇ ॥ ୩୭
 ଭୂମି ପାତାଳ ଦଶଦିଶ । ଯେ ରୂପେ ସମ୍ଭବେ ଆକାଶ ॥ ୩୮
 ଗ୍ରହ ନକ୍ଷତ୍ର ମହାଧର । ନଦୀ ସମୁଦ୍ର ଦ୍ଵୀପପାର ॥ ୩୯
 ଏଥୁ ଆଶ୍ରିତ ଜନ୍ମୁ ଯେତେ । ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ପ୍ରମାଣ ବା କେତେ ॥ ୪୦
 ବାହ୍ୟ ଅନ୍ତରେ ବସ୍ତୁ ଯେତେ । ସଂକ୍ଷେପି କହ ମୋ ଅଗ୍ରତେ ॥ ୪୧
 ମହାତ୍ଵଜନ-ଆଚରଣ । ଯେ ବର୍ଣ୍ଣବିଭାଗ ଆଶ୍ରମ ॥ ୪୨
 ଏ ଅଷ୍ଟକୋଷ ମଧ୍ୟଗତେ । ବିଷ୍ଣୁର ଅବତାର ଯେତେ ॥ ୪୩
 ଯୁଗାନ୍ତଯୁଗେ ଯୁଗମାନ । ଯେ ଯୁଗେ ଯେବା ଧର୍ମଜ୍ଞାନ ॥ ୪୪
 ମନୁଷ୍ୟ ସାଧାରଣଧର୍ମ । ଯେବା ବିଶେଷ ଯଥାକ୍ରମ ॥ ୪୫
 ବ୍ରହ୍ମରଷିଙ୍କ ଧର୍ମ ଆଦି । ଯା ରାଜରଷି ଏ ସମ୍ପାଦି ॥ ୪୬
 ଆପଦେ ଧର୍ମ ପ୍ରାଣୀଙ୍କର । ଏ ସର୍ବ କହ ମୁନିବର ॥ ୪୭
 ସଂଖ୍ୟା-ଲକ୍ଷଣ ତତ୍ତ୍ଵଙ୍କର । କି ରୂପେ ହେତୁ କେ କାହାର ॥ ୪୮
 ପୁରୁଷ-ଆରାଧନା-ବିଧି । ଅଷ୍ଟାଙ୍ଗଯୋଗ ଯେହ୍ନେ ସାଧୁ ॥ ୪୯
 ଯୋଗେଶ୍ଵରଙ୍କ ଗତି ଯେତେ । ଲିଙ୍ଗଭଗନ ମୋକ୍ଷପଥେ ॥ ୫୦
 ଯେ ଧର୍ମ ବେଦ-ଉପବେଦେ । ପୁରାଣ-ଇତିହାସବାଦେ ॥ ୫୧
 ସର୍ବଭୂତଙ୍କ ଯେ ସମ୍ଭବ । ବିକ୍ରମ ସଙ୍କ୍ରମ ପ୍ରସ୍ତାବ ॥ ୫୨
 ଯେ ଇଷ୍ଟ ବଳଦିକର୍ମ । ଯେ ଅବା ସ୍ଵାର୍ତ୍ତକର୍ମ-ଧର୍ମ ॥ ୫୩
 ଯେ ବିଧିଯଜ୍ଞ ଜଳଦାନେ । ଯେ କର୍ମ ତ୍ରିବର୍ଗସାଧନେ ॥ ୫୪

ଯେ ରୂପେ ଜୀବ ସମ୍ଭବନ୍ତି । ଯେ ରୂପେ ପାଷାଣ୍ଡ ହୁଅନ୍ତି ॥ ୫୫
 ଆତ୍ମାର ବନ୍ଧ-ମୋକ୍ଷ ଦୁଇ । ଯେବା ସ୍ଵରୂପେ ଯେହ୍ନେ ହୋଇ ॥ ୫୬
 ସେ ଆତ୍ମତନ୍ତ୍ର ଭାବଗ୍ରାହୀ । ଆତ୍ମମାୟାରେ ସେ କ୍ରୀଡ଼ଇ ॥ ୫୭
 ସେ ମାୟା ବିସର୍ଜି ଯେମନ୍ତେ । ପ୍ରଳୟେ ରହେ ସାକ୍ଷୀମତେ ॥ ୫୮
 ଭୋ ମୁନି ପଚାରିଲି ଯେତେ । ସଂକ୍ଷେପି କହିବାକ ମୋତେ ॥ ୫୯
 ତୁ ଯେ ବ୍ରହ୍ମର ସମ ମୁନି । ଏ ବିଶ୍ଵସଂସାର ପ୍ରମାଣୀ ॥ ୬୦
 ପୁଣ୍ୟପୁରୁଷେ ଯାହା ଚିନ୍ତି । ଅପରେ ଯାହା ଆଚରନ୍ତି ॥ ୬୧
 ଆହାରହୀନେ ମୋର ପ୍ରାଣ । କେବେହେଁ ନୋହିବ ମଳିନ ॥ ୬୨
 ତୁମ୍ଭ ବଚନୁ ହରିରସ । ପିବନ୍ତେ ମନ ହେବ ତୋଷ ॥ ୬୩
 ସ୍ଵତ କହନ୍ତି ଅନୁରାଗେ । ଶୌନକଆଦି ମୁନି ଆଗେ ॥ ୬୪

ସ୍ଵତ ଭବାତ

ଏମନ୍ତେ ପରାକ୍ଷିତବାଣୀ । ହରଷେ ଶୁକମୁନି ଶୁଣି ॥ ୬୫
 ମୁନିଜନଙ୍କ ସମାମଧେ । ଯେ ଅବା କହିଲେ ଆନନ୍ଦେ ॥ ୬୬
 ସେ ଭାଗବତ ହରିଗୁଣ । ବ୍ରହ୍ମସମ୍ପତ ଯେ ପୁରାଣ ॥ ୬୭
 ଯେ କଥା ବ୍ରହ୍ମର ଅଗ୍ରତେ । ସେ ବ୍ରହ୍ମକଳ୍ପ-ଉପଗତେ ॥ ୬୮
 ଏକାନ୍ତେ କହିଲେ ମୁରାରି । ବିଶ୍ଵସଂସାରେ ଦୟାକରି ॥ ୬୯
 ପାଣ୍ଡବଶ୍ରେଷ୍ଠ ପରାକ୍ଷିତ । ଯେ ପ୍ରଶ୍ନ କଲେକ ଭକତ ॥ ୭୦
 ସେ କଥା ଆଦି ମଧ୍ୟ ଅନ୍ତେ । କହିବି ତୁମ୍ଭର ଅଗ୍ରତେ ॥ ୭୧
 ବୋଲଇ ଦାସ ଜଗନ୍ନାଥ । ଦ୍ଵିତୀୟସ୍କନ୍ଧେ ଭାଗବତ ॥ ୭୨
 ଅମୃତ-ରସମୟ-ଗୀତେ । ସୁଜନଜନଙ୍କର ହିତେ ॥ ୭୩
 ପ୍ରାକୃତବନ୍ଧେ ଗୀତବାଣୀ । ଶୁଣି ସଂସାରୁ ତର ପ୍ରାଣୀ ॥ ୭୪

ଇତି ଶ୍ରୀମଦ୍ଭାଗବତେ ମହାପୁରାଣେ ପାରମହଂସ୍ୟାଂ ସଂହିତାୟାଂ
 ଦ୍ଵିତୀୟସ୍କନ୍ଧେ ପ୍ରଶ୍ନବିଧିନାମାଷ୍ଟମୋଽଧ୍ୟାୟଃ ।

ନବମ ଅଧ୍ୟାୟ

ଶୁକ କହନ୍ତି ରାଜା ଆଗେ	ତାର ପ୍ରଶନେ ଅନୁରାଗେ	୧
ଶୁକ ଉବାଚ		
ଶୁଣ ନୃପତି ପୁଣ୍ୟଦେହା	ତୁ ମୋତେ ପଚାରିଲୁ ଯାହା	୨
ବିଷ୍ଣୁର କ୍ରୀଡ଼ା ମାୟାଗୁଣ	ସୃଷ୍ଟି-ପାଳନ-ସଂହାରଣ	୩
ଆତ୍ମମାୟାରେ ସୃଷ୍ଟିକରେ	ସେ ମାୟା କେବା କଳିପାରେ	୪
କରଇ ସକଳ ସମ୍ଭବ	ସ୍ୱପ୍ନେ ଯେସନେ ଅନୁଭବ	୫
ଏହା ଈଶ୍ୱର-ମାୟା ବିନେ	ନ ଘଟେ ତତ୍ତ୍ୱ ଅନୁମାନେ	୬
ଯେବେ ସେ ମାୟାରେ ମିଶଇ	ଏକୁ ଅନେକ ପ୍ରକାଶଇ	୭
ସ୍ୱଭାବେ ମାୟା ବହୁରୂପୀ	ରୂପ ପ୍ରକାଶେ ସର୍ବବ୍ୟାପୀ	୮
ସେ ରୂପେ ଥାଇ ସର୍ବଗୁଣେ	ମୁହିଁ ମୋହର ପ୍ରାୟେ ମଣେ	୯
ଯେବେ ସେ ଭକ୍ତିଯୋଗ କରେ	ତେବେ ମମତା ପରିହରେ	୧୦
ସତ୍ୟ ପ୍ରକାଶେ ଯେବେ ଦେହେ	ନିଶ୍ଚିନ୍ତେ ଆତ୍ମାରୂପେ ରହେ	୧୧
କାଳ ମାୟାର ପରେ ରହି	ପର ଆପଣା ଭେଦ କାହିଁ	୧୨
ମାୟାକୁ ରମେ ସତ୍ୟ ପ୍ରାୟେ	ସତ୍ୟ ଅସତ୍ୟେ ଭେଦ ନୋହେ	୧୩
ଆତ୍ମାର ତତ୍ତ୍ୱଶୁଦ୍ଧି ଅର୍ଥେ	କହିଲେ ବ୍ରହ୍ମାର ଅଗ୍ରତେ	୧୪
ଯେଣୁ ସେ ଘୋରତପ କରି	ଅନେକ କଷ୍ଟେ ପ୍ରାଣ ଧରି	୧୫
ତପେ ତୋଷିଲା ଭଗବାନ	ତେଣୁ ପାଇଲା ଦରଶନ	୧୬
ନିର୍ମଳ ନିଷ୍ପପତ୍ତ ଚିତ୍ତେ	ଯେଣୁ ଚିତ୍ତିଲା ହୃଦଗତେ	୧୭
ଶୁଣ କହିବା ତୋ ଅଗ୍ରତେ	ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କୁ ଦିଶିଲା ଯେମନ୍ତେ	୧୮
ସେ ଆଦି-ଦେବଗଣ-ଗୁରୁ	ଭକତ-ବାଞ୍ଛା-କଳ୍ପତରୁ	୧୯
ନିଜ ଭୁବନେ ସୁଖେ ଥିଲା	ଖେଳିବା ଅର୍ଥେ ବିଚାରିଲା	୨୦
ଆତ୍ମାରେ ଆତ୍ମା ମାୟାଗ୍ରସ୍ତ	ପ୍ରପଞ୍ଚ ନିର୍ମାଣ ଯେମନ୍ତ	୨୧

ନାଭିରୁ ପଦ୍ମ କଳା ଜାତ	ତହିଁ ଜନ୍ମିଲା ଚତୁର୍ମୁଖ	୨୨
ସେ ପୁଣି ଚିନ୍ତାଭରେ ରହି	ପର ଅପର ନ ଜାଣଇ	୨୩
ସୃଷ୍ଟି ବିଷୟ କି ପ୍ରକାର	ମନେ ଚିନ୍ତଇ ବେଦବର	୨୪
ଚିନ୍ତା ବିକଳେ ଭାବେ ମନେ	ଶବଦ ଶୁଭିଲା ଗଗନେ	୨୫
ଜଳେ କମଳମଧ୍ୟେ ଥିଲା	ବେନି ଅକ୍ଷର ସେ ଶୁଣିଲା	୨୬
କ କାର ଆଦି ଯେ ଷୋଡ଼ଶେ	ପଞ୍ଚ ମିଶ୍ରିତ ଏକବିଂଶେ	୨୭
ଶବଦେ 'ତପ' ଉଚ୍ଚାରଣ	ନିଶ୍ଚିନ୍ତନଙ୍କ ନିଜଧନ	୨୮
ସେ ବାଣୀ ଶୁଣି ବ୍ରହ୍ମା କର୍ଣ୍ଣେ	ନିରୋପି ଚାହିଁଲା ଗଗନେ	୨୯
ଶୂନ୍ୟେ କି ସୁଧା ଉଚ୍ଛୁଳିଲା	କିବା ଅମୃତ ବରଷିଲା	୩୦
ଦିଗ ସହିତେ ଅନାଇଲା	କାହିଁ ସେ କିଛି ନ ଦେଖିଲା	୩୧
ସେ ପୁଣି ରହି ନିଜସ୍ଥାନେ	ଆତ୍ମାର ହିତ ଚିନ୍ତି ମନେ	୩୨
ଜାଣିଲା ଏ ପରମତତ୍ତ୍ୱ	ତପ ସାଧନେ ଦେଲା ଚିତ୍ତ	୩୩
ଏ ମୋର ହିତ ବୋଲି ଜାଣି	ନିଷ୍ଠଳ ମନେ କୁଣ୍ଡପାଣି	୩୪
ଅମୋଘ-ଦୃଷ୍ଟି ସେ ବିଧାତା	ତପେ ବଢ଼ିଲା ତାର ଚିନ୍ତା	୩୫
ଦେବବରଷେ ଦଶଶତ	ତପେ ବସିଲା ଦୃଢ଼ ଚିତ୍ତ	୩୬
ମନ ପବନ କଲା ବନ୍ଦି	ଦଶଇନ୍ଦ୍ରିୟଗଣ ରୁଦ୍ଧି	୩୭
ତପସ୍ୟା କଲା ଅତିରେକ	ଯହିଁ ପ୍ରକାଶ ସର୍ବଲୋକ	୩୮
ତପ ପ୍ରସାଦେ ନରହରି	ମିଳିଲେ ନିଜରୂପ ଧରି	୩୯
ସ୍ୱଲୋକ ସ୍ୱଗଣ ସହିତେ	ଦିଶିଲେ ବ୍ରହ୍ମାର ଅଗ୍ରତେ	୪୦
ସେ ରୂପ ନ ଜାଣନ୍ତି କେହି	ମାୟା-ସଂସାରେ ଦେହ ବହି	୪୧
ବିଷ୍ଣୁ ପ୍ରସନ୍ନେ ପ୍ରଜାପତି	ଛାଡ଼ିଲା ମନୁ ଦୁଃଖ ଭ୍ରାନ୍ତି	୪୨
ଶୂନ୍ୟେ ବିଜୟେ ଶଙ୍ଖଧାରୀ	ଅଶେଷ ଦେବେ ସ୍ତୁତି କରି	୪୩
ଯାର ଶରୀରେ ରଜ-ତମେ	ପଶି ନ ପାରନ୍ତି ସଂଭ୍ରମେ	୪୪
ଯେ ଅବା କାଳର ବିକ୍ରମ	ସେ ବା ହୋଇବ କାହିଁ କ୍ଷମ	୪୫
ମାୟା ନ ପାରେ ପଶି ଯହିଁ	ରାଗ-ଲୋଭାଦି ଭେଦ କାହିଁ	୪୬
ବିମାନ ମଧ୍ୟେ ନାରାୟଣ	ବେଷ୍ଟିତ ପାରିଷଦଗଣ	୪୭
ସର୍ବେ ଦିଶନ୍ତି ବିଷ୍ଣୁତେଜ	ସ୍ୱଭାବେ ଚାରି ଚାରି ଭୁଜ	୪୮

ଶ୍ୟାମସୁନ୍ଦର ତନୁ ବର୍ଣ୍ଣ | ଅରୁଣ-ପଙ୍କଜ-ଲୋଚନ || ୪୯
 ପାତବସନ ପରିଧାନ | ସୁରୁଚି ସୁନ୍ଦର ବଦନ || ୫୦
 ମଣି ପଦକ କଣ୍ଠ ଦେଶେ | କାମ-ଗଞ୍ଜନ ନିଜ ବେଶେ || ୫୧
 ପ୍ରବାଳ ବଜ୍ରଭୂୟା କାନ୍ତି | ମୃଣାଳ ପ୍ରାୟ ଝଟକନ୍ତି || ୫୨
 କିରୀଟ ଖଞ୍ଜିତ କପୋଳ | ଶ୍ରବଣେ ମକର-କୁଣ୍ଡଳ || ୫୩
 ତେଜେ ବିରାଜେ ନଭସ୍ଥଳୀ | ବିମାନ ପରେ ସର୍ବେ ମିଳି || ୫୪
 ଦିବ୍ୟ କାମିନୀଗଣ ସଙ୍ଗେ | ବିଜୁଳି ଯେହ୍ନେ କଳାମେଘେ || ୫୫
 ଅଷ୍ଟବିଭୂତି ସଙ୍ଗେ ମେଳେ | କମଳା ସେବେ ପାଦ ତଳେ || ୫୬
 ଦିବ୍ୟ ଦୋଳିକା ମଧ୍ୟେ ନାରୀ | ପୁଷ୍ପ ବରଷି ସୁତି କରି || ୫୭
 ହରିର ପ୍ରିୟ କର୍ମମାନ | ଭ୍ରମରେ କରନ୍ତି ଗାୟନ || ୫୮
 ଏମନ୍ତେ ବିଷ୍ଣୁ ନଭସ୍ଥଳେ | ବ୍ରହ୍ମା ଦେଖିଲେ ନିଜ ଡୋଳେ || ୫୯
 ଯାହାର ନାମ ଶିରୀପତି | ଭକତଜନଙ୍କର ପତି || ୬୦
 କମଳାପତି ଯଜ୍ଞପତି | ଜଗତପତି ସର୍ବଗତି || ୬୧
 ସୁନନ୍ଦ-ନନ୍ଦ ଆଦି ଯେତେ | ପୂଜା ଉଚିତ ବଳି ହସ୍ତେ || ୬୨
 ପୂଜନ୍ତି କିଙ୍କର ସ୍ଵଭାବେ | ମିଳି ସଂଭ୍ରମେ ସର୍ବଦେବେ || ୬୩
 ଭୃତ୍ୟଙ୍କୁ ପ୍ରସନ୍ନ-ବଦନ | ଅରୁଣ-ପଙ୍କଜ-ଲୋଚନ || ୬୪
 କିରୀଟ କୁଣ୍ଡଳ ବିରାଜେ | ପାତବସନ କଟିମାଝେ || ୬୫
 ଶ୍ରୀବତ୍ସ ଚିହ୍ନ ହୃଦେ ଶୋହେ | ରୂପେ ଅଶେଷଜନ ମୋହେ || ୬୬
 ଅମୂଲ୍ୟ-ସିଂହାସନେ ସ୍ଥିତି | ବେଷିତ ପଞ୍ଚବିଂଶ-ଶକ୍ତି || ୬୭
 ସ୍ଵଭାବେ ଅଇଶ୍ଵର୍ଯ୍ୟମୟ | ଇତରଜନେ ଅନିଶ୍ଚୟ || ୬୮
 ସ୍ଵଧାମେ ସ୍ଵରୂପେ ରମନ୍ତି | ଏଣୁ ସେ ଇଶ୍ଵର ବୋଲାନ୍ତି || ୬୯
 ଏମନ୍ତ ରୂପ ବ୍ରହ୍ମା ଦେଖି | ଉଠିଲେ ଆସନ ଉପେଷି || ୭୦
 କୃଷ୍ଣ-ଦର୍ଶନ ଆହାଲାଦ | ଅନ୍ତରେ ହୋଇ ଗଦଗଦ || ୭୧
 ଲୋମ ହରଷେ ତନୁ ପୁର୍ଣ୍ଣ | ପ୍ରେମାଶୁ ଗଳଇ ଲୋଚନ || ୭୨
 ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ-ପାଦପଦ୍ମ ଚାହିଁ | ନମିଲା ଶିରେ କର ଦେଇ || ୭୩
 ଆନନ୍ଦସାଗରେ ବୁଡ଼ିଲା | ଅଧିକେ ଆତ୍ମା ପାଶୋରିଲା || ୭୪
 ଅତି ଆନନ୍ଦେ ପ୍ରେମ ସୁଖେ | ସେ ବ୍ରହ୍ମା ବିଷ୍ଣୁର ସମ୍ଭୁଖେ || ୭୫

ପ୍ରଜା-ସର୍ଜନେ ତାର ମନ | ଜାଣିଲେ ପ୍ରଭୁ ଭଗବାନ || ୭୬
 ବ୍ରହ୍ମା-ବଦନ ହରି ଚାହିଁ | ଈଷିତ-ହାସ୍ୟେ ବାକ୍ୟ କହି || ୭୭
 ଆତ୍ମାର ପ୍ରିୟ ପ୍ରାୟ କରି | ବ୍ରହ୍ମାର କର କରେ ଧରି || ୭୮

ଭଗବାନ ଉବାଚ

ହେ ବେଦଗର୍ଭ ସୃଷ୍ଟିଅର୍ଥେ | ତୁମ୍ଭେ ଯେ ତୋଷ କଲ ମୋତେ || ୭୯
 ଅତି ଦୁସ୍ତର ଘୋରତପେ | ତେଣୁ ମୁଁ ତୋହର ସମୀପେ || ୮୦
 ସ୍ଵଭାବେ ଯୋଗୀଙ୍କୁ ଦୁର୍ଲଭ | ତୋତେ ମୁଁ ହୋଇଲି ସୁଲଭ || ୮୧
 ସର୍ବମଙ୍ଗଳ ହେଉ ତୋର | ଦୃଢ଼ଚିତ୍ତରେ ମାଗ ବର || ୮୨
 ମୋହର ଦରଶନ ଯେବେ | ପ୍ରାଣୀ ଲଭଇ ପୁଣ୍ୟଭାବେ || ୮୩
 ତାହାର ଶ୍ରେୟ ପରିଶ୍ରମ | ଅନ୍ତରେ ହୋଏ ଆତ୍ମାରାମ || ୮୪
 ଗଗନେ ଶୁଣି ମୋ ବଚନ | ତୁ ଯେ ତପରେ କଲୁ ମନ || ୮୫
 କର୍ମ ବିଭ୍ରମ ଦେଖି ତୋତେ | ମୁଁ ଯେ ଭାକିଲି ଶୂନ୍ୟପଥେ || ୮୬
 ବୋଇଲି ଦୃଢ଼େ ତପ କର | ମୁଁ ତୋତେ ହୋଇବି ଗୋଚର || ୮୭
 ମୋର ହୃଦୟ ତପ ଜାଣି | ତପ ମୋ ଆତ୍ମାଟି ପ୍ରମାଣ || ୮୮
 ତପେ ମୁଁ ସୃଷ୍ଟି କଲି ହେଲେ | ଅନ୍ତେ ସଂହରେ ତପବଳେ || ୮୯
 ତପର ବଳେ ଏ ଜଗତ | ମୁହିଁ ପାଳଇ ଅବିରତ || ୯୦
 ଏମନ୍ତେ ବିଷ୍ଣୁ ମୁଖୁ ଶୁଣି | ବିଧାତା କହେ ସୁତିବାଣୀ || ୯୧

ବ୍ରହ୍ମା ଉବାଚ

ହେ ନାରାୟଣ ଭୃତେଶ୍ଵର | ପ୍ରାଣୀ ହୃଦୟେ ତୁମ୍ଭ ଘର || ୯୨
 ହୃଦୟପଦ୍ମ ମଧ୍ୟେ ଆଉ | ପ୍ରାଣୀଙ୍କି ଉପଦେଶ ଦେଉ || ୯୩
 ଏଣୁ ମୋହର ମନ ଜାଣି | ଯେ ଜ୍ଞାନ ଦେଲ ଚକ୍ରପାଣି || ୯୪
 ଅନାଥନାଥ ତୋ ମହିମା | କେ ଜାଣିପାରେ ଗୁଣସୀମା || ୯୫
 ମୁଁ ତୋର ଚରଣେ କିଙ୍କର | ଏମନ୍ତ ଆଜ୍ଞା ମୋତେ କର || ୯୬
 ରୂପ ଅରୂପ ତୋର ଯେତେ | ଏ ସୃଷ୍ଟି କରୁ ତୁ ଯେମନ୍ତେ || ୯୭
 ଯେ ମାୟାଯୋଗେ ସୃଷ୍ଟି କରୁ | ନାନାପ୍ରକାରେ ଶକ୍ତି ଧରୁ || ୯୮

ଏ ସୃଷ୍ଟି-ସ୍ଥିତି-ସଂହାରଣ । ଯେମନ୍ତେ ହେଉ ତୁ କାରଣ ॥ ୯୯
 ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର-ସୂତ୍ର ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱନାଭି । କ୍ରୀଡ଼ଇ ଯେହ୍ନେ ମନେ ଭାବି ॥ ୧୦୦
 ତେମନ୍ତ ବୁଦ୍ଧି ଦିଅ ମୋତେ । ଏ ସୃଷ୍ଟି କରଇ ଯେମନ୍ତେ ॥ ୧୦୧
 ସୃଷ୍ଟି-ସଂକଳ୍ପେ ମୋର ଇଚ୍ଛା । ତୁ ନାଥ କହ ସୃଷ୍ଟି-ଦାକ୍ଷୀ ॥ ୧୦୨
 ତୁମ୍ଭର ଶିକ୍ଷା ଘେନି ଚିତ୍ତେ । ସୃଷ୍ଟି କରିବି ଅବିରତେ ॥ ୧୦୩
 ସୃଷ୍ଟି କରଣେ ଭଗବାନ । କେବେହେଁ ନାହିଁ ମୋର ଜ୍ଞାନ ॥ ୧୦୪
 ତୋ ଅନୁଗ୍ରହ ଯେବେ ମୋତେ । ତୁ ନାଥ ବସ ମୋର ଚିତ୍ତେ ॥ ୧୦୫
 ହେ ହରି ସଖାପ୍ରାୟ କରି । ତୁ ଯେ ମୋହର କର ଧରି ॥ ୧୦୬
 ସେ ଅହଂକାର ମୋର ମନେ । ନୋହିବ ହେବ ତୋ ଅର୍ଚ୍ଚନେ ॥ ୧୦୭
 ଯାବତ ପ୍ରଜାସର୍ଗେ ଜନ । କରିବି ଉତ୍ତମ ମଧ୍ୟମ ॥ ୧୦୮
 ମୁଁ ଅଜ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ମୋ ଭାବ । ଏମନ୍ତ ନୋହିବ ମୋ ଗର୍ବ ॥ ୧୦୯
 ଏମନ୍ତ ବ୍ରହ୍ମାର ବଚନ । ଶୁଣି କହନ୍ତି ଭଗବାନ ॥ ୧୧୦

ଭଗବାନ ଉବାଚ

ଶୁଣ ବିଧାତା ମୋ ବଚନ । ଯେଣେ ଇତିବୁ ସୃଷ୍ଟି-ଜ୍ଞାନ ॥ ୧୧୧
 ଯେ ଭକ୍ତିଯୋଗ ମୋ ସମ୍ମତ । ଅଟଇ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଗୁପ୍ତତ ॥ ୧୧୨
 ସୃଷ୍ଟି ସର୍ଜନା ଅଙ୍ଗ ଯେତେ । ହରଷେ କହୁଁ ତୋ ଅଗ୍ରତେ ॥ ୧୧୩
 ଯେମନ୍ତ ସ୍ୱରୂପ ମୋ ହୋଇ । ସ୍ୱଭାବେ ରୂପଗୁଣ ଯେହି ॥ ୧୧୪
 ଯେ କର୍ମମାନ ମୁହିଁ ବହେ । ସେ ତତ୍ତ୍ୱବିଜ୍ଞାନ ତୋ ଦେହେ ॥ ୧୧୫
 ପ୍ରସରୁ ମୋର ଅନୁଗ୍ରହେ । ଜଗତ ଯେହ୍ନେ ମୋର ଦେହେ ॥ ୧୧୬
 ସୃଷ୍ଟିର ଅଗ୍ରେ ମୁହିଁ ଏକ । ମୋ ତହୁଁ ପ୍ରସରେ ଅନେକ ॥ ୧୧୭
 ସତ ଅସତ ପର ମୁହିଁ । ଯେ ଅବଶେଷ ଶେଷ ରହି ॥ ୧୧୮
 ଏଣୁ ଏ ଆଦି ମଧ୍ୟ ଅନ୍ତେ । ମୋ ତହୁଁ ଅନ୍ୟ କେ ଜଗତେ ॥ ୧୧୯
 ଅର୍ଥକୁ ଛାଡ଼ି ଯାର ବଶେ । ପ୍ରତୀତ ହୁଅଇ ଆଭାସେ ॥ ୧୨୦
 ମାୟା ପ୍ରକାଶେ ସେ ପ୍ରମାଣେ । ଗଗନେ ଯେହ୍ନେ ଜ୍ୟୋତିର୍ଗଣେ ॥ ୧୨୧
 ଯେମନ୍ତେ ସ୍ଥୁଳ ସୂକ୍ଷ୍ମ ଭୂତେ । ପ୍ରବେଶ ପଞ୍ଚ-ମହାଭୂତେ ॥ ୧୨୨
 ଛାଡ଼ି ପଶନ୍ତି ପୁଣ ପୁଣ । ମୁଁ ମାୟା ଶରୀରେ ତେସନ ॥ ୧୨୩

ଆତ୍ମା ସର୍ବଦା ସର୍ବଠାବେ । ଅନୁକ୍ଷ-ବ୍ୟତିରେକ ଭାବେ ॥ ୧୨୪
 ଏହା ଜାଣନ୍ତି ତତ୍ତ୍ୱଜ୍ଞାନୀ । ମାୟାସଂସାରେ ଅନୁମାନି ॥ ୧୨୫
 ତୋର ପ୍ରସାଦେ ପ୍ରଜାପତି । କହିଲି ସୃଷ୍ଟି ଯଥାଗତି ॥ ୧୨୬
 ଯେଝା ବିଚାର ଅନୁମାନେ । ଯେ ସର୍ବକାଳ ବିଦ୍ୟମାନେ ॥ ୧୨୭
 ଏ ମୋର ତତ୍ତ୍ୱଜ୍ଞାନ ବଳେ । ଧର ତୁ ସମାଧି ନିଶ୍ଚଳେ ॥ ୧୨୮
 କହ ବିକଳେ ତୋର ଚିତ୍ତ । କେବେହେଁ ନୋହୁ ବିମୋହିତ ॥ ୧୨୯

ଶୁକ ଉବାଚ

ଏ ରୂପେ ପ୍ରଭୁ ଭାବଗ୍ରାହୀ । ବ୍ରହ୍ମାକୁ ସୃଷ୍ଟିତତ୍ତ୍ୱ କହି ॥ ୧୩୦
 ତକ୍ଷଣେ ବ୍ରହ୍ମାର ଅଗ୍ରତେ । ଗୋବିନ୍ଦ ଗଲେ ଶୂନ୍ୟପଥେ ॥ ୧୩୧
 କୃଷ୍ଣ ନ ଦେଖୁ ପ୍ରଜାପତି । ଅନେକମତେ କଲା ସ୍ତୁତି ॥ ୧୩୨
 କରଅଞ୍ଜଳି ଶିରେ ଦେଇ । ଅନେକଭାବେ ଭାବ ବହି ॥ ୧୩୩
 ବିଶ୍ୱ ସର୍ଜିଲା ବିଷ୍ଣୁ ତେଜେ । ପୂର୍ବର ପ୍ରାୟ ନାନା ବୀର୍ଯ୍ୟେ ॥ ୧୩୪
 ସେ ପ୍ରଜାପତି ଧର୍ମପତି । ଯମ ନିୟମେ ଦେଲା ମତି ॥ ୧୩୫
 ପ୍ରଜା କଲ୍ୟାଣ ଚିନ୍ତାକରି । ଆତ୍ମାର ହିତ ମନେ ଧରି ॥ ୧୩୬
 ବ୍ରହ୍ମାର ସମାଧି ନିଶ୍ଚଳ । ଦେଖୁ ନାରଦ ମୁନିବର ॥ ୧୩୭
 ପୁତ୍ରଙ୍କ ମଧ୍ୟେ ପ୍ରିୟତମ । ବିନୟେ ସେବାରେ ସେ ପୁଣ ॥ ୧୩୮
 ବ୍ରହ୍ମାର ମନ ତୋଷ କଲେ । ବିଷ୍ଣୁର ମାୟା ଜାଣିବାରେ ॥ ୧୩୯
 ପିତାର ମନ ତୋଷ ଜାଣି । ବିନୟଭାବେ ମୁନିମଣି ॥ ୧୪୦
 ପୁଚ୍ଛିଲେ ପିତାର ଅଗ୍ରତେ । ତୁ ଯାହା ପଚାରିଲୁ ମୋତେ ॥ ୧୪୧
 ନାରଦ ବାକ୍ୟେ ବେଦବର । ହରି-ମହିମା ଅଗୋଚର ॥ ୧୪୨
 ଯେତେ କହିଲେ ସୃଷ୍ଟି ଅର୍ଥେ । ମାୟାର ମହିମା ଯେମନ୍ତେ ॥ ୧୪୩
 ଜାଣିବା ଅର୍ଥେ ମହାମୁନି । କହି ବିଧାତା ହେଲେ ତୁନି ॥ ୧୪୪
 ବ୍ରହ୍ମା-ନାରଦ ପ୍ରଶ୍ନ ଯେତେ । କହିଲି ତୋହର ଅଗ୍ରତେ ॥ ୧୪୫
 ରାଜନ ସାବଧାନେ ଶୁଣ । ଏ ଭାଗବତର ପ୍ରମାଣ ॥ ୧୪୬
 ଦଶଲକ୍ଷଣେ ଏହା ଜାଣି । ଯେବା କହିଲେ ପରିମାଣି ॥ ୧୪୭
 ଏ କଥା ସରସ୍ୱତୀତଟେ । ନାରଦ ବ୍ୟାସଙ୍କ ନିକଟେ ॥ ୧୪୮

ଏବେ ମୁଁ ତୋହର ଅଗ୍ରତେ | କହିଲି ପଚାରିଲୁ ଯେତେ || ୧୪୯
 ଏମନ୍ତେ ପରାକ୍ଷିତ ମେଲେ | ଶୁକ କହିଲେ ଗଙ୍ଗାକୁଳେ || ୧୫୦
 ଦଶଲକ୍ଷଣେ ଭାଗବତ | କହଇ ଦାସ ଜଗନ୍ନାଥ || ୧୫୧

ଇତି ଶ୍ରୀମଦ୍ଭାଗବତେ ମହାପୁରାଣେ ପାରମହଂସ୍ୟାଂ ସଂହିତାୟାଂ
 ଦ୍ଵିତୀୟସ୍କନ୍ଧେ ନବମୋଽଧ୍ୟାୟଃ ।

ଦଶମ ଅଧ୍ୟାୟ

ଶୁକ ଉବାଚ

ମୁନି କହନ୍ତି ରାୟେ ଶୁଣ | ଏ ଭାଗବତର ଲକ୍ଷଣ || ୧
 ଦଶପ୍ରକାରେ ଭାବ ଚିତ୍ତି | ପୁରାଣ-ପୁରୁଷେ ବୋଲାନ୍ତି || ୨
 ତାହା କହିବା ଏକେ ଏକେ | ପ୍ରସ୍ତାବେ ତୋହର ସମ୍ବୁଖେ || ୩
 ସର୍ଗ ବିସର୍ଗ ଯେବା ସ୍ଥାନ | ପୋଷଣ ଉଚି ପରିମାଣ || ୪
 ଯେ ମନୁନ୍ତର ଈଶକଥା | ନିରୋଧ ମୁକ୍ତିର ବ୍ୟବସ୍ଥା || ୫
 ଆଶ୍ରୟ ମିଶି ଦଶଗୁଣ | ଏ ଭାଗବତର ଲକ୍ଷଣ || ୬
 ଦଶ ବିଶୁଦ୍ଧ ଅର୍ଥେ ରହେ | ନବ ଲକ୍ଷଣ ଯେବା ହୋଏ || ୭
 ବେଦ ବିଚାରି ମହାଜନେ | ତତ୍ତ୍ଵ କହନ୍ତି ଅନୁମାନେ || ୮
 ଦଶଲକ୍ଷ୍ମିୟ ପଞ୍ଚମାତ୍ର | ମହତ ତୁଲେ ପଞ୍ଚଭୂତ || ୯
 ତାହାଙ୍କ ଜନ୍ମ ସର୍ଗ କହି | ବିସର୍ଗ ଶୁଣ ଚିତ୍ତ ଦେଇ || ୧୦
 ବିରାଟ-ପୁରୁଷର ଦେହେ | ବ୍ରହ୍ମା ସର୍ଜନା ଯେତେ ହୋଏ || ୧୧
 ପୌରୁଷ ଚରାଚର ଯେତେ | ବିସର୍ଗ ବୋଲନ୍ତିଟି ଏତେ || ୧୨
 ବିଷ୍ଣୁ ବିଜୟ ସ୍ଥିତି ନାମ | ଭକ୍ତାନୁଗ୍ରହ ଯେ ପୋଷଣ || ୧୩

ମନୁନ୍ତର ଯେ ମନୁ ଧର୍ମ | କର୍ମବାସନା ଉଚି ନାମ || ୧୪
 ବିଷ୍ଣୁ ଅବତାର ଚରିତ | ତାର ଭକ୍ତଙ୍କ ଯେ ଭକତ || ୧୫
 କୃଷ୍ଣର କଥା ଅନୁବାଦେ | ଉତ୍ତମ ପୁରୁଷଙ୍କ ମଧ୍ୟେ || ୧୬
 ଈଶାନୁକଥା ଏହା କହି | ଅପରେ ଶୁଣ ମନ ଦେଇ || ୧୭
 ସଂହରି ଆତ୍ମାର ଶକତି | ଜଳେ ଶୟନ ଯୋଗପତି || ୧୮
 ନିରୋଧ ବୋଲି ତାର ନାମ | ନିଜ ସ୍ଵଭାବେ ପୂର୍ଣ୍ଣକାମ || ୧୯
 ମୁକ୍ତି ସ୍ଵରୂପେ ବ୍ୟବସ୍ଥିତି | ଯହିଁ ନ ଘଟେ ପୁନର୍ଗତି || ୨୦
 ଆଭାସ ନିରୋଧ ଏ ଦୁଇ | ଯା ଠାରୁ ପ୍ରକାଶ ହୁଅଇ || ୨୧
 ଆଶ୍ରୟ ନାମ ସେ ବୋଲାଇ | ପରମ ବ୍ରହ୍ମ ଯାକୁ କହି || ୨୨
 ସେ ପରମାତ୍ମା ନରହରି | ଅଂଶେ ଅଶେଷଘଟେ ପୁରି || ୨୩
 ତାର ସକାଶୁ ଜୀବ ଏକ | ତେଣୁ ବୋଲାଇ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ || ୨୪
 ସେ ଅଧିଦେବତା ବୋଲାଇ | ଅଧିଭୂତଙ୍କ ଆତ୍ମା ସେହି || ୨୫
 ଯେ ବେନି ବିଚ୍ଛେଦ କରଇ | ତାହାକୁ ଅଧିଭୂତ କହି || ୨୬
 ଅଭାବେ ଏକ ଏକତର | ଯଦି ନ ଲକ୍ଷେ ପରସ୍ପର || ୨୭
 ତେବେ ଏ ନୁହଁଇ ସଂସାର | ଯେମନ୍ତେ ତନ୍ମୁ ଦିନକର || ୨୮
 ତୃତୀୟେ ସାକ୍ଷାରୂପ ହୋଇ | ଯେ ଦେଖେ ପରଆତ୍ମା ସେହି || ୨୯
 ଅନ୍ୟ ଆଶ୍ରୟ ସେ ହୁଅଇ | ତାର ଆଶ୍ରୟ ଅଟେ ସେହି || ୩୦
 ସର୍ବଆଶ୍ରୟ ତାର ନାମ | ପରମ ପୁରୁଷ ଉତ୍ତମ || ୩୧
 ସେ ଯେଉଁ କାଳେ ଅଣ୍ଡଭେଦି | ବାହାର ହେଲା ଗୁଣନିଧି || ୩୨
 ଆତ୍ମାର ସ୍ଥାନ ଇଚ୍ଛା କରି | ସ୍ଵଭାବେ ଜଳସୃଷ୍ଟି କରି || ୩୩
 ସେ ଜଳ ମଧ୍ୟେ ମାୟାଧର | ବଞ୍ଚିଲା ସହସ୍ରବସର || ୩୪
 ଜଳର ‘ନାରୀ’ ବୋଲି ନାମ | ତେଣୁ ତା ନାମ ନାରାୟଣ || ୩୫
 ଯେ ଦ୍ରବ୍ୟ ଗୁଣ କର୍ମ କାଳ | ସ୍ଵଭାବେ ଜୀବ ଏକମେଳ || ୩୬
 ଯା ଅନୁଗ୍ରହେ ଉପୁଜନ୍ତି | ଯାର ନିଗ୍ରହେ ଲୀନ ହୋନ୍ତି || ୩୭
 ଯେ ଯୋଗମାୟା ବଳେ ଉଠି | ଅଂଶେ କଞ୍ଚଳ ନାନାସୃଷ୍ଟି || ୩୮
 ସୁବର୍ଣ୍ଣମୟ ତା ଶରୀର | ସର୍ଜିଲା ତ୍ରିବିଧ ପ୍ରକାର || ୩୯
 ଆଧିଦେବତ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ | ଆବର ଆଧିଭୂତକ || ୪୦

ଗୁଣ ପୌରୁଷ ବୀର୍ଯ୍ୟବଳେ | ଯଥା ତ୍ରିବିଧି ଭେଦ ହେଲେ || ୪୧
 ଅନ୍ତଃଶରୀର ଆକାଶରୁ | ପରମପୁରୁଷ ଚେଷ୍ଟାରୁ || ୪୨
 ସ୍ୱଭାବେ ଓଜ-ସହ-ବଳ | ଜାତ ହୋଇଲେ ଅନର୍ଗଳ || ୪୩
 ଏ ତିନିଭାବୁ ପ୍ରାଣ ଜାତ | ଦଶପ୍ରାଣଙ୍କ ମୂଳନାଥ || ୪୪
 ତାହାର ବଳେ ପ୍ରାଣ ଚଳେ | ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ଚେଷ୍ଟାକୁ ସେ କରେ || ୪୫
 ଜ୍ଞାନ ଅଜ୍ଞାନ ଏହିମତେ | ଅଶେଷଜନ ଅନ୍ତର୍ଗତେ || ୪୬
 ରାଜାକୁ ଯେହ୍ନେ ଆଶ୍ରେ କରି | ସେବକେ ପଥ ଅନୁସରି || ୪୭
 ମୂଳକମଳୁ ଏହି ମତେ | ସଞ୍ଚରୁ ବ୍ରହ୍ମରକ୍ଷିପଥେ || ୪୮
 ପ୍ରାଣର ଆତଯାତ ଶ୍ରମେ | ଉପୁଜେ କ୍ଷୁଧାତୃଷ୍ଣା ସମେ || ୪୯
 କ୍ଷୁଧାତୃଷ୍ଣାର ମାର୍ଗ ସୁଖ | ଅର୍ଥେ ସୃଜିଲା ଅଗ୍ରେ ମୁଖ || ୫୦
 ମୁଖର ମୂଳେ ତାଲୁ ଜାତ | ସଂଯୋଗେ ରସନା ସମ୍ବୃତ || ୫୧
 ତାର ସଂଯୋଗେ ନାନାରସେ | ବସନ୍ତି ବରୁଣ ବିଶ୍ୱାସେ || ୫୨
 ଶବଦ ଅର୍ଥେ ମୁଖଦ୍ୱାରେ | ଅଗ୍ନିଦେବତା ବାକ୍ୟ ଧରେ || ୫୩
 ସୁଚିରକାଳ ଥାଇ ଜଳେ | ନାସାବିମ୍ବର ବାୟୁବଳେ || ୫୪
 ଆତ୍ମାଣ ଅର୍ଥେ ଉପୁଜିଲେ | ତକ୍ଷଣେ ଗନ୍ଧବହ ତୁଲେ || ୫୫
 ଆତ୍ମାର ଦେଖି ଅନ୍ଧକାର | ବ୍ରହ୍ମା ସୃଜିଲା ଚକ୍ଷୁଦ୍ୱାର || ୫୬
 ଜ୍ୟୋତି ସର୍ଜିଲା ତା ରକ୍ଷଣେ | ରୂପ-ଗ୍ରହଣ ଇଚ୍ଛି ମନେ || ୫୭
 ବେଦପୁରୁଷଙ୍କ ବଚନେ | ବିଧାତା ବେଦ ଅନୁମାନେ || ୫୮
 ଶୁଣିବା ଅର୍ଥେ ନାନାସ୍ୱନ | ନିର୍ମଳେ ପ୍ରକାଶିଲା କର୍ଣ୍ଣ || ୫୯
 ଦିଗ-ଦେବତାଙ୍କ ରକ୍ଷଣେ | ପ୍ରକାଶେ ଯେ ବାମେ ଦକ୍ଷିଣେ || ୬୦
 ବସ୍ତୁର କୋମଳ କଠିନ | ଲଘୁ କି ଅବା ଗୁରୁ ଗୁଣ || ୬୧
 ଶୀତଳ ଉଷ୍ଣ ଯେଣେ ଜାଣି | ପବନ ଯୋଗେ ପରିମାଣି || ୬୨
 ସେ ଚର୍ମଇନ୍ଦ୍ରିଗୁଣେ ଭଜି | ଉପରେ ବହେ ରୋମରାଜି || ୬୩
 ଅଶେଷକର୍ମ କରିବାରେ | ପ୍ରକାଶ ହୃଦୟ ଉପରେ || ୬୪
 ବାମ ଦକ୍ଷିଣ ବେନିକର | ଯହିଁ ରକ୍ଷକ ସୁନାସାର || ୬୫
 ଦାନ ଆଦାନ କର୍ମ ଆଦି | ଅର୍ଥେ ସର୍ଜିଲା ବେଦବାଦୀ || ୬୬
 ସୁଗମଗତି ଚିନ୍ତି ପୁଣ | ବିଧାତା ସର୍ଜିଲା ଚରଣ || ୬୭
 ସେ ବାମ-ଦକ୍ଷିଣ-ପଦର | ରକ୍ଷକ ହେଲେ ଯଜ୍ଞେଶ୍ୱର || ୬୮

ସମସ୍ତ ହବ୍ୟ-କବ୍ୟ-ବିଧି | ଚରଣଯୁଗ ବଳେ ସାଧୁ || ୬୯
 ବେନିଚରଣ ମୂଳଦେଶେ | ଆନନ୍ଦେ ଶିଶୁ ପରକାଶେ || ୭୦
 ସନ୍ତାନ-ଉତ୍ପତ୍ତି କାରଣେ | ରକ୍ଷକ ପ୍ରଜାପତିଗଣେ || ୭୧
 ଉଭୟ ଆନନ୍ଦର ଦ୍ୱାର | ଅନଙ୍ଗତୁଲେ ନିଶାକର || ୭୨
 ଉତ୍ସର୍ଗ ଅର୍ଥେ ବେଦବର | ତପେ ସୃଜିଲା ମଳଦ୍ୱାର || ୭୩
 ମିତ୍ର-ଦେବତାର ବିଷୟ | ଉଭୟ ଉତ୍ସର୍ଗ-ଆଶ୍ରୟ || ୭୪
 ଦେହରୁ ଦେହାନ୍ତର ଗତି | ଇଚ୍ଛାରୁ ନାଭି ଉତପତ୍ତି || ୭୫
 ନାଭିରେ ପ୍ରାଣ ଯେ ଅପାନ | ବିଯୋଗେ ହୁଅଇ ମରଣ || ୭୬
 ଅନ୍ନ ଭୋଜନ ପାନ ସଧେ | ନାଡ଼ି ସୃଜିଲା କୁକ୍ଷିମଧ୍ୟେ || ୭୭
 ନାଡ଼ୀରେ ନଦୀ ତୃଷ୍ଣା ବସେ | ଅନ୍ତେ ସମୁଦ୍ର ରହେ ଗ୍ରାସେ || ୭୮
 ଉଭୟ ନିମିତ୍ତ ଏ ଦୁଇ | ଯେ ତୁଷ୍ଟି ପୁଷ୍ଟି ନାମ ବହି || ୭୯
 ଆତ୍ମମାୟାକୁ ଚିନ୍ତା କରି | ସତ୍ତ୍ୱେ ହୃଦୟ ରୂପ ଧରି || ୮୦
 କାମ ସଙ୍କଳ୍ପ ଚନ୍ଦ୍ର ମନ | ହୃଦୟ ଏହାଙ୍କର ସ୍ଥାନ || ୮୧
 ହୃଦୟ ଆବୋରିବା ଆଶେ | ଅସ୍ଥି ସର୍ଜିଲା ପୃଷ୍ଠଦେଶେ || ୮୨
 ଅସ୍ଥି ଭିତରେ ମଜ୍ଜା କଳା | ଉପରେ ମେଦ ଭିଆଇଲା || ୮୩
 ତାର ଉପରେ ମାଂସ ଧରି | ରୁଧିର ଆବରଣ କରି || ୮୪
 ତାର ଉପରେ ଚର୍ମ-ରୋମ | ମଜ୍ଜାର ମଧ୍ୟେ ରହେ ବ୍ୟୋମ || ୮୫
 ଏମନ୍ତ କରି ସପ୍ତଧାତୁ | ପ୍ରାଣୀଜୀବନ ମୂଳହେତୁ || ୮୬
 ବାସ୍ତୁରି ସହସ୍ର ଯେ ନାଡ଼ୀ | ହୃଦକମଳ ମଧ୍ୟେ ବେଡ଼ି || ୮୭
 ପ୍ରାଣ ରହଇ ତାଙ୍କ ମଧ୍ୟେ | ଅନ୍ତରେ ରସ-ମୂଳ ଭେଦେ || ୮୮
 ତ୍ରିଗୁଣାତ୍ମକ ଇନ୍ଦ୍ରିଗଣ | ଭୂତାଦି ପ୍ରଭବ ଯେ ଗୁଣ || ୮୯
 କଳ୍ପିତ ଅହଙ୍କାରେ ପୁଣ | ସର୍ବବିକାର ଆତ୍ମା ମନ || ୯୦
 ବୁଦ୍ଧି ବିଜ୍ଞାନ ସ୍ୱରୂପିଣୀ | ଯେଣେ ସଂସାରମାୟା ଜିଣି || ୯୧
 ଅବନୀ ଉଦକ ଅନଳ | ପବନ ଆକାଶ ମଣ୍ଡଳ || ୯୨
 ଏ ପଞ୍ଚଭୂତ କଳେବର | ବିଷ୍ଣୁର ଭଜନ-ମନ୍ଦିର || ୯୩
 ଏମନ୍ତେ କହିଲି ମୁଁ ତୋତେ | ବିଷ୍ଣୁର ସ୍ଥୁଳରୂପ ଯେତେ || ୯୪
 ଏ ଜୀବ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ-ଧାରଣେ | ବେଷ୍ଟିତ ଅଷ୍ଟ-ଆବରଣେ || ୯୫
 ପୃଥିବୀ ଆଦି ପଞ୍ଚଭୂତ | ମନ ଅହଙ୍କାର ମହତ || ୯୬

ଏ ଅଷ୍ଟଗୁଣେ ଆବରଣ | ଏମନ୍ତେ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ-ଘଟଣ || ୯୭
 ଏ ସ୍ତୁଳରୂପ ଯେ ତାହାର | ଏହା ଉପରେ ସୂକ୍ଷ୍ମତର || ୯୮
 ସେ ନିର୍ବିକାର ନିରଞ୍ଜନ | ଅନାଦି-ମଧ୍ୟ-ନିଧନ || ୯୯
 ସେ ଶୂନ୍ୟମଧ୍ୟେ ନିରାକାର | ମନ-ବଚନ-ଅଗୋଚର || ୧୦୦
 ଏ ସ୍ତୁଳ-ସୂକ୍ଷ୍ମ ରୂପ ଧରି | ଖେଳଇ ଆତ୍ମମାୟା କରି || ୧୦୧
 ପଶ୍ଚିତେ ନ ମାନନ୍ତି ଏହା | ସୃଷ୍ଟି-ସଂକଳ୍ପ ବିଷ୍ଣୁମାୟା || ୧୦୨
 ବାଚ୍ୟ-ବାଚକ ରୂପ ଧରି | ସେ ବ୍ରହ୍ମରୂପୀ ଅବତରି || ୧୦୩
 ସେ ରୂପ ନାମ କ୍ରିୟା ଧାତୁ | ଅକର୍ମା ହୋଇ କର୍ମହେତୁ || ୧୦୪
 ସର୍ବସଙ୍କଳ୍ପ କ୍ରିୟା ଅର୍ଥେ | ଶୁଣ କହିବା ଆର ଯେତେ || ୧୦୫
 ଆତ୍ମକୁ ଭିନ୍ନଭିନ୍ନ କରି | ସେ ପ୍ରଜାପତି ରୂପ ଧରି || ୧୦୬
 ମନୁଙ୍କୁ ସଜିଲା ସେ ହେଲେ | ରକ୍ଷି ଦେବତା ପିତୃମେଳେ || ୧୦୭
 ସିଦ୍ଧ ଚାରଣ ବିଦ୍ୟାଧର | ଗନ୍ଧର୍ବ ଗୁହ୍ୟକ ଅସୁର || ୧୦୮
 କିନ୍ନର ଅପସରା ଗଣ | ନାଗ କିଂପୁରୁଷ ଯେ ପୁଣି || ୧୦୯
 ଯକ୍ଷ ଉରଗ ମାତୃଗଣ | ପିଶାଚ ଭୃତ ପ୍ରେତମାନ || ୧୧୦
 କୁଷ୍ମାଣ୍ଡଗଣ ବିନାୟକ | ଉନ୍ମାଦ ବେତାଳ ଯେତେକ || ୧୧୧
 ଯେ ଯାତୁଧାନ ସରାସୂପ | ଗ୍ରହ ମୃଗାଦି ଖଗ ରୂପ || ୧୧୨
 ବୃକ୍ଷ ପର୍ବତ ପଶୁଗଣ | ଏ ରୂପେ କଲେକ ସର୍ଜନ || ୧୧୩
 ଦ୍ଵିବିଧ ଚତୁର୍ବିଧ ଗଣେ | ଜଳେ ବା ସ୍ତଳେ ବା ଗଗନେ || ୧୧୪
 ମିଶ୍ର କୁଶଳ ଅକୁଶଳ | ତିନି ପ୍ରକାରେ କର୍ମଫଳ || ୧୧୫
 ଏତେ ପ୍ରକାରେ କର୍ମଗତି | ଆତ୍ମାର ବଳେ ସେ ସର୍ଜନ୍ତି || ୧୧୬
 ଗୁଣ ପ୍ରଭେଦେ ତିନିଲୋକ | ଦେବ ଅସୁର ନରଲୋକ || ୧୧୭
 ସତ୍ତ୍ଵଗୁଣରୁ ଦେବ ହୋଇ | ମନୁଷ୍ୟ ରଜଗୁଣ ବହି || ୧୧୮
 ତମଗୁଣରୁ ଅଧୋଗତି | ପାପିଣ୍ଡେ ଯହିଁ ବିଶ୍ରାମନ୍ତି || ୧୧୯
 ସେ ତିନିଲୋକେ ତିନିଗତି | ଭାବେ ସୃଜିଲା ପ୍ରଜାପତି || ୧୨୦
 ସେ ଗୁଣ ଚିତ୍ରପ୍ରାୟ ହୋଇ | ସ୍ଵଭାବେ ଭିନ୍ନଭିନ୍ନ ଦେହୀ || ୧୨୧
 ଏକ ଆରକେ ନ ଗଣିଲେ | ନିଶ୍ଚଳେ ରହି ନ ପାରିଲେ || ୧୨୨
 ତା ଦେଖୁ ପ୍ରଭୁ ନରହରି | ତକ୍ଷଣେ ଧର୍ମରୂପ ଧରି || ୧୨୩

ବିଶ୍ଵକୁ ପାଳିବାର ଅର୍ଥେ | ଦେବ ମନୁଷ୍ୟ ପଶୁ ଯେତେ || ୧୨୪
 ଏ ତିନିରୂପେ ଭଗବାନ | ରକ୍ଷା-ପୋଷଣେ କରି ସ୍ଥାନ || ୧୨୫
 ସୁଖ ସମ୍ପଦ ଭୋଗ ଦେଇ | ଯେ ବିଧି ସଂସାରେ ବଢ଼ାଇ || ୧୨୬
 ସୃଷ୍ଟିର ଭୋଗଅନ୍ତେ ହରି | କାଳାଗ୍ନି-ରୁଦ୍ରରୂପ ଧରି || ୧୨୭
 ଆତ୍ମାର କ୍ରୀଡ଼ା ନାଶ କରେ | ବାଳକ ଯେସନେ ବେଭାରେ || ୧୨୮
 ସର୍ବ ହରଇ ଅବସାନେ | ଜୀମୁତ ଯେସନ ପବନେ || ୧୨୯
 ଏ ଭାବେ ହରିଗୁଣ ଯେତେ | ଦେବେ ଚିନ୍ତିବେ କାହିଁ ଚିତ୍ତେ || ୧୩୦
 କେବଳ ଭାବେ ତାଙ୍କୁ ଜାଣି | ଶୁଦ୍ଧିବଚନେ ତା ପ୍ରମାଣି || ୧୩୧
 ସୃଷ୍ଟିର ଜନ୍ମ ଆଦିକାଳେ | ଯେ କର୍ମସାଧେ ଯୋଗବଳେ || ୧୩୨
 ସ୍ଵଭାବେ କର୍ମ ଯାର ନାହିଁ | ମାୟାରେ ବିଶ୍ଵ ପ୍ରକାଶଇ || ୧୩୩
 ଏ ବ୍ରହ୍ମକଳ୍ପିତ ସଂସାର | ବିକଳ୍ପ ନାମଟି ଏହାର || ୧୩୪
 ଏ ନିତ୍ୟ ସାଧାରଣ ବିଧି | ଯେ ପୂର୍ବକଳ୍ପରୁ ପ୍ରସିଦ୍ଧି || ୧୩୫
 ପ୍ରାକୃତ ବୈକୃତ ସଂସାର | ମହତ-ସ୍ଥାନର ସଞ୍ଚାର || ୧୩୬
 ସଂକ୍ଷେପେ କହିଲଇଁ ତୋତେ | ତୁ ଯାହା ପଚାରିଲୁ ମୋତେ || ୧୩୭
 ଯେ କଳ୍ପ-ଲକ୍ଷଣ ଯେ ନାମ | ଯେ ବା କାଳର ପରିମାଣ || ୧୩୮
 ଭାବେ କହିବି କଳ୍ପଗୁଣ | ରାଜନ ସାବଧାନେ ଶୁଣ || ୧୩୯
 ଶୈଳକ ଆଦି ମୁନିଗଣ | ସୂତଙ୍କୁ ପଚାରିବୁ ପୁଣି || ୧୪୦

ଶୈଳକ ଉବାଚ

ହେ ସୂତ ତୁମ୍ଭେ ଆତ୍ମଆଗେ | ଯାହା କହିଲ ଆତ୍ମମାର୍ଗେ || ୧୪୧
 ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନର ଦୁଷ୍ଟବାଣୀ | ବିଦୁର ସଭାମଧ୍ୟେ ଶୁଣି || ୧୪୨
 କୁରୁମ୍ଭ ଆଶା ଦୂରକରି | ତୀର୍ଥସେବନ ମନେ ଧରି || ୧୪୩
 ପୃଥ୍ଵୀ କଳା ପର୍ଯ୍ୟଟନ | ବୁଲି ପର୍ବତ ଘୋରବନ || ୧୪୪
 କୈବଲ୍ୟ ଲାଭେ ଇଚ୍ଛାକଲା | ଅନେକ ତୀର୍ଥ ସେ ଭ୍ରମିଲା || ୧୪୫
 ମୈତ୍ରେୟ ମୁନି ସଙ୍ଗେ ତାର | କାହିଁ ହୋଇଲା ଏକସୁର || ୧୪୬
 ବ୍ରହ୍ମସମ୍ପାଦ ବେନିଜନେ | କରି ବଞ୍ଚିଲେ କେଉଁସ୍ଥାନେ || ୧୪୭
 ବିଦୁର ପଚାରିଲେ ଯେତେ | ମୈତ୍ରେୟ ବୋଧୁଲେ ଯେମନ୍ତେ || ୧୪୮

ସେ ବନ୍ଧୁତ୍ୟାଗୀ କି ନିମନ୍ତେ	ପୁଣି ମିଳିଲେ ଇନ୍ଦ୍ରପ୍ରସ୍ଥ	୧୪୯
ହେ ସୁତ କହ ସର୍ବକଥା	ଯେଣେ ଛାଡ଼ିବ ଭବବ୍ୟଥା	୧୫୦
ପଦ୍ମକଞ୍ଚର କଥା କହ	ଯେଣେ ନ ଲାଗେ ଭବମୋହ	୧୫୧
ଶୈଳକ ପ୍ରଶ୍ନ ସୁତ ଶୁଣି	କହନ୍ତି ଶୁଣ ମହାମୁନି	୧୫୨

ସୁତ ଉବାଚ

ଯେ ପ୍ରଶ୍ନ କଲ ତୁମ୍ଭେ ମୋତେ	ଏ ପ୍ରଶ୍ନ ଶୁଣି ଅଗ୍ରତେ	୧୫୩
ପୁଚ୍ଛିଲେ ରାଜା ପରୀକ୍ଷିତ	ମୈତ୍ରେୟ-ବିଦୁର ଚରିତ	୧୫୪
ପରୀକ୍ଷ-ବାକ୍ୟ ଚିତ୍ତେ ଘେନି	ଯାହା କହିଲେ ଶୁଣମୁନି	୧୫୫
ସେ ପ୍ରଶ୍ନ ଅନୁସାରେ ଯେତେ	ଶୁଣ କହିବା ଭାଗବତେ	୧୫୬
ସୁତ-ଶଉନକ ସମ୍ବାଦ	ଶୁଣନ୍ତେ ନ ଲାଗେ ପ୍ରମାଦ	୧୫୭
ଦ୍ଵିତୀୟସ୍କନ୍ଧେ ଭାଗବତ	ଅମୃତ-ରସମୟ-ଗୀତ	୧୫୮
ସୁଜନଜନଙ୍କର ହିତ	କହିଲା ଦାସ ଜଗନ୍ନାଥ	୧୫୯

ଇତି ଶ୍ରୀମଦ୍ଭାଗବତେ ମହାପୁରାଣେ ଦ୍ଵିତୀୟସ୍କନ୍ଧେ
 ଅଷ୍ଟାଦଶସାହସ୍ରାଂ ସଂହିତାୟାଂ ପୁରୁଷସଂସ୍ଥାନୁବର୍ଣ୍ଣନଂ
 ନାମ ଦଶମୋଽଧ୍ୟାୟଃ ।

